

คนก่อนประวัติคำสัตร์ ใน ประเทศไทย

จีน อยู่ดี เรียบบ เรียบง

กรมศิลปากร

พิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร

ซึ่งเจ้าสม

๑๕๑.๓
พ.ศ. ๒๕๖๑

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และ หอสมุดแห่งชาติ

ในเทศกาลเข้าพรรษา

พ.ศ. ๒๕๑๒

ประกาศอนุโมทนา

ในการที่กรมศิลปากรได้เปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และหอสมุดแห่งชาติ ทำวาสุกรี ให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมและศึกษาหาความรู้เป็นพิเศษในเทศกาลเข้าพรรษา เมื่อวันที่ ๑๓ และ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๑๑ รวม ๒ วัน ปราบกฏว่ามีพระภิกษุสามเณรเข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร จำนวน ๑๖,๖๘๕ รูป เข้าชมหอสมุดแห่งชาติ จำนวน ๕,๒๖๑ รูป และในโอกาสนี้ ได้มีท่านผู้มีศรัทธาทรงบริจาคทรัพย์สิ่งของ เครื่องดื่ม ยาสูบ ยารักษาโรค และกัปปิยภัณฑ์อื่น ๆ ถวายแด่พระภิกษุสามเณรดังนี้ :-

๑. ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิง
บริจาคเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท
๒. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รองนายกรัฐมนตรีและชายา
ทรงบริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๓. ฯพณฯ พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและท่านผู้หญิง
บริจาคเงินจำนวน ๕๐๐ บาท
๔. ฯพณฯ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๕๐๐ บาท
๕. ฯพณฯ พระยาอรรธการิย์นิพนธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๖. ฯพณฯ พระบำราศนราดูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท
๗. ฯพณฯ นายเสริม วินิจฉัยกุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและคุณหญิง
บริจาคเงินจำนวน ๓๐๐ บาท
๘. ธนาคารกรุงเทพฯ จำกัด
บริจาคเงินจำนวน ๑,๐๐๐ บาท
๙. องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
บริจาคเงินจำนวน ๓๖๐ บาท
๑๐. นายธาดา วานิชสมบัติ (ห้างโบราณวัตถุไทย)
บริจาคเงินจำนวน ๔๐๐ บาท
๑๑. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวกร
บริจาคเงินจำนวน ๒๐๐ บาท

(โปรดอ่านต่อปกหลังด้านใน)

อภิธานพจนานุกรม

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติจักร. ๕ นครราชสีมา

นายมารุต บุญมาก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

๒๐ มี.ย. ๒๕๓๓

คนก่อนประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

จีน อยู่ดี เรียบเรียบ

กรมศิลปากร

พิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร
ซึ่งเข้าสมา

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และ หอสมุดแห่งชาติ

ในเทศกาลเข้าพรรษา
พ.ศ. ๒๕๑๒

หนังสือสารคดีที่จัดพิมพ์ถวายพระภิกษุและสามเณร
ในเทศกาลเข้าพรรษา

- พ.ศ. ๒๕๐๐ พรุ้งนกชาเสียแล้ว
และศิลปเก่าอันเป็นมรดกที่ไทยได้รับจาก-
บรรพบุรุษ เลขที่ 104
- พ.ศ. ๒๕๐๑ มรดกทางจิตรกรรม
- พ.ศ. ๒๕๐๒ คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนัง 959.3
- พ.ศ. ๒๕๐๓ ตู๋ลายรดน้ำ 8561ค
- พ.ศ. ๒๕๐๔ เครื่องไม้จำหลัก เลขที่ 33 น. 20413
- พ.ศ. ๒๕๐๕ ศิลปสมัยสุโขทัย
- พ.ศ. ๒๕๐๖ จิตรกรรมไทยจากเรื่องทศชาติ
- พ.ศ. ๒๕๐๗ ทฤษฎีในการปรับปรุงรักษาวรรวัตถุในวัด
- พ.ศ. ๒๕๐๘ ธรรมจักร
- พ.ศ. ๒๕๐๙ พรหมสี่หน้า
- พ.ศ. ๒๕๑๐ เรื่องน่ารู้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร
- พ.ศ. ๒๕๑๑ อุตตังสญาณหรือเครื่องวิทยากำหนดรู้เรื่อง
ในอดีต
- พ.ศ. ๒๕๑๒ คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

คำนำ

ในเทศกาลเข้าพรรษา กรมศิลปากรเคยเปิดหอสมุดแห่งชาติและพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมในวันแรม 4 ค่ำ และ 5 ค่ำ เดือนแปด เป็นประเพณีสืบทอดกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2464 นับวันทีเปิดให้พระภิกษุสามเณรเข้าชมเป็นพิเศษ ตรงกับวันสุกกระท 1 และวันเสาร์ท 2 สิงหาคม ในโอกาสนี้ กรมศิลปากรได้จัดพิมพ์หนังสือสารคดี ขน ถวายเป็นเครื่องประดับสติปัญญา

เนื่องด้วยกรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่าเมื่อได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ก่อนประวัติศาสตร์ขึ้นที่พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน ในบริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อ พ.ศ. 2510 ปรากฏว่ามีประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจมาชมเป็นจำนวนมาก แต่เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ที่อยู่ในประเทศไทยยังมีผู้ทราบกันน้อย จึงได้จัดพิมพ์เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยขึ้น เพื่อถวายพระภิกษุสามเณร ผู้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน และได้ช่วยดูแลรักษาโบราณวัตถุศิลปวัตถุมาแต่โบราณ-

กาล หนังสือเล่มนี้นายชิน อยู่ดี ภัณฑารักษ์พิเศษกอง
โบราณคดีได้รวบรวมผลงานการศึกษาคนควาเรื่องคนก่อน
ประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งนักวิทยาศาสตร์และ
นักโบราณคดีทั้งที่เป็นชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ ได้
ร่วมมือกันทำแต่ พ.ศ. 2474 จนถึงปัจจุบัน เป็นเรื่อง
ราวของคนที่เคยอยู่ในประเทศนี้ก่อน 10,000 ปี จนถึง
ราว พ.ศ. 1000 เครื่องมือของคนพวกนี้ที่ผู้รู้จักกันทั่ว
ไป คือ ขวานฟ้า กรมศิลปากรหวังว่าหนังสือเล่มนี้คง
จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อ่าน ได้สมกับความต้องการ
ของทางราชการ

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของท่าน ซึ่งบรรดาท่าน
พุทธศาสนิกชน มี ๗ พณฯ นายกรัฐมนตรีและท่านผู้หญิง
๗ พณฯ รองนายกรัฐมนตรี และท่านผู้หญิง ๗ พณฯ รัฐ-
มนตรี และคุณหญิง ท่านเจ้าของ ผู้จัดการ ห้างร้าน
บริษัท องค์กร และท่านสาธุชนทั้งหลาย ซึ่งได้มัจฉ
ศรัทธาบริจาคทรัพย์ นาอดลม เครื่องดื่ม ยาสูบ ยา
รักษาโรค และกัปปิยภัณฑ์อื่น ๆ ส่งมาให้กรมศิลปากร
จัดถวายพระภิกษุสงฆ์ผู้เข้า ชม หอสมุดแห่งชาติ และ

ค

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ในเทศกาลเข้าพรรษา
พ.ศ. 2512 ขอทุกท่านจงประสบ ความสุขความเจริญ
ตลอดกาลนานเทอญ

ธีระภรณ์
(เชื้อ สาริมาน)

กรมศิลปากร

21 กรกฎาคม 2512

คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

สารบาญ

หน้า

คำนำ

ก

บทนำ

๑

ยุคหิน

สมัยหินเก่า

๖

สมัยหินกลาง

๑๒

สมัยหินใหม่

๒๗

ยุคโลหะ

ยุคสัมฤทธิ์

๘๕

ยุคโลหะตอนปลาย

๙๓

หนังสือที่ใช้อ้าง

๑๐๕

สารบาญรูปและแผนที่

1. คนดึกดำบรรพ์สมัยหินเก่า ระหว่างหน้า ๘-๙
2. เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหิน
 เก่า พบที่จันเตและท่ามะนาว
 จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๘-๙
3. เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหิน
 กลาง พบที่ถ้ำจันเตและถ้ำองปะ
 จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
4. แผนที่แสดงแหล่งเดิมของความ
 เจริญสมัยหินใหม่และการแพร่
 ขยาย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
5. โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่
 พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
6. ขวานหินขัด (ขวานฟ้า)
 พบในประเทศไทย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗
7. ขวานหินขัดแบบมีปาก และขวาน
 หินขัดปลายมีรอยขัดฝน พบใน
 ประเทศไทย ระหว่างหน้า ๒๖-๒๗

8. เครื่องปั้นดินเผาสมัยหินใหม่
พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างหน้า ๒๖—๒๗
9. เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสี
พบที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓
10. หัวขวานทองแดง พบที่โนนนกทา
อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓
11. แม่พิมพ์หิน สำหรับหล่อ
เครื่องมือสัมฤทธิ์ พบที่
โนนนกทา อำเภอกุเวียง
จังหวัดขอนแก่น ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓
12. โครงกระดูกคนยุคโลหะ พบที่
ตำบลจีนเสน อำเภอตากลี
จังหวัดนครสวรรค์ ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓
13. ขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง
ยุคโลหะ พบที่ประเทศไทย ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓
14. เศษผ้าดกที่หัวขวานเหล็ก
พบในหลุมศพคนยุคโลหะ
อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
(ขยายประมาณ 12 เท่า) ระหว่างหน้า ๘๒—๘๓

15. กลองมโหระทึก ยุคโลหะ
พบที่อำเภอพนมพิณ จังหวัด
สุราษฎร์ธานี

ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓

16. กลองมโหระทึก ยุคโลหะ
พบที่อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ระหว่างหน้า ๘๒-๘๓

คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

บทนำ

เครื่องมือหิน เครื่องปั้นดินเผา และเครื่องมือเครื่องใช้
ทำด้วยโลหะที่นักโบราณคดีสำรวจพบและขุดค้นได้ในประเทศ
นี้ และตั้งแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร พิพิธ
ภัณฑสถานแห่งชาติ อุทONG จังหวัดสุพรรณบุรี พิพิธภัณฑ
สถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ จังหวัดลพบุรี และพิพิธ
ภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น แผนกกายวิภาค คณะแพทยศาสตร์และศิริราช
พยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นพยานหลักฐานที่ว่ามี
คนอยู่ในประเทศไทยกว่า 10,000 ปีมาแล้ว คนพวกนี้มีชีวิต
อยู่ในระยะเวลาที่ยังไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ใน
ด้านวิชาการเรียกว่า คนก่อนประวัติศาสตร์ ลายลักษณ์อักษร
ที่เก่าที่สุดในประเทศไทยได้แก่จารึกที่พบที่พะเนียด อำเภอ
เมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีอายุราว พ.ศ. 1000 จารึก
ดังกล่าวนี้ เป็นหลักแบ่งระยะเวลาในประเทศไทยออกเป็น
2 ยุค คือ

1. ยุคก่อนประวัติศาสตร์ นับแต่เริ่มมีคน จนถึงราว พ.ศ. 1000 ยุคก่อนประวัติศาสตร์ยังแบ่งออกเป็นสมัย

ก. สมัยหินเก่า (Palaeolithic Period) เป็นสมัย ที่คนใช้ก้อนหินมาแกะทาสเป็นเครื่องมือ

ข. สมัยหินกลาง (Mesolithic Period) ในสมัยนี้ บางคนยังใช้เครื่องมือหินแกะทาส ต่างกับสมัยหินเก่าที่การ แกะทาสประณีตขึ้น

ค. สมัยหินใหม่ (Neolithic Period) เครื่องมือหิน ของคนสมัยหินใหม่มีรูปร่างลักษณะที่ดูง่ายขึ้น และคล้ายกับ เครื่องมือของคนยุคประวัติศาสตร์ ต่างกันที่เป็นเครื่องมือหิน ที่ขัดเรียบร้อย ไม่แกะทาสเช่นคนสมัยหินเก่าและสมัยหินกลาง

ง. ยุคโลหะ มียุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็ก คนในสมัย นี้ใช้เครื่องมือทำด้วยโลหะแต่ก็ยังมเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วย หินอยู่อีก ไม่ใช่เลิกใช้เสียทีเดียว

2. ยุคประวัติศาสตร์ เริ่มแต่ว่า พ.ศ. 1000 เป็นต้นมา กล่าวอีกนัยหนึ่ง เมื่อยุคก่อนประวัติศาสตร์สิ้นสุดลงแล้ว ยุค ประวัติศาสตร์ก็ถึงต้น ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย สิ้นสุดลงเมื่อราว พ.ศ. 1000 ยุคประวัติศาสตร์ในประเทศไทย กถึงต้นเมื่อราว พ.ศ. 1000

ในอดีตกาลก่อน พ.ศ. 1000 ได้มีคนก่อนประวัติศาสตร์
 หลายพวกหลายเผ่าอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นแผ่นดินที่เรียกว่าประ-
 เทศไทยทุกวันนี้ คนพวกนี้บางคนก็อพยพลงไปได้สู่ประเทศ
 มาเลเซียและอินโดนีเซีย บางคนก็คงตั้งหลักแหล่งหรือล้มตาย
 ในประเทศนี้ บางแห่งคนปัจจุบันก็เหยียบย่ำอยู่บริเวณหลุมศพ
 ของคนก่อนประวัติศาสตร์ เช่นที่บริเวณโกดังขององค์การ
 เมืองแร่ ใกล้วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) ตำบล
 บ้านใต้ อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ใกล้
 แม่น้ำแม่กลอง และอยู่ไม่ห่างจากตลาดเมืองกาญจนบุรี และ
 โรงงานกระดาษท่าไคร้ คนก่อนประวัติศาสตร์เคยอยู่ใน
 ประเทศไทยเหล่านี้ได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้เป็นมรดกของชาติ
 ไทยสืบเท่าทุกวันนี้ ดังจะเห็นได้จากเครื่องมือเครื่องใช้บาง
 อย่างที่คนปัจจุบันใช้อยู่ เช่น ขวานถาก (ฝั้ง) และเครื่องปั้น
 ดินเผาบางชิ้น ฯลฯ ไม่แตกต่างกับของคนก่อนประวัติศาสตร์
 ในดินแดนนี้

เรื่องของคนก่อนประวัติศาสตร์ที่เคยอยู่ในประเทศ ไทย
 นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจกันอย่างมาก นักวิทยาศาสตร์หลายสาขา
 เช่น นักมานุษยวิทยา นักโบราณคดี นักโบราณชีววิทยา
 (Palaeontologists) นักพฤกษศาสตร์ นักเคมี นักกายวิภาค

นักธรณีวิทยา ฯลฯ ทั้งที่เป็นชาวไทยและชาวต่างประเทศ
จึงได้ศึกษาสนใจกันกว่าเรื่องราวคนก่อนประวัติศาสตร์ใน
ประเทศไทย

คนไทยที่เริ่มศึกษาวิชาก่อนประวัติศาสตร์คนแรก คือ
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อ
วันที่ 14 ตุลาคม 2477 ทรงเริ่มนิพนธ์เรื่องก่อนประวัติศาสตร์
พระนิพนธ์ตอนหนึ่งมีว่า “วิชาก่อนประวัติศาสตร์ก็คือวิชา
ประวัติศาสตร์นั่นเอง ผิดกันแต่เป็นตอนก่อนมีหนังสือเป็น
หลักฐาน จึงต้องหาความรู้ด้วยอาศัยสังเกตโบราณวัตถุต่าง ๆ
โบราณวัตถุอันเป็นหลักฐานในคดีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น
ขวานหิน เป็นต้น ตลอดจนกระดูกสัตว์ซึ่งสูญพันธุ์ไปแล้ว
และกระดูกคนโบราณ” พระนิพนธ์พิมพ์ออกเผยแพร่เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2481 นับว่าพระองค์เป็นปฐมาจารย์วิชาก่อน
ประวัติศาสตร์ของไทย

การศึกษาค้นคว้าได้เริ่มแต่ปี พ.ศ. 2474 จนถึงปัจจุบัน
งานนี้ยังไม่เสร็จ ผู้ที่รวมกันศึกษาค้นคว้านอกจากข้าราชการ
กองโบราณคดี กรมศิลปากร แล้วก็มีศาสตราจารย์ นายแพทย์
สุด แสงวีเชียร และนายแพทย์หลายท่านในแผนกกายวิภาค
แห่งคณะแพทยศาสตร์ และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทย-

ศาสตร นายเต็ม สมิตินันท์ ผู้เชี่ยวชาญทางพฤกษศาสตร์ป่าไม้
 กรมป่าไม้ อาจารย์และนักศึกษาคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร ส่วนนักวิทยาศาสตร์ และนักโบราณคดีต่างประเทศ
 ที่เข้ามาร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก็มี ดร. ไอกล นิลเซ็น
 นักโบราณชีววิทยาชาวเดนมาร์ก นายคาย ลาเซ็น นักพฤกษ-
 ศาสตร์ชาวเดนมาร์ก นายปอล จอนเซ็น นักสัตวศาสตร์ชาว
 เดนมาร์ก นายเบีย ซือเร็นเซ็น นักโบราณคดีชาวเดนมาร์ก
 เคานท์ไอกล คนุช นักโบราณคดีชาวเดนมาร์ก ดร. เอช. อาร์.
 ฟัน เฮเกอเรน นักโบราณคดีชาวเนเธอร์แลนด์ ดร. ฟรีทซ์
 สารสิน ศาสตราจารย์ชาวสวิส ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์
 ศาสตราจารย์วิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐ
 อเมริกา นายเชสเทอ เอฟ. กอมัน และนายดอน. ที เบยาก
 แห่งมหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ดร. วิลเลียม วัตสัน
 แห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน ดร. เอช. อี. ลูฟส์ แห่งมหาวิทยาลัย
 แห่งชาติออสเตรเลีย นายเอช. พาร์คเกอร์ แห่งมหาวิทยาลัย
 โอตาโก ประเทศนิวซีแลนด์ นายบี. เอ. วี. พิคคอก แห่ง
 มหาวิทยาลัยมาเลเชีย นายคาร์ล จี. ไฮเคอ แห่งมหาวิทยาลัย
 ฮาวาย สหรัฐอเมริกา นายช. เคอ. จี. ซีเวกกิง แห่งฟิฟิ
 ภูเก็ต

ผลของการศึกษาค้นคว้าของท่านเหล่านี้ช่วยให้เราทราบ
เรื่องคนก่อนประวัติศาสตร์ไทยแจ่มชัดมากขึ้นตามลำดับ

ยุคหิน

สมัยหินเก่า

ในสมัยหินเก่าซึ่งกัปทางธรณวิทยาเรียกยุคไพลสโตซีน
(Pleistocene) ราว 1,000,000 ปี ถึงราว 10,000 ปีมาแล้ว

เครื่องมือหินในสมัยหินเก่าแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มขวานหินกำปั้น (Hand-axes) พบที่ทวีปยุโรป
ภาคกลางและภาคตะวันออกทวีปแอฟริกา มาจนถึงประเทศ
อินเดีย

2. กลุ่มเครื่องมือหินแผ่นคมด้านยาวขนานกัน (Blade
tools) พบที่ปาเลสไตน์ทวีปแอฟริกา (ประเทศเลบานอน
ประเทศซีเรีย ฯลฯ) ทวีปยุโรปและทวีปเอเชีย

3. กลุ่มเครื่องสับตัดของทวีปเอเชียภาคใต้และภาค
ตะวันออก (Chopper-chopping tools of Southern and
Eastern Asia) พบที่ประเทศอินเดียกลุ่มแม่น้ำโซห์น เรียก
วัฒนธรรมโซเนียน (Sohnian) พบที่พม่าที่แอนยาระเรียก
วัฒนธรรมแอนยาระเรียน (Anyathian) พบที่ประเทศจีน ที่ถ้ำ

โจวโกวเตียน เรียกว่าวัฒนธรรมโจวโกวเตียน (Choukoutien)
พบที่ประเทศมาเลเซียที่สวนยางแทมแปน เรียกว่าวัฒนธรรม
แทมแปเนียน (Tampanian) พบที่ประเทศอินโดนีเซีย ที่
ปาจิตแทน บนเกาะชวา เรียกว่าวัฒนธรรมปาจิตเนียน
(Pajitanian) เครื่องมือหินกะเทาะที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี
ก็อยู่ในกลุ่มนี้

ที่จังหวัดกาญจนบุรีมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินเก่า
ทองเที่ยวอยู่ในที่ต่าง ๆ หาผลหมากรากไม้ เวลาฝนตกก็หลบ
เข้าใต้ต้นไม้ใหญ่หรือเข้าไปอยู่ในถ้ำหรือที่ใต้เพิงผา คนพวกนี้
ได้ทำเครื่องมือหิน กะเทาะ อย่าง หยาบ ๆ ที่ทำจากหินกรวด
(Pebble) หรือที่ชาวบ้านเรียกหินแม่น้ำบ้าง หินท้องนาบ้าง
หินกรวดพวกนี้ยังพบอยู่เป็นจำนวนมากตามห้วย ตามท้องนา
และตามเนินในจังหวัดกาญจนบุรี และจังหวัดอื่น ที่บริเวณ
บ้านเก่าจังหวัดกาญจนบุรี ก็พบเนินหินกรวดอยู่หลายแห่งทั้ง
ในบริเวณที่ใกล้ทางรถไฟทั้งสองฝั่ง และห่างออกไป เครื่อง
มือหินกรวดที่กะเทาะอย่างหยาบ ๆ นั้น พบครั้งแรกเมื่อระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่บริเวณบ้านเก่า ตำบลจระเข้เผือก
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2499 นาย
กาล จี. ไฮเคอ และข้าราชการกรมศิลปากรก็พบอีกที่บริเวณ

ระหว่างสถานบ้านเก่า และสถานวังโพธิ์ และเมื่อวันที่ 19-20
พฤศจิกายน 2503 คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย
—เคนมาร์ก ได้สำรวจพบเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินเก่าที่
บริเวณทุ่งผักหวาน จันเค ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ
และเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2503 พบเครื่องมือหินกะเทาะสมัย
หินเก่าอีก ที่บ้านท่ามะนาว ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี

เครื่องมือหินกะเทาะที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ปัจจุบัน
เรียกกันว่าเครื่องมือหินกรวดวัฒนธรรมฟิงนอยเอียน (Fing-
noian) เพราะพบครั้งแรกที่ลุ่มแม่น้ำแควน้อย บางท่านเรียก
วัฒนธรรมบ้านเก่า (Ban-khaoian) หินที่ใช้ทำเครื่องมือพวกนี้
เป็นหินชวอทไซท์ หินทราย หินเคลย์สโตน (claystone)

ข้อที่น่าสนใจของเครื่องมือหินกะเทาะสมัยหินเก่าที่
จังหวัดกาญจนบุรี ก็คือ

1. พบทั้งที่บริเวณลุ่มน้ำแควน้อยและแควใหญ่
2. พบทั้งที่พบทางด่านหน่วยหิน ตรวจดูจากแผนที่
ธรณีวิทยาเป็นหินปูนราชบุรี ยุคคาร์บอนนิเฟอรัส และ
เพอร์เมียน ในด้านดินตามแผนที่ดินชั่วคราวของราชอาณา-
จักรไทยเป็นดินปนทรายที่เกิดจากหินชวอทไซท์และหินทราย

คนดึกดำบรรพสมัยหินเก่า

มนุษย์วานร
PITHECANTHROPUS

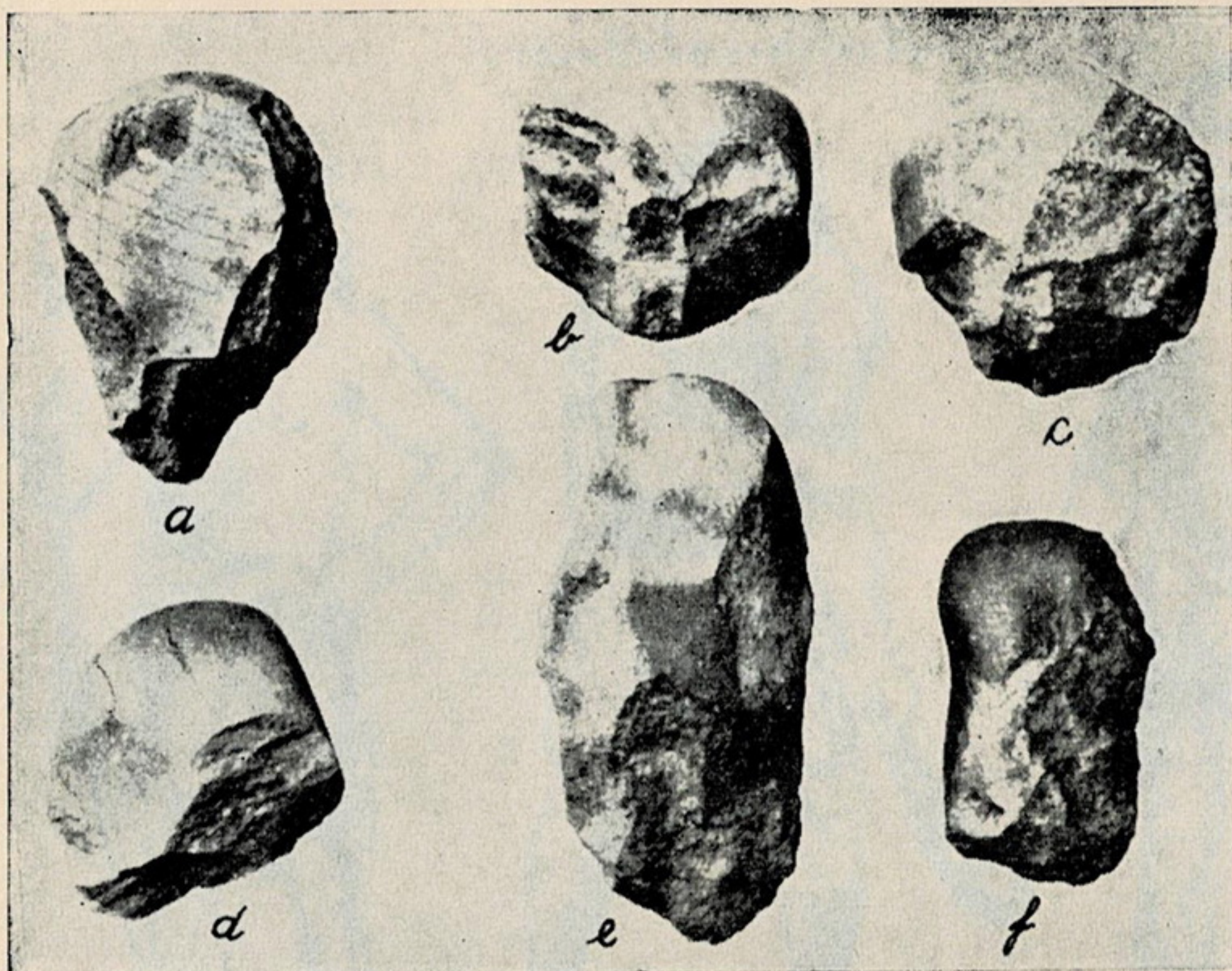
มนุษย์นีแอนเดอธัล
(NEANDERTHAL)

มนุษย์โฮโมเซเปียน ต้นตระกูลคนปัจจุบัน
(HOMO SAPIEN)

รูปที่ ๑

คนดึกดำบรรพสมัยหินเก่า

รูปที่ ๒
๒

เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินเก่า
พบที่जनदेและท่ามะนาว จังหวัดกาญจนบุรี

ซึ่งมีชั้นดินไม่หนาแน่น เหมาะสำหรับการทำไร่เลื่อนลอย
(shifting cultivation)

ใครเป็นผู้กะเทาะเครื่องมือสมัยหินเก่าพวกนี้ ? มีแต่
เฉพาะประเทศจีนเท่านั้น ที่พบเครื่องมือ หิน กะเทาะ อยู่ปะปน
กับโครงกระดูกมนุษย์วานร (Pithecanthropus) ที่เราเรียก
กันว่า มนุษย์ปักกิ่ง (Pekin) ในประเทศอื่นคงพบแต่เครื่องมือ
อยู่ตามลำพัง ที่จังหวัดกาญจนบุรีพบในที่กลางแจ้งและอยู่บน
ผิวดิน จากหลักฐานที่พบที่ประเทศจีนจึงสันนิษฐานกันว่า
พวกมนุษย์วานร เป็นผู้นำเอา หินกรวดมากะเทาะอย่างหยาบ ๆ
ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ และยังเหลือทิ้งไว้ในประเทศต่าง ๆ
ดังกล่าวนั้น เนื่องจากศาสตราจารย์ฮัลเลม แอล. โมเวียส
จูเนียร์ ภัณฑารักษ์ในวิชาโบราณคดีสมัยหินเก่า พิพิธภัณฑ์-
สถานพิบอดี (Peabody Museum) มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด สหรัฐ
อเมริกา จัดเครื่องมือหินกะเทาะวัฒนธรรมฟิงนอยเอียนว่า
เป็นของสมัยหินเก่าตอนต้น และประเทศไทยอยู่ระหว่างกลาง
ประเทศจีน และประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งพบโครงกระดูกมนุษย์
วานร ประเทศไทยก็น่าจะเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์วานรด้วย
มนุษย์วานรพวกนี้เป็นคนที่คลาไคล กระดุกควไปบนหน้า
หน้าผากลาด ท่ายทอยค่อนข้างแหลม จมูกกว้างและแบน

ซากกระดูกใหญ่มากและยื่นออกไปอย่างเห็นชัด ไม่มีคาง ฟัน
 ต่งเรียงเป็นวงโค้ง กระดูกแขนขาเหมือนคนปัจจุบัน สูง
 ประมาณ 150—175 ซม. มีมันสมองแต่ประมาณ 850 ลูกบาศก์
 ซม. ถึง 1,300 ลูกบาศก์ ซม. มีชีวิตอยู่ประมาณเมื่อ 500,000 ปี
 ถึง 30,000 ปี บางท่านเรียกมนุษย์พวกนี้ว่า คนผู้ยืนตัวตรง
 (Homo erectus) มนุษย์วานรอาศัยอยู่ในถ้ำ ล่าสัตว์และ
 เก็บผลหมากรากไม้ กินเนื้อคน รู้จักก่อไฟใช้ประโยชน์ พบ
 โครงกระดูกของมนุษย์พวกนี้ที่ทวีปแอฟริกาภาคกลาง ภาค-
 ตะวันออกและภาคใต้ ที่เกาะชวาประเทศอินโดนีเซีย และที่
 ถ้ำโจวโกวเตียนใกล้กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน ที่ทวีปยุโรปและ
 ทวีปเอเชียภาคตะวันตกยังไม่พบโครงกระดูกมนุษย์วานร

คนสมัยหินเก่าในทวีปเอเชียอาคเนย์ ถัดจากมนุษย์วานร
 ก็ได้แก่พวกมนุษย์ที่มีลักษณะคล้ายพวก ฟันเมืองดงเดิมในทวีป
 ออสเตรเลีย ซึ่งได้พบโครงกระดูกอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย
 ทวีปออสเตรเลีย เกาะนิวกินี เกาะบอนิไอ ศาสตราจารย์
 คาร์ตัน เอส. คูเปอร์ จึงมีความเห็นว่า ระหว่าง 500,000 ปี ถึง
 10,000 ปี ที่เอเชียอาคเนย์เป็นถิ่นที่อยู่ของพวกที่มีลักษณะ
 คล้ายพวกฟันเมืองดงเดิมในทวีปออสเตรเลีย ซึ่งเรียกกันว่า

พวกออสทราลอยด์ คนพวกนี้กะโหลกศีรษะยาวและแคบ (dolichocephalic) ผิวดำ ผมหยิก สูงเฉลี่ย 150—155 ซม.

พอจะสรุปได้ว่า คนสมัยหินเก่าที่จังหวัดกาญจนบุรีน่าจะเป็นพวกมนุษย์วานรหรือพวกออสทราลอยด์ หรืออาจจะ เป็นทั้ง 2 พวก ซึ่งมีชีวิตอยู่คนละสมัย คนพวกนี้อพยพมาจาก ที่ใด ?

เมื่อพิจารณาลักษณะ เครื่องมือ หินกะเทาะ สมัยหินเก่า แล้ว เครื่องมือหินกะเทาะมีลักษณะคล้ายกับที่พบในประเทศ พม่ามาก ประกอบทั้งได้สำรวจพบเครื่องมือหินกะเทาะสมัย หินกลางที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย คนสมัยหินเก่าที่บ้านเก่า กับที่พม่านั้นจะได้มีการติดต่อถึงกัน หรือน่าจะอพยพจากพม่า ลงมาที่จังหวัดกาญจนบุรี

คนสมัยหินเก่ามีอายุไม่เกิน 40 ปี อายุ ของคนสมัยหินเก่าที่พบโครงกระดูกที่ประเทศอินโดนีส์

	0—12 ปี	13—20 ปี	21—40 ปี	41—60 ปี	61 ปีขึ้นไป
สมัยหินเก่า					
ตอนต้น	40.0	15.0	40.0	5.0	0.0
ตอนปลาย	24.5	9.8	53.9	11.8	0.0

เมื่อพิจารณาจากจำนวนเครื่องมือ หินกะเทาะ สมัยหินเก่า พบที่จังหวัดกาญจนบุรีแล้วมีจำนวนน้อยมาก บางท่านได้ตั้ง สูตรคำนวณจำนวนคนสมัยหินเก่าไว้ว่า ใน 100 ตารางกิโลเมตร จะมีคน สมัยหินเก่าอาศัยอยู่ 5 คน ประเทศไทยมีเนื้อที่ 511,937 ตารางกิโลเมตร ถ้าอาศัยสูตรนี้ในสมัยหินเก่าประเทศไทยจะมีคนอยู่ประมาณ 25,597 คน เฉลี่ยจังหวัดละประมาณ 347 คน

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยหินเก่า มีดังนี้ อาศัยอยู่ในถ้ำและอยู่ตามเพิงผาอย่างหยาบ ๆ ใช้เครื่องมือหินกะเทาะ มีหอกทำด้วยไม้ใช้ รูกักก่อไฟ ล่าสัตว์และเก็บผลหมากรากไม้ มีการฝังศพ มีธนูใช้

สมัยหินกลาง

สำรวจพบเครื่องมือหลายแห่งแต่ที่ใด หลักฐานพอที่ กำหนดอายุโดยอาศัยคาร์บอน 14 ได้มี 2 แห่งคือ

1. ถ้ำองบะ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
ชั้นล่างอายุ 11,379 ปี ถึง 11,119 ปีมาแล้ว

(9,230 $\pm$ 180 ปีก่อน ค.ศ.)

ชั้นบน 9,509 ปี ถึง 9,229 ปีมาแล้ว

(7,400 $\pm$ 140 ปีก่อน ค.ศ.)

๒. ถาผี อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชั้นบน 8,750 ปี ถึง 8,850 ปีมาแล้ว

(8,550 $\pm$ 200 ปีมาแล้ว B.P.)

ชั้นล่าง 9,540 ปี ถึง 8,820 ปีมาแล้ว

(9,180 $\pm$ 360 ปีมาแล้ว)

พอจะกล่าวได้ว่า สมัยหิน กลางใน ประเทศไทยเริ่มแต่
ประมาณ 11,000 ปี ถึง 8,850 ปีมาแล้ว

ที่ถ้ำพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัด
กาญจนบุรี คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ ไทย—เดนมาร์ก
ชุดค้นได้หลักฐานของคนสมัยหินกลาง 2 อย่าง คือ

1. โครงกระดูกคนสมัยหินกลาง

2. เครื่องมือหินกะเทาะที่ประณีตของคนสมัยหินกลาง

เมื่อ พ.ศ. 2504 คณะสำรวจทางโบราณคดีก่อนประวัติ
ศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก ได้ชุดค้นพบโครงกระดูกคนสมัยหิน
กลาง 1 โครงที่ถ้ำพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค โครง
กระดูกนั้นนอนหงายชันเข้าอยู่บนหินก้อนใหญ่แท่งหนึ่งในแนว
เกือบขนานกับผนังเพิงผา นอนหันหน้าไปด้านขวามือ ศีรษะ
หันไปทางทิศเหนือ ฝ่ามือขวาอยู่ใต้คาง แขนท่อนซ้ายวาง
พาดอก ที่บริเวณส่วนบนของร่างและบริเวณทรวงอก มีหิน

ขวอทไชท์กั๋นใหญ่วางทับอยู่ กระดุกแขนขาบอบบาง การ
ถมดินทับถมอยู่หนาถึง 150 ซม. และฝังมีหินขวอทไชท์ทับ
อยู่ที่โครงกระดูกอีก ทำให้โครงกระดูกบางตอนบุบผิดรูปไป
ดินตอนที่อยู่เหนือศีรษะและร่าง มีดินสีแดงคลุมอยู่ แสดงว่า
ในครั้งนั้นมี พิธีกรรม เกี่ยวกับการฝังศพ การใช้ดินสีแดง
(ดินเทศ) อันหมายถึงสีเลือดและชีวิตโปรยร่างผู้ตาย ใน
สมัยหินกลางนี้เป็นประเพณีทำกันอยู่ตลอดแหลมมลายูและ หมู่
เกาะอินโดนีเซีย ในทวีปยุโรปศพคนสมัยหินกลางก็อยู่ใน
ลักษณะนอนหงายเหยียดยาว หรือนอนตะแคงข้างออกคาง
และมักจะฝังไว้ใต้ที่อยู่ ส่วนดินสีแดงนั้นในทวีปยุโรป ที่ศพ
คนสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัยหินกลางนั้น นอกจากจะมี
ดินสีแดงโปรยไว้เหนือโครงกระดูกคนแล้ว บางแห่งยังใช้
ดินสีแดงทาไว้ที่กระดูกคนตายด้วย

สิ่งที่พึงไว้กับศพคนสมัยหินกลางที่ถ้ำพระ อำเภอยะโยค
 นน กมอาหาร ค่อมทอนกระดูกสัตว์เลียงลูกควายนม วางอยู่
 บนถาวรอก เปลือกหอยกาบวางอยู่ที่บนรางหรือใกล้กับราง
 ในลักษณะที่วางหงายอยู่ บางทีกว้างซ้อนกันอยู่เป็นกองสูงชัน
 มา สิ่งที่น่าสนใจคือ ที่บนแขนขวามือเปลือกหอยทะเลอยู่
 2 ชิ้น เปลือกหอยทะเลชิ้นนี้มาถึงถ้ำพระ อ.โยโยคได้อย่างไร

ผู้ตายไปได้มาจากทะเลเอง หรือ คนที่ไปทะเลมานำมาให้ผู้ตาย
ทะเลตรงนั้นจะอยู่ใกล้ไกลจากอำเภอยะโยคมากน้อยเพียงใด?
การที่นำเอาเปลือกหอยทะเลซึ่งมีอยู่เพียง ๒ ชั้น ไปวางไว้
ที่เขนขวานนั้น ทำเพื่ออะไร? เป็นอาหารที่หายาก ซึ่งลูกหลาน
ฝังลงไปให้ใช้หรือไม่? เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาหาความรู้กัน
ต่อไป อย่างไรก็ตาม ของต่าง ๆ เหล่านี้แสดงว่า คนสมัยหิน
กลางคงเชื่อว่า คนเมื่อตายแล้ว ยังมีความหิว ต้องการอาหาร
อยู่อีก

ความจริง คนก่อนประวัติศาสตร์เริ่มฝังศพมาแล้วแต่
สมัยหินเก่าตอนต้น เฉพาะในประเทศไทยยังไม่พบหลุมศพคน
สมัยหินเก่า ประเพณีการฝังศพสมัยหินเก่าตอนปลายและสมัย
หินกลางนั้นไม่ต่างกันมากนัก ศพจะฝังอยู่ในลักษณะคล้ายทำ
นอนบางศพก็นอนหงายเหยียดทำตรง บางศพก็นอนตะแคง
เข่างอเกือบถึงกาง ร่างของผู้ตายโดยเฉพาะ จะมีแผ่นหินวาง
ป้องกันอยู่ นอกจากนั้นก็ยังมีอาหาร เครื่องมือหรือของอื่น ๆ
ลงไปให้ศพด้วยเช่น ดินแดง เปลือกหอย เครื่องราง (amulets)
และเครื่องประดับ เพราะเชื่อว่าผู้ตายจำเป็นต้องใช้สิ่งดังกล่าว
ระหว่างที่เดินทางไปยังเมืองผี และเชื่อว่า สิ่งเหล่านี้จะช่วย ให้

กลับมาชีวิตชนอีก ทั้งจะเป็นเครื่องบอกฐานะของตนเมื่อไปถึง
ยังอีกโลกหนึ่ง

โครงการอุดหนุนคนสมัยหินกลางโครงนี้ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก
เพื่อให้คนมานุษยวิทยาศึกษาว่าเป็นชนเผ่าใดแน่ ขณะกำลัง
รอผลของการศึกษาวิจัยอยู่ เมื่อทราบผลแล้ว พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน จะส่งกลับมาตั้งแสดงที่พระที่นั่ง
ศิวโมกขพิมาน ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

เมื่อเร็ว ๆ นี้ สำนักรวบรวมเครื่องมือหินใหม่ ที่ถ้าพระงาม
เขาน้ำพุ ตำบลทับกวาง อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี และ
พบในถ้ำผี อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อ
พ.ศ. 2475 ศาสตราจารย์ชาวสวิส ชื่อ ฟรีทซ์ สาร์สิน ก็สำรวจ
พบที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลพบุรี และราชบุรี

เฉพาะที่จังหวัด กาญจนบุรี พบหลักฐานเกี่ยวกับ คนสมัย
หินกลาง (1) ที่อำเภอเมืองบริเวณบ้านเก่า ตำบลจรเข้เผือก
ทั้งที่แจ้งและในถ้ำ (2) ที่อำเภอไทรโยค ที่ถ้ำไถ่สถานวิ้งโพธิ์
และที่ถ้ำพระ (3) ที่อำเภอทองผาภูมิ ที่ถ้ำจันเต ตำบลท่าขนุน

ระหว่างที่รอผลการศึกษาวิจัยอยู่ เมื่อได้ตรวจผลของการ
ศึกษาค้นคว้าเรื่องมนุษย์สมัยหินกลางในประเทศลาว ประเทศ

มาเลเชีย และประเทศอินโดนีเซีย แล้ว คนสมัยหินกลาง
 ในส่วนนี้ของโลก น่าจะเป็นพวกออสตราลอยด์-เวดคอยด์
 หรือพวกเมลานีซอยด์ หรือพวกนิกริโต (เงาะ) หรือพวก
 ปาปวน-นิกรอยด์

พวกเวดคอยด์ (Veddoid) ได้แก่พวกที่คล้ายพวกเวดดา
 ซึ่งยังมีเชื้อสายอยู่ในประเทศลังกา คนปัจจุบันที่จัดอยู่ใน
 จำพวกเวดคอยด์ ได้แก่พวกที่ยังล่าหัง ในเกาะเซลิเบส ภาคใต้
 ที่เกาะเอนแกโนและเกาะเมนตาไว (Mentarvei) ใกล้ฝั่งทะเล
 ทางตะวันตกของเกาะสุมาตรา

พวกเมลานีซอยด์ (Melanesoid) ได้แก่พวกที่คล้ายพวก
 เมลานีเซีย ผิวดำ กะโหลกศีรษะยาวและแคบ ผมหยิกเป็นฝอย
 สูงประมาณ 155 ซม. ปัจจุบันอยู่ตามเกาะในมหาสมุทรแปซิฟิก
 ภาคตะวันตก ดร. คาลสตัน เอส. กุน จัดไว้ในพวกออส-
 ตราลอยด์

พวกนิกริโต (เงาะหรือเฮาะ) ผิวดำ เตี้ยกว่าพวกออส-
 ตราลอยด์ คือสูงเพียง 145 ซม. ถึง 150 ซม. กะโหลกศีรษะ
 กว้าง (brachy-cephalic) ผมหยิกเป็นฝอย ปัจจุบันยังมีอยู่ใน
 แหลงมมลายู และเขตประเทศไทยยังมีอยู่ในจังหวัดตรังพัทลุง

และจังหวัดยะลา ดร.กาลสตัน เอส. กูน จัดพวกนิกริโต
อยู่ในพวกออสทราลอยด์

พวกปาปวน (Papuan) บางท่านจัดว่าเป็นเผ่าเดียวกับ
พวกเมลานีเซีย ดร. กาลสตัน เอส. กูน ก็จัดพวกปาปวนไว้
ในพวกออสทราลอยด์

พวกนิกรอยด์ (Negroid) หมายถึงพวกที่คล้าย พวก
นีโกร

คนสมัยหินกลางนั้นหากพิจารณาตามหลักของ ดร. กลาส-
ตัน เอส. กูน แล้วก็เห็นจะได้แก่พวกสกุลออสทราลอยด์ และ
พวกเวดคอยด์

คนสมัยหินกลางนี้อายุไม่ยืน จากผลของการศึกษาที่ทำ
มาแล้วปรากฏว่าคนสมัยหินกลางตายมีจำนวนเปอร์เซ็นต์ดังนี้

อายุ	0—12ปี	13—20ปี	21—40ปี	41—60ปี	61— x
ตาย	30.8	6.2	58.5	3.8	1.5

สัตว์ในสมัยหินกลางนั้น ดร. ดี. เอ. ฮอยเจอร์
(D.A. Hooijer) แห่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสาขาธรรมชาติ
วิทยา เมืองไลเคน ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ตรวจกระดูกสัตว์

ที่พบที่เพิงผาถ้ำพระ อำเภอไทรโยค และที่ถ้ำจันต๊ะ อำเภอ
ทองผาภูมิแล้ว ปรากฏว่ามีสัตว์ต่อไปนี้ คือ

1. เม่น
2. หมีควาย (*Ursus thibetanus* (G. Gavier))
3. เสือโคร่ง (*Felis tigris* (L))
4. แรดขาวหรือกระซู่ (*Rhinoceros* e.g. *Dicerorhinus* spec.)
5. หมูป่า (*Sus scrofa cristatus* (Wagner))
6. เก้ง (*Muntiacus muntjak* (Zimmermann))
7. วัวแดง (*Bubalus javanicus* (d'Alton))
8. เลียงผาหรือโคร่ง (*Capricornis sumatraensis* (Bechstein))

ท่านที่สนใจในสัตว์ป่าโดยเฉพาะที่จังหวัดกาญจนบุรี ก็
จะได้ทราบว่า เมื่อกว่า 5,000 ปีมาแล้ว มีสัตว์ดังกล่าวอยู่
แล้ว และเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ป่าที่ยังมีอยู่ในปัจจุบันก็จะ
ทราบว่าสัตว์พวกใดสูญพันธุ์หรือกำลังจะสูญและสัตว์พวกใดยัง
มีพันธุ์อยู่ในทุกวันนี้

พิจารณาจากสัตว์ทั้ง 8 พวกนี้ แสดงว่าดินฟ้าอากาศใน
สมัยนั้นกลางจังหวัดกาญจนบุรีนั้นไม่แตกต่างจากที่เป็นอยู่ใน
ทุกวันนี้ และภูมิประเทศเป็นป่าดงมากกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เครื่องมือสมัยหินกลางนั้น คงใช้หินกรวดมากะเทาะ
 เช่นที่คนสมัยหินเก่าเคยกระทำอยู่ ต่างกันที่กะเทาะได้ดีขึ้น
 เครื่องมือ หินกะเทาะของ คนสมัยหินกลางใน จังหวัดกาญจนบุรี
 นั้นได้สำรวจและขุดค้นพบเป็นจำนวนมากมาย เฉพาะที่ถ้ำพระ
 ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค ได้ขุดค้นพบแล้วกว่า 1,500
 ชิ้น วิธีกะเทาะส่วนมากกะเทาะหน้าเดียว ที่กะเทาะไว้ 2 หน้า
 มีน้อย ดร. เอช. อาร์ ฟัน เฮเกอเรน แบ่งเครื่องมือหินกะเทาะ
 สมัยหินกลางที่จังหวัดกาญจนบุรีไว้ดังนี้

1. เครื่องมือหนาเทอะทะและหนูนเป็นรูปโดมสูง
2. เครื่องมือแบบโหบิเนียน
3. ขวานสน
4. เครื่องมือสับตัด (Choppers)

นอกจากเครื่องมือหิน กะเทาะแล้วยังมีเครื่องมือรูปทรง
 กระบอก ปลายแหลม ที่ทำด้วยกระดูกสัตว์ ใช้สำหรับเจาะ
 คล้ายเหล็กหมาดของคนปัจจุบัน และเครื่องขุดที่ทำด้วย
 เปลือกหอย

เครื่องมือ สมัยหิน กลาง ในประเทศไทย จัดอยู่ในวัฒนธรรม
 สมัยหินกลางของทวีปเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรม
 โหบิเนียน (Hoabinhian) เพราะพบครั้งแรกที่จังหวัด

โหบิน แคว้นตังเกีย ประเทศเวียดนามเหนือ นอกจากจะพบ
 ที่จังหวัดกาญจนบุรีแล้ว เครื่องมือหิน กะเทาะ พวกนี้ยังพบใน
 จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสระบุรี ที่พบ
 แล้วในประเทศอื่นก็มี ประเทศจีนภาคใต้ (เสฉวน กานซู
 ยูนนาน) ประเทศลาว (หลวงพระบาง) ประเทศเวียดนาม
 (โหบิน นินบิณ สะนัม ถันหวั กวางบิन्ह) ประเทศเวียดนาม
 มาเลเชีย ประเทศอินโดนีเซีย

แหล่งคนสมัยหินกลางที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งได้แก่ถ้ำ ซึ่ง
 เป็นเพิงผา (rock-shelter) หินปูนขนาดเล็ก อยู่ทางเหนือ
 ของที่ตั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ห่างออกไปประมาณ 60 กิโลเมตร
 นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน (Chester. F. Gorman) แห่งมหา
 วิทยาลัยฮาไว และเป็นผู้หนึ่งในคณะสำรวจโบราณคดีกรรมศิลป์-
 ปาการ-ฮาไว ได้ไปดำเนินการขุดค้นที่ถ้ำนี้ ผลของการขุดค้น
 ได้พบหลักฐานของคนสมัยหินกลาง วัฒนธรรมโหบิเนียม มี
 เครื่องมือหิน กรวดที่กะเทาะเพื่อเอาแกนหิน (Cores) และ
 สะเก็ดหินมาทำเป็นเครื่องมือ การกะเทาะคงกะเทาะหน้า
 เดียว (unifacial) ไม่กะเทาะ 2 หน้า กับหินบดที่ยังมีดินสี
 (แดง) ติดอยู่ นอกจากนั้นมีกระดูกสัตว์และมีซากพืชซากสัตว์
 (botanical macro-fossils) ที่น่าสนใจมาก คือ

พืชจำพวกท้อ (Species of Prunus)

พืชจำพวกสมอไทย สมอพิเภก (Terminalia)

พืชจำพวกหมาก (Areca)

ถั่วปากอ้า หรือ ถั่วแขก หรือ ถั่วยาง (Vicia or Phaseolus)

ถั่วลิ้นเตา (Pisum of Raphia)

เถาณาเต้า (Bottle-gourd, Legenaria)

กระจับหรือมะแง่ง (Chinese water chestnut, Trapa)

พืชจำพวกตีปลี พลุ พริกไทย (Piper)

พืชจำพวกมะขาง (butternut Mudhuca)

กาน้ำ มะกอม หรือมะกอกเลอม (Canarium)

มะเยา (Candle-nut, Aleurites)

แตงกวา (Cucumber, Cucumis)

ผู้ขุดค้นรวบรวมตัวอย่างถ่านใต้ 14 แห่ง ได้ส่งให้นัก

วิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการหาอายุจากการตรวจคาร์บอน 14

นักวิทยาศาสตร์ตรวจเสร็จแล้ว 3 ตัวอย่าง ได้อายุดังนี้

8550 ปี $\pm$ 200 ปี (GaK 1846) จากชั้นดินที่ 2

8750 ปี $\pm$ 140 ปี (TF 802) จากชั้นดินที่ 2

9180 ปี $\pm$ 360 ปี (GaK 1845) จากใต้ฟ้าพนชั้นดินที่ 4

พอจะกล่าวได้ว่าสมัยหินกลางที่ถ้ำผ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีอายุระหว่าง 8,350 ปี ถึง 10,440 ปีมาแล้ว

สิ่งที่น่าสนใจมากอีกอย่างหนึ่งคือ ระหว่างชั้นดินที่ 1 และชั้นดินที่ 2 พบเครื่องปั้นดินเผา รวมกันอยู่หลายแห่ง เครื่องปั้นดินเผาพวกนี้ มีทั้งที่เป็น ภาชนะ ผิวกะลวย และที่เป็น เอง กับพวกทึบลายเชือกทาบ การที่พบเครื่องปั้นดินเผา กับเครื่องมือหินกระเทาะของคนสมัยหินกลาง วัฒนธรรมโหบิ- เนียนเช่นนี้ เป็นการลบเลือนความเชื่อถือว่า เครื่องปั้นดินเผา เริ่มทำในสมัยหินใหม่ เครื่องปั้นดินเผาในสมัยหินกลางที่พบ ที่ถ้ำผ จังหวัดแม่ฮ่องสอนนี้ จึงเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่เก่าที่สุดในประเทศไทย อายุประมาณ 10,000 ปี ถึง 8,350 ปี ที่ เกาะใต้ หวังก็พบเครื่องปั้นดินเผา ลายเชือกทาบ ซึ่งมีอายุระหว่าง 11,000 ปี ถึง 4,200 ปีมาแล้ว ตามแหล่งของคนสมัย หินกลางบางแหล่งในทวีปยุโรปภาคเหนือ และทวีปแอฟริกาภาค ตะวันออกก็พบเครื่องปั้นดินเผาด้วยเหมือนกัน แม่ทีเสา-ดอง (Soa - Dong) ประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นแหล่งของคนสมัย หินกลางวัฒนธรรมโหบิเนียน นางสาวโคลานี นักโบราณคดีชาว

ฝรั่งเสสก็สำรวจพบเครื่องปั้นดินเผาหลายเชือกทาบเช่นเดียวกับ
ที่พบที่ถ้ำผา จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงช่วยสนับสนุนว่าที่เอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการทำเครื่องปั้นดินเผามาบ้างแล้ว
แต่สมัยหินกลาง

นอกจากนี้ที่ชั้นดินที่ 2 ยังพบกองไฟขนาดเล็กกองหนึ่ง
และมีขวานหิน (ผึ่ง) ทำอย่างง่าย ๆ จำนวน 2 ชิ้น และที่
ทำอย่างไม่เสร็จ 1 ชิ้น ประปนอยู่กับกองไฟ

ที่ชั้นดินที่ 1 พบเครื่องมือหินกระเทาะ 2 หน้า ขนาด
เล็กและมีรอยฝน (ground) จำนวน 2 ชิ้น ซึ่งอาจจะใช้เป็น
ใบมีด

นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน มีความเห็นว่า ซากพืช
เหล่านี้จะเป็นพยานหลักฐานว่า ที่เอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้ซึ่งมีประเทศไทยรวมอยู่ด้วยได้มีการนำพืชมาปลูก หรือ
ดูแล (plant domestication) แล้วแต่เมื่อราว 7,000 ปี
ก่อน ค.ศ. หรือราว 9,000 ปีมาแล้ว

แหล่งสมัยหินกลางอีกแห่งหนึ่ง คือถ้ำองบะ อำเภอ
ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าคนสมัยหินกลางยังใช้ถ้ำเป็น
ที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกับคนสมัยหินเก่า

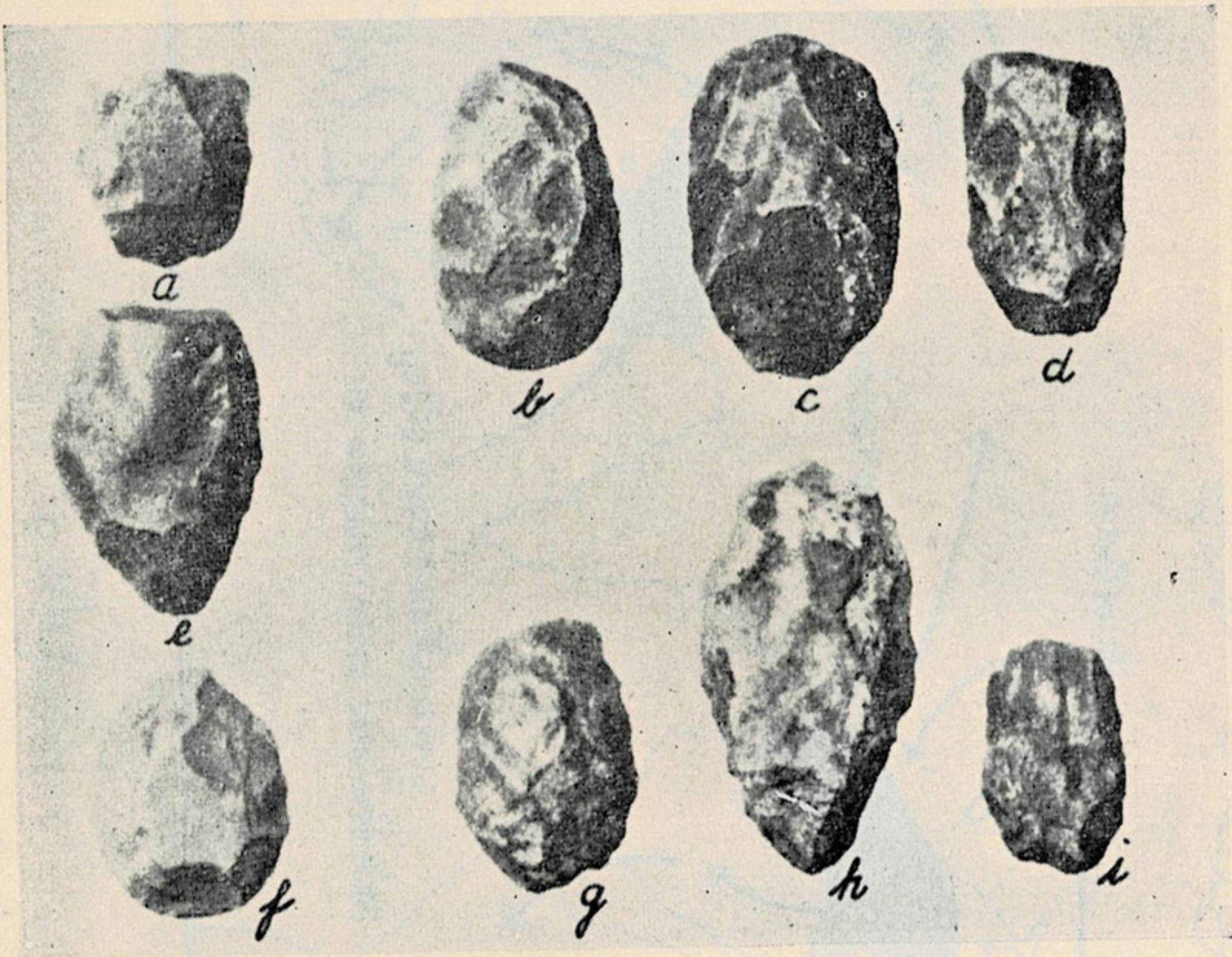
เนื่องจาก พบ เครื่องมือ หิน กะเทาะ แบบ น ใน ภาคเหนือ
ของประเทศไทยด้วย คนสมัยหินกลางในจังหวัดกาญจนบุรี
น่าจะมีการติดต่อกับคนในสมัยเดียวกันในภาคเหนือ หรืออาจ
จะอพยพจากภาคเหนือลงมาที่จังหวัดกาญจนบุรี บางพวกอาจ
จะอพยพลงใต้ไปจนถึงประเทศมาเลเซีย เพราะได้พบเครื่องมือ
แบบเดียวกันในประเทศมาเลเซีย

พิจารณาจากจำนวนเครื่องมือที่ขุดพบในถ้ำหรือเพิงผากับ
ที่กลางแจ้งแล้ว ปรากฏว่าเครื่องมือที่ขุดพบในที่กลางแจ้งทับ
ถมกันจำนวนมากมายจนเป็นชั้นหนา ส่วนในถ้ำหรือเพิงผาพบ
น้อยชิ้น แสดงว่าคนสมัยหินกลางอยู่ในที่กลางแจ้งมากกว่าอยู่
ในถ้ำหรือเพิงผา คนพวกนี้มักเลือกที่อยู่อาศัยใกล้ห้วยหรือ
ลำธารหรือแม่น้ำ และมักไม่ไกลจากที่มีหินกรวด ยังคงล่า
สัตว์และเก็บผลหมากรากไม้คล้ายคนสมัยหินเก่า แต่หาปลาเก่ง
กว่า อาหารของคนสมัยหินกลางที่จังหวัดกาญจนบุรี มีหอย
กาบ, ปู และกินเนื้อสัตว์คงกลาวมาแล้วอีกด้วย เมื่อตายแล้ว
มีพิธีฝังศพ

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนสมัยหินกลาง คนพวกนี้อาศัย
อยู่ในถ้ำและตามเพิงผาใกล้ห้วยหรือลำธารหรือแม่น้ำ และไม่
ไกลจากบริเวณที่มีหินกรวด คนพวกนี้ยังคงล่าสัตว์และเก็บ

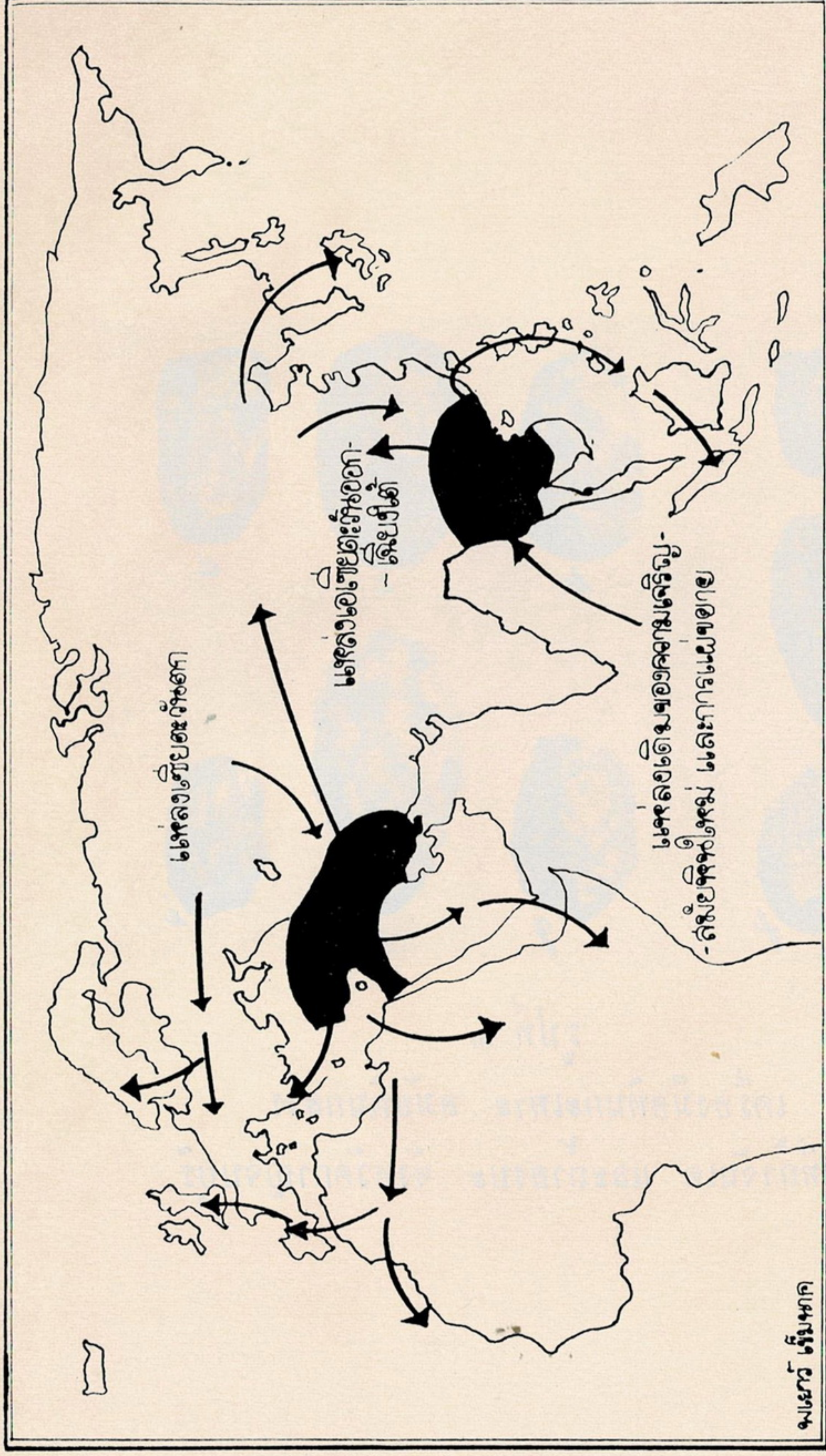
ผลหมากรากไม้ เช่นคนสมัยหินเก่า แต่หาปลาเก่งกว่าคนสมัย
 หินเก่า จากกระดูกสัตว์ที่พบปนอยู่ในชั้นดินที่มีเครื่องมือหิน
 กะเทาะสมัยหินกลางหรือจากกองเศษอาหาร (kitchen mid-
 den) ของคนสมัยหินกลางเราทราบได้ว่าคนครั้งนั้นกินหม
 กวาง หมู ลิง สัตว์จำพวกหนู (rodents) หอย ปลา ปู
 เต่า มีเรือขุดใช้ เมื่อตายมักจะเอาศพฝังไว้ใต้ที่อยู่ ศพมักจะ
 อยู่ในลักษณะนอน มีเข้างอนขึ้นมาถึงคาง ศพโดยมากฝังลงไป
 ฝังในหลุมศพผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมบัคโซเนียน พบที่ดาบัท
 (Da - But) ในจังหวัดถันหั่วประเทศเวียดนาม ปรากฏว่าโครง
 กระดูกคนเป็นพวกเมลานีเซีย บางโครงมีขวานและจี้ห้อยคอ
 (pendants) อยู่ข้าง ๆ บางโครงรูท่อนเอ่อออกแล้วมัดไว้ในท่า
 ห่อตัว บางโครงเผาแล้ว บางส่วนมีอยู่หลุมหนึ่งนำเอากระดูก
 มารวมกันให้คล้ายกับอยู่ท่าห่อตัว บางทีกระดูกและของที่ฝัง
 รวมไว้มีรอยทาด้วยดินแดง คนพวกนี้รู้จักก่อไฟหุงหาอาหาร
 ในถ้ำที่อยู่ ใช้เครื่องมือหินกะเทาะดัดกลามาแล้วข้างต้น

ในสมัยหินกลางนี้ ที่ทวีปเอเชียอาคเนย์ระดับน้ำทะเล
 สูงขึ้นกว่าในสมัยหินเก่า การคมนาคมระหว่างผืนแผ่นดินใหญ่
 และหมู่เกาะกม่น้อยลง บริเวณที่เคยเป็นที่ต้นที่เชื่อมแผ่นดิน

รูปที่ ๓

เครื่องมือหินกะเทาะ สมัยหินกลาง
พบที่ถ้ำจนเค และถ้ำองบะ จังหวัดกาญจนบุรี

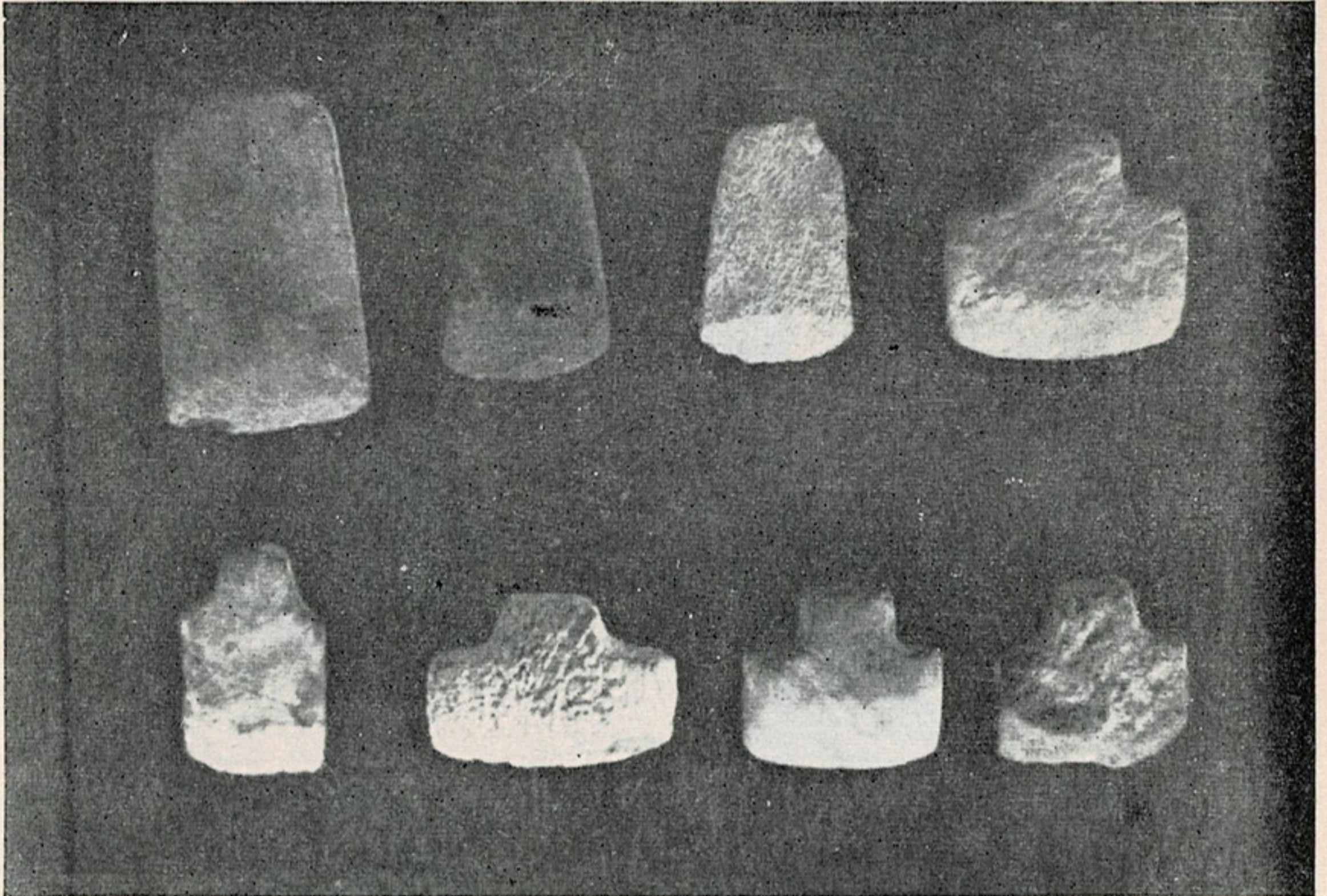
รูปที่ ๔
แผนที่แสดงแหล่งเดิมของความชุ่มชื้นและป่าพรุ

รูปที่ ๕
 คนสมัยหินใหม่ พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

รูปที่ ๖
ขวานหินขัด (ขวานฟ้า) สมัยหินใหม่
พบในประเทศไทย

รูปที่ ๗

(แถวบน) แต่ซ้าย ๑-๓ ขวานหินขัด สมัยหินใหม่
ที่ปลายมีรอยขัด ๔. ขวานหินมีบ่า
(แถวล่าง) ขวานหินมีบ่า สมัยหินใหม่

Fig. 13. Neolitiske lerkar fra Ban Kao, Kanchanaburi

รูป ๔

เครื่องปั้นดินเผา สมัยหินใหม่
พบที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี

ใหญ่กับหมู่เกาะ (landbridge) ก็จมลงไปในน้ำทะเล ดินฟ้า
 อากาศ^{๕ ๕ ๘}ครุ่น^๕น^๘ก^๕คง^๕คล้าย^๕ปัจจุบัน^๕
 สมัย^๕หิน^๕ใหม่^๕

อายุของสมัยหินใหม่ในประเทศไทย ที่กำหนดตามคาร์-
 บอน 14 และวิธี Thermo-luminescence ได้^{๕ ๕ ๕}ถึง^๕นี้^๕ คือ
 ระหว่าง 3,879 ปี ถึง 1,630 ปี

(1770 $\pm$ 140 ปี ก่อน ค.ศ.) จนถึง 2,514 ปี ถึง 2,014 ปี
 (290 ปี ก่อน ค.ศ. $\pm$ 255 ปี)

หรือแต่ประมาณ 3,900 ปี ถึง 2,000 ปีมาแล้ว

มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์รุ่นที่ 3 ได้^๕แก่^๕คน^๕สมัย^๕หิน^๕ใหม่^๕

ซึ่งมีความเจริญกว่าคนสมัยหินเก่าและคนสมัยหินกลาง คน
 พวก^{๕ ๕ ๕}นี้^๕รู้จัก^๕ขีด^๕เครื่องหมาย^๕ให้^๕เรียบ^๕ แทน^๕ที่จะ^๕กะ^๕เทาะ^๕อย่าง^๕
 เดียว^๕ รู้^๕จัก^๕ทำ^๕การ^๕เผา^๕ปลุก^๕และ^๕เลี้ยง^๕สัตว์^๕ รู้^๕จัก^๕ทำ^๕เครื่อง^๕บน^๕ดิน^๕
 เเผา^๕ รู้^๕จัก^๕ทำ^๕เครื่อง^๕จัก^๕สาน^๕ มี^๕เครื่อง^๕มือ^๕ทำ^๕ด้วย^๕เปลือก^๕หอย^๕และ^๕
 หิน^๕ หลัก^๕ฐาน^๕ที่^๕คน^๕เหล่าน^๕นี้^๕ทำ^๕ไว้^๕

1. โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่
2. เครื่องมือและอาวุธ
3. เครื่องบนดินเผา
4. เครื่องจักสาน

โครงการศึกษาศูนย์หินใหม่ในประเทศไทยเท่าที่พบแล้ว มี

1. ที่ตำบลกลางแดด อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
ผู้พบเป็นชาวไร่พบเมื่อประมาณ 40 ปีมาแล้ว น่าเสียดายที่
โครงการศึกษาศูนย์หินใหม่ครั้งนี้ยังไม่มีนักโบราณคดีหรือนัก
มนุษยวิทยาหรือนักกายวิภาคผู้ใดได้ศึกษา เพราะชาวบ้าน
ได้เผาศพคนสมัยหินใหม่นั้นแล้วทุกศพ ผู้เขียนได้มีโอกาสไป
สำรวจสถานที่และสอบถามผู้ที่ได้พบเห็น ทราบว่าพบขวานหิน,
กำไลหิน, หินงบน้ำอ้อย (ส่วนหนึ่งของกำไลหิน), เครื่อง
ปั้นดินเผา, ลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย และลูกปัดทำด้วยกระดูก
สัตว์อยู่ปะปนกับโครงการศึกษาศูนย์หินใหม่ ของเหล่านส่วนมากพิพิธ-
ภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

2. ที่บ้านนาดี โนนนกกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอ
ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น คณะสำรวจกรมศิลปากร—มหา
วิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ได้ขุดค้นพบโครงการศึกษาศูนย์หินใหม่
ในชั้นดินระดับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2509 หลุมศพคน
สมัยหินใหม่ที่ขุดพบมี 14 หลุม ในจำนวนนี้มีอยู่สามหลุมที่อยู่
ริมของหลุมขุดค้น ไม่ได้ขุดขยายออกไป จึงทราบเรื่องราว
ได้น้อย การขุดต่อจำต้องหยุดเพราะฝนตกลงมามาก ต่อมาพบ

อีก 6 หลุม เป็นหลุมศพเด็ก ๓ หลุม หลุมศพผู้ใหญ่ ๓ หลุม
การฝังศพคนสมัยหินใหม่ที่บ้านนาทมดังนี้

- (1) ศพฝังลึกแต่ระดับ 70 ซม. ถึง 1 เมตร
- (2) ฝังให้ศพนอนหงายเหยียดยาว ฝ่ามืออยู่ข้างตัว
เท้าอยู่ใกล้กัน
- (3) ศีรษะหันไปทิศต่อไปนี้
ทิศตะวันออก โค้งที่ 6
ทิศใต้ โค้งที่ 26
- (4) เครื่องปั้นดินเผาวางไว้ที่ก้นหลุม ใกล้ศีรษะและ
เท้า ที่โครงกระดูกโค้งที่ 6 มีเครื่องปั้นดินเผาอยู่ถมุมทั้ง 4
ของหลุมศพ
- (5) ที่โครงกระดูกที่ 6 มีพวกลูกปัดรูปแว่นขนาดเล็ก
ทำด้วยกระดูกพบอยู่ที่ข้อศอก ข้อมือ และรอบเอว นอกจาก
นยังพบลูกปัดหินขัดทำเป็นรูปหลอดใหญ่ ๓ ลูก
- (6) ของที่ใส่ลงไปในหลุม มี ก. กระโหลกศีรษะสัตว์
ข. กระดูกสัตว์ท่อนยาว ค. เครื่องปั้นดินเผาที่สมบูรณ์หรือทุบ
ให้แตก ลักษณะของของที่ใส่ลงไปและการจัดวางนั้นแต่ละ
หลุมต่าง ๆ กัน มีอยู่หลุมหนึ่งไม่มีของใส่ลงไป ในหลุมศพ
๓ หลุมมีอยู่หลุมหนึ่งมีกระโหลกศีรษะควาย 1 กระโหลก และ

แท่งหินไม่มีเครื่องปั้นดินเผา หลุมที่ขุดไม่เสร็จหลุมหนึ่งมีแต่
เครื่องปั้นดินเผาที่ทุบแตก

(7) ดินที่ถมลงไปหลุมนั้น หยุดอยู่เพียง ระดับพื้นผิว
ดินเดิม เหนือหลุมศพจะมีเศษเครื่องปั้นดินเผา 2-3 ใบ ซึ่ง
เดิมสมบูรณ์ ถูกทุบให้แตก

(8) นอกจากยังมีกระดูกสัตว์, กระดูกคน, เครื่อง
ปั้นดินเผาที่สมบูรณ์ และของอื่น ๆ ที่บ่มอยู่เหนือหลุมศพ ทง
ยังมีเนินดินที่บ่มของสิ่งต่าง ๆ อยู่ มีอยู่หลุมหนึ่งที่ยังมีเนินดิน
คลุมอยู่ที่ยังเหลือสูงประมาณ 50 ซม. เนินดินนั้นน่าจะมีขนาด
ประมาณ 3 เมตร ยาว 4 เมตร

(9) รูปและขนาดของหลุม นั้นต่างกัน ออกไปทั้งนี้แล้ว
แต่จำนวนลักษณะของที่จะใส่ลงไปในหลุมศพ โดยทั่ว ๆ ไป
กันหลุมยาว 2 ถึง 3 เมตร กว้างตั้งแต่ 70 ซม. ถึง 1 เมตร

(10) เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไปในนั้นมีดังนี้ ก. ที่
ส่วนล่างมีลายเชือกทาบ ที่ตอนบนมีแถบลายขุดอยู่รอบ ข.
ภาชนะสีเหลืองอ่อน ตอนล่างไม่มีลายเชือกทาบ แต่มีลายสี
แดง

(11) พบหลุมศพเด็กในเนินดิน 3 เนิน ร่างของเด็ก
อยู่ที่ฐานของเนินดิน มีอยู่รายหนึ่งฝังอยู่บน กองเศษเครื่องปั้น

ดินเผา ซึ่งอยู่เหนือหลุมศพผู้ใหญ่ อีกรายหนึ่งศีรษะของศพ
วางอยู่บนเปลือกหอยขนาดใหญ่เปลือกหนึ่ง

ในการขุดค้นของคณะสำรวจกรมศิลปากร-มหาวิทยาลัย
ฮาไว เมื่อ พ.ศ. 2511 ที่บริเวณโนนนกทา อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น ก็พบหลุมศพของคนสมัยหินใหม่ถึง ๕

ในระดับลึก (ระดับที่ 1) พบหลุมศพ 17 หลุม มีทั้งศพ
เด็กและผู้ใหญ่ หลุมอยู่ในระดับลึก 40—60 ซม. กับหลุมโค้ง
มีเครื่องปั้นดินเผาลายเชือก ทาบ อยู่ ที่เหนือหัวและปลายเท้า
และวางไว้ข้างขวา หลุมศพเด็กมีช่องใส่ลงไปมากกว่าหลุมศพ
ผู้ใหญ่ มักจะเอาหมา หมูและสัตว์กินเนื้อหรือสัตว์ที่กินทั้งเนื้อ
และกินหญ้าบางชนิดใส่ลงไปด้วย ทราบได้จากกระดูกที่อยู่ใน
หลุมศพ นอกจากนั้นก็มีพวกลูกปัดทำด้วยกระดูก เส้นผ่าศูนย์กลาง
กลางของลูกปัดมีลักษณะเป็นแฉ่นประมาณ 5 มม. พวกลูกปัด
นี้พบอยู่รอบตะโพก ส่วนกะโหลกศีรษะ หัน ไปทางทิศใต้
สังเกตได้ยาก

ระดับสูงขึ้นมา พบหลุมศพอื่น ๆ หลายหลุมมีหลุมศพ
เด็กปนอยู่ด้วย 5 หลุมซึ่งลึกเพียง 10—15 ซม. มีขวานหินขัด
(ฝัง) วางอยู่หลุมละ 1 ชิ้น ในหลุมศพผู้ใหญ่ 7 หลุมก็มีขวาน
หินขัด (ฝัง) วางอยู่ในหลุม เครื่องปั้นดินเผาในระดับนี้คล้าย

ในระดับที่ลึกลงไป แต่เครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ลายเชือก
 ทาบไม่พบในระดับนี้ ที่เหนือหลุมศพเตี้ยมีเนินดินเล็ก ๆ กลุ่ม
 อยู่ และมีเครื่องปั้นดินเผาหลายใบอยู่ในหลุมศพที่ตนมากเพื่อ
 กันมิให้ดินลงมาทับศพ

3. ที่หนองแซ่เสา ตำบลหินกอง อำเภอเมืองราชบุรี
 จังหวัดราชบุรี คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย-เดนมาร์ก
 ไปสำรวจและขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ที่บริเวณนี้มีหลุมหนึ่งมี
 ศพ 2 ศพ นอนเคียงกัน แต่ศีรษะอยู่ใกล้เท้าของอีกศพหนึ่ง
 ใกล้ ๆ โครงกระดูกมีขวานหินขัดและเครื่องปั้นดินเผา เครื่อง
 ประดับมีลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย (?) ของที่พบในบริเวณที่
 ขุดค้นมีขวานหินขัด 13 ชิ้น จักรหิน 1 ชิ้น เครื่องขูดขนาดเล็ก
 ทำด้วยสะเก็ดหิน 1 ชิ้น เปลือกหอยกาบ 5 ชิ้น ที่สำคัญ
 ได้แก่หลุมเสาบ้านของคนสมัยหินใหม่ผั่งเป็นรูปไข่ กว้าง 7
 เมตร ยาว 10 เมตร หลุมเสาสามเส้นผ่าศูนย์กลาง 25 ซม., 22
 ซม. 18 ซม., และ 17 ซม. นับเป็นหลุมเสาบ้าน สมัยหินใหม่
 แห่งแรกที่พบในประเทศไทย

4. ที่โคกเจริญ อำเภอไชยบาดาล จังหวัดลพบุรี คณะ
 สำรวจโบราณคดีไทย-อังกฤษ ขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2509 และ พ.ศ.
 2510 พบหลุมศพ 50 หลุม ศพฝังให้นอนอยู่ในท่าเหยียดยาว

ศีรษะหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศใต้ ของที่ใส่ลงไป
 หลุมขวานหินขัดขนาดเล็กรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ลูกบัตทำด้วย
 เปลือกหอย, กำไลและเครื่องประดับ หู ทำด้วยเปลือกหอย
 เครื่องปั้นดินเผาอยู่เหนือศีรษะและปลายเท้า เครื่องปั้นดิน
 เผาที่มรองรอยแสดงว่าทุบให้แตกเมื่อฝังศพลงไป บางหลุมมี
 กระดุกสัตว์ หลุมอยู่ในระดับลึก 60—70 ซม.

5. ที่จังหวัดกาญจนบุรีพบ โครงกระดูกคน สมัยหินใหม่
 จำนวนมากและพบหลายแห่ง เช่นที่บริเวณที่ทำการผสมเทียม
 กรมการสัตว์ทหารบก อำเภอเมืองกาญจนบุรี แม่น้ำในเมืองห่าง
 จากตลาดเมืองกาญจนบุรีก็พบ คือที่บริเวณโกดังขององค์การ
 เหมืองแร่ ใกล้วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) ก็พบโครง
 กระดูกของคนสมัยหินใหม่นอนอยู่ไม่ไกลจากฝั่งแม่น้ำแม่กลอง
 มากนัก นอกจากนั้นที่ถ้ำพระ ตำบลไทรโยค อำเภอไทรโยค
 คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก ก็ขุดค้นพบ
 โครงกระดูกคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ 2—3 โครง ที่
 พบมากได้แก่ที่บริเวณแหล่งที่เรียกแหล่งของนายบางและแหล่ง
 ของ 2 นายลือ แหล่งที่ 1 และแหล่งที่ 2 ในหมู่บ้านเก่า
 ตำบลจรเข้เผือกอำเภอเมืองกาญจนบุรี การขุดค้นที่บ้านเก่า
 ช่วยให้ตอบคำถามที่ว่าทำไมจึงรู้ว่าเป็นโครงกระดูกคนสมัยหิน

ไม่ใช่โครงการถูกคนปัจจุบัน เพราะมีพยานหลักฐานแวดล้อม
ยืนยันดังนี้

1. ประเพณีฝังศพ โครงการถูกคนสมัยใหม่ที่พบ
ไม่ใส่โลงเช่นคนปัจจุบัน คงฝังลงไปหลุมลึกแต่ประมาณ 60
ซม. ถึง 1.40 ม. ศพอยู่ท่านอนหงายเหยียดตรง ซึ่งเมื่อเทียบ
กับการฝังศพของคนที่บ้านเก่าในปัจจุบันแล้วจะเห็นข้อแตกต่าง
กัน คนปัจจุบันที่บ้านเก่านิยมฝังศพให้นอนคว่ำหน้า โดยเชื่อ
กันว่าหากฝังศพนอนหงายฝนจะแล้ง ศีรษะของศพสมัยใหม่
ที่บ้านเก่าหันไปทางทิศต่าง ๆ ดังนี้

นายเบ๊ย ซ่อเร็นเซิน นักสำรวจชาวเดนมาร์ก ได้บันทึก
เรื่องทิศที่โครงการถูกคนสมัยใหม่ ที่บ้านเก่าจังหวัด
กาญจนบุรี หันศีรษะไว้อย่างละเอียดดังนี้

ศักระหั้นไปทางทิศ	รวมโครงการกระดูก	เพศ		เด็ก	หมายเหตุ
		ชาย	หญิง		
เหนือ	3	1	—	—	เนื่องจากโครง-
ตะวันออกเฉียงเหนือ	6	4	—	—	กระดูกหลายโครง
ตะวันออกเฉียงใต้	7	2	—	2	ผู้กรอนมากจึงไม่
ตะวันตกเฉียงใต้	9	3	3	—	สามารถจะกำหนด
ใต้	2	—	—	2	เพศได้หมดทุก
ตะวันตกเฉียงเหนือ	14	1	7	—	โครง
รวม	41	11	10	4	

พิจารณาจากตารางข้างบนนี้จะเห็นว่า มีการฝึกฝน
 ศิรชะไปทางทิศต่าง ๆ เว้นแต่ทิศตะวันออก และ ทิศตะวันตก
 คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ดังนี้

ทิศเหนือ	7.3 %
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	14.6 %
ทิศตะวันออกเฉียงใต้	17.07 %
ทิศใต้	4.8 %
ทิศตะวันตกเฉียงใต้	21.9 %
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	34.1 %

เมื่อพิจารณาตามเพศและวัยจะได้นี้ดังนี้

เด็ก 4 คน หันศิรชะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 2 คน 50 %

ทิศใต้ 2 คน 50 %

หญิง 10 คน หันศิรชะไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ 3 คน 30 %

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 7 คน 70 %

ชาย 10 คน หันศิรชะไปทางทิศเหนือ 1 คน 10 %

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 4 คน 40 %

ทิศตะวันตกเฉียงใต้ 3 คน 30 %

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ 2 คน 20 %

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ 1 คน 10 %

ตามตัวเลขดังกล่าวนี้ พอจะกล่าวได้ว่า คนสมัยใหม่
ที่บ้านเก่า ไม่ประสงค์ให้หันไปทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก
เด็กให้ฝังโดยหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หรือทิศ
ใต้ หญิงนิยมหันไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศตะวันตก
เฉียงใต้ก็มีบ้าง ชายนิยมฝังหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียง
เหนือ ทิศเหนือไม่นิยมกัน

ที่น่าสังเกต ทิศที่ใช้ร่วมกันมีเพียง ๒ ทิศ คือ

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็น
ทิศที่ศพชายและหญิงหันไปทางเดียวกัน

ทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นทิศที่ศพเด็กและชายหันไปทาง
เดียวกัน ซึ่งน่าจะมีหลักเกณฑ์หรือประเพณีดังนี้
ศพหญิงหันไปแต่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปจนถึงตะวัน
ตกเฉียงเหนือ

ศพเด็กหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปจนถึง
ทิศใต้

ศพชายหันศีรษะไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือจนไปถึง
ทิศตะวันตกเฉียงใต้

จากการที่มีประเพณียอมให้หันศพชายเมื่อตายแล้วไปได้
หลายทิศมากกว่าหญิง แสดงว่ามีการยกย่องชายมากกว่าหญิง

ในปัจจุบันคนไทยฝั่งศพหันศีรษะไปทางทิศตะวันตก
ศพสมัยใหม่ที่บ้านเก่าไม่หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก

การฝังศพโดยจกให้ศีรษะหันไปทางทิศใดนั้น เป็นเรื่อง
ที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง พวกนูเออ (Nuer) ในนูเออแลนด์
ภาคตะวันตก ประเทศนิโลตีกชูแดน ทวีปแอฟริกา ศพชาย
จะหันหน้าไปทางตะวันออก หญิงหันหน้าไปทางตะวันตก แต่
ในนูเออแลนด์ภาคตะวันออก ศพทั้งหญิงและชายหันไปทาง
เดียวกันคือทิศตะวันตก เพราะคนพวกนี้เดินมาจากทางทิศ
ตะวันตก และที่นูเออแลนด์ภาคตะวันตกนี้เอง เป็นถิ่นที่มีผู้
เนรมิตบรรพบุรุษของพวกเขาชน คนพวกนี้ยังนำเอาเรื่อง
การเกิดการตายมาพัวพันอยู่กับการโคจรของดวงอาทิตย์ พวก
นูเออกล่าววว่า “ความตายตามพระอาทิตย์ตก และเพราะ
ตะวันตกเป็นด้านของความตาย ตะวันออกก็เป็นด้านของการ
เกิด” ความเชื่อดังกล่าวแสดงออกมาด้วยการหันศพไปทางทิศ
ที่เชื่อถือนั่น เหตุนี้จึงไม่หันหน้าศพไปทางทิศเหนือและทิศใต้
เมื่อฝังศพได้ 4 หรือ 6 เดือน ผู้ที่เข้าพิธีนำวัวมาเช่นเพื่อ
ปลดปล่อยดวงวิญญาณของผู้ตายนั้น จะต้องนั่งหันหลังให้พระ-
อาทิตย์ชน หันหน้าไปทางพระอาทิตย์ตก ความประสงค์ของ
พิธีนี้เพื่อให้ผู้ตายมีฐานะเป็นผ้อย่างสมบูรณ์และนำทางไปสู่

เมื่อถึง เพื่อจะได้พ้นไปจากคนเป็นและไม่มารบกวนคนเป็น
 ตามปกติทิศทางทิศพหุทิศระไปมักจะชี้แนวทางที่คน
 ตายจะไปเมื่อวิญญาณเคลื่อนออกจากร่าง ซึ่งอาจจะไปสู่ที่
 หมายสุดท้ายของวิญญาณ หรือเป็นที่ซึ่งอยู่ไกลจากที่อยู่ในโลก
 มนุษย์และไกลจากคนเป็น เหตุฉะนั้นพวกอินเดียนแดงที่อยู่ทาง
 ทิศตะวันตกของแม่น้ำมิสซิสซิปปี สหรัฐอเมริกา จึงฝังศพให้
 หันหัวไปทางทิศใต้ คนพวกนี้จะบอกว่า การที่ท่าเช่นนั้น
 เพื่อให้วิญญาณของผู้ตายไปสู่ทิศใต้ อันเป็นดินแดนเดิมที่พวก
 เขาจากมา

ในอินโดนีเซีย จะฝังศพให้หันศีรษะไปทางทิศตะวัน-
 ตก เพราะเชื่อว่าทางทิศตะวันตกมี "โพรง" ที่จะลงไปสู่เมือง
 บาตาล โพรงนี้เป็นทางที่เวลากลางคืนพระอาทิตย์ลงจากขอบ
 ฟ้าไปให้ความสว่างแก่เมืองบาตาล บางทีก็ฝังศพในเวลาพระ-
 อาทิตย์ตกดิน เพื่อว่าเวลาพระอาทิตย์ลงไปเมืองบาตาลจะได้
 นำเอาวิญญาณผู้ตายลงไปด้วย พวกโออุซัน (Ousun) ก็ฝัง
 ศพให้หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก เพราะเชื่อว่าเมืองบาตาล
 อยู่ทางทิศตะวันตก และจะลงไปได้โดยผ่านถ้ำลงไป ที่แหลม
 มลายู พวกจากุนฝังศพให้เท้าชี้ไปทางทิศตะวันตก พวก
 มันตระ (Mantra) ฝังศพในท่านั่งหรือท่ายืน หันหน้าไป

ทางทิศตะวันตก และถ้าเป็นศพเด็กให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก

พวกเซม้งในประเทศมาเลเซีย เชื่อว่าคนตายจะไปสู่แดน
ทมทนสน (screw-pines and thatch-pines) ณ ทนนั้นจะมี
โพรง ซึ่งพระอาทิตย์จะตกลงไปในเวลากลางคืน แต่ถ้าผู้
ตายทำกรรมชั่วไว้จะต้องเดินทางไปทางเหนือข้ามทะเลไปสู่
แดนทมผู้พึงประสงค์น้อยมาก พวกซาไกฝั่งศพหันหน้าไป
ทางทิศตะวันตก ส่วนพวกเงาะ (Negrito) ในแหลมมลายู
เมื่อฝั่งศพจะให้ศพหันหน้าไปทางทิศตะวันตก อันเป็นแดนที่
พวกผีจะต้องเดินทางไป พวกเคนซิว (Kensiu) ในรัฐเคตาห์
นั้นฝั่งศพหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเพื่อว่าวิญญาณของผู้
ตายออกจากศีรษะจะมุ่งไปสู่เมืองผีอยู่ทางตะวันตก ก็ไม่รู้จัก
ทางตรงที่จะไป ครั้งแรกวิญญาณจะไปทางทิศตะวันออกก่อน
ก่อนเหาะสูงขึ้นไป จนไปบรรลู่ถึงจุดหมายซึ่งอยู่ทางตะ-
วันตก

ในบรรดาเกาะทางตะวันตกเฉียงใต้ของ หมู่เกาะมาเลย์
(Malay Archipelago) มีประเพณีที่ถือปฏิบัติกันว่าให้ฝั่งศพ
โดยหันศีรษะไปทางทิศที่อยู่ถิ่นเดิมของเผ่าตั้งอยู่ เพราะเชื่อ
ว่าวิญญาณจะต้องกลับไปยังถิ่นนั้น พวกบาเดจ (Badoej) ฝั่ง

ศพไว้ในแนวตะวันตก—ตะวันออก ในลักษณะนอนตะแคง
 สี่ข้างขวาอยู่ล่าง ศีรษะหันไปทางทิศตะวันตก แต่หันามอง
 ไปทางแคว้นคนตายซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก พวกที่อยู่ที่แมสซิม
 ไต่เกาะบริทชินิกินี ผังศพคนลักษณะนอนตะแคงหัวหันไป
 ทางทิศที่เชื่อกันว่าเป็นถิ่นเดิมของสกุลของผู้ตาย ส่วนพวกที่อยู่
 ที่วามิราผังศพเท้าชี้ไปทางทิศที่เป็นถิ่นเดิมของสกุลของผู้ตาย
 ในเกาะบอนโจ พวกโอโลงัดโจ (Olo Ngadjoe) ผังศพไป
 ตามแนวแม่น้ำทางทิศที่ไปสู่เมืองฝักือ มัมมะโร (Mamaroeh)
 ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นถิ่นเดิมของเผ่า

พวกไทยในธานหัว (Than-Hoa) ประเทศเวียดนาม
 ผังศพให้ศีรษะหันไปทางทิศเหนือ คนก่อนประวัติศาสตร์
 สมัยหินใหม่ วัฒนธรรมลุ่มซานที่ประเทศจีน ผังศพเอาหัว
 หันไปทางทิศตะวันออก คนสมัยหินใหม่ที่เมอรินด์ (Merinde)
 ประเทศอียิปต์ตอนล่าง ผังศพหันหน้าไปทางทิศตะวันออก
 ส่วนที่เอลโอมารี (El Omari) ประเทศอียิปต์ คนสมัยหิน
 ใหม่ผังศพหันหน้าไปทางทิศตะวันตก

ดังได้กล่าวมาในตอนต้นแล้วว่า คนก่อนประวัติศาสตร์
 แต่สมัยหินเก่าเป็นต้นมาใส่อาหาร ของเครื่องใช้และเครื่อง
 ประดับลงไปในหลุมศพด้วย เพราะเชื่อว่าผู้ที่ตายแล้วยังต้อง

การของเหล่านี้นั้น ปัจจุบันก็ยังมึประเพณีเช่นนั้น เช่น พวกคยัค
ทะเลจะใส่ของจำเป็นต่าง ๆ ลงไปในหลุมฝังศพ มีข้าว จาน
หมาก เงินและสิ่งอื่น นอกจากนั้นที่บนหลุมศพจะวางตะกร้า
คาบ เครื่องใช้ในการทอผ้า หม้อไหและหม้อ พวกคยัค
(Kayan) ในเกาะบอนิโอะจะแต่งศพด้วยเสื้อผ้าและเครื่อง
ประดับที่งามที่สุด เพื่อผู้ตายจะได้เอาไปใช้ในโลภหน้า ที่ได้
เปลือกตาใส่ลูกปัดที่มีค่าไวข้างละ 1 ลูก เพื่อให้ผู้ตายใช้เป็น
ค่าข้ามฟากจากโลกมนุษย์ข้ามแม่น้ำแห่งความตายไป เมื่อแต่ง
ศพเสร็จก็ใส่โลงฝังลงไปในหลุม รอบ ๆ ศพล้อมด้วยสมบัติ
ส่วนตัวที่มีค่าที่สุดซึ่งวางอยู่ในลักษณะที่สง่างาม แสดงให้เห็น
ว่าผู้ตายเป็นคนที่มีมั่งคั่งและฐานะดี เหนือโลงมีห่อข้าวและห่อ
บุหรืวางไว้เพื่อให้ผู้ตาย พวกดุซัน (Dusuns) ที่อยู่ตามชาย
ทะเลของเกาะบอนิโอะภาคเหนือบางรายก็ทำรางไว้เหนือหลุมศพ
เพื่อว่าวิญญาณจะไม่เบี่ยงผันเมื่อเดินทางไปยังโลกอื่น

พวกซาไกในแหลมมลายูก็แต่งศพด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ที่ดีที่
สุด ที่บนอกนั้นมมิดสนสองคม หรือมีดสับกับล่วมใส่ใบพลู
วางไว้ ขณะที่หย่อนศพลงหลุมก็จะให้ยาและหมากแก่ผู้ตาย
แล้วเอาของเครื่องใช้วางข้าง ๆ ศพให้เรียบร้อยก่อนที่จะกลบ
หลุม แล้วเอาข้าวและขนมวางบนหลุมศพ พวกญาคูจะนำเอา

ข้าวและขนมมาเช่นที่หลุมศพทุก 3 วัน 7 วัน และ 100 วัน
 บางทีภายหลังที่ได้วางศพไว้บนฐานที่หน้าบ้านสักวันหนึ่ง พวก
 ญาติก็จะฝังศพ ส่วนบ้านนั้นจะปล่อยให้ร้างหรือเผาบ้านเสีย
 นอกจากนั้นพวกญาติก็จะสร้างกระท่อมหลังหนึ่งไว้ให้วิญญาณ
 อยู่ ภายในกระท่อมจะมีของจำลองขนาดเล็ก มีเครื่องมือ
 เครื่องใช้ที่ผู้ตายใช้ ของเหล่านี้ใส่รวมไว้ในลวามของวิญญาณ
 ลวามนสานด้วยใบไม้ชนิดหนึ่ง (fan-paten leaf) ขนบธรรม
 เนียมเช่นนี้คงจะเกิดขึ้น เพราะเชื่อว่า ก่อนที่วิญญาณจะเดิน
 ทางไปสู่โลกหนึ่งนั้น วิญญาณคงจะอยู่ที่หลุมชั่วคราวระยะเวลา
 หนึ่ง การที่ผีหยุดพักชั่วคราวอยู่ ณ ที่หลุมฝังศพจนถึงเวลาที่
 ส่งวิญญาณในวันเลี้ยงอย่างเอิกเกริกให้แก่ผู้ตายนั้น เป็นระยะ
 เวลาที่ตรงกับเวลาไว้ทุกข์ ระหว่างเวลาดังกล่าวมีข้อห้ามที่จะ
 ต้องถือกันอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสิ่งใส่ลงไว้ใน
 หลุมและความประพฤติกของคนเป็น เพราะของเหล่านี้มอบไว้
 ให้แก่ผู้ตายเท่านั้น การไปยุ่งเกี่ยวกับเครื่องใช้สิ่งของของผู้
 ตายจะทำให้ผู้ตายโกรธแค้น ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยสิ่งของ
 เครื่องใช้ดังกล่าวจะต้องฝังลงไปพร้อมกับผู้ตาย หรือทำพิธี
 ทำลายสิ่งของเหล่านี้เสีย ความจริงน่าจะเป็นได้ว่าการทำให้
 สิ่งของเครื่องใช้แตกหักนั้นเป็นวิธีที่จะป้องกันระมัดระวังมาก
 กว่าจะเป็นการปลดปล่อยวิญญาณ

ขอรื้อนเป็นการหลีกเลียงไม่ให้มีผู้ลักขโมยหรือไปรบกวน
 สิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตาย เพราะเมื่อทำให้แตกหักชำรุดเสีย
 คนเป็นก็จะนำเอาไปใช้ประโยชน์อีกไม่ได้ ต่อมากลับมาเห็น
 ว่าสิ่งของเครื่องใช้ของคนมีวิญญาณเช่นกันควรจะ “ฆ่า” (kill)
 เพื่อให้ตายตามไปรับใช้ผู้ตาย เดิมทีเคยวน่าจะเป็นว่า ประเพณี
 นี้ถือว่าสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายเป็นของศักดิ์สิทธิ์ เพราะของ
 เหล่านั้นเป็นของที่ช่วยให้มีการกินดีอยู่ดีและเป็นเครื่องแสดง
 ฐานะในอีกโลกหนึ่ง ในหมู่เกาะเมลานีเซีย จะต้องฟันฟัน
 ผลไม้ที่คนตายปลูกไว้ เพราะถือว่าเป็นของคนตาย คนอื่นไม่
 ควรกินผลไม้ร่วมกับผู้ตาย ที่เกาะเลฟเพอส์ (Lepers Island)
 เมื่อมีคนตาย ก็จะเอาธนู ลูกธนู และเครื่องประดับที่ติดฝัง
 ลงไปกับศพด้วย แต่กำไลข้อมือของผู้ตายจะต้องวางห่าง
 เพราะเชื่อว่า ของที่ใส่ลงไปให้ผู้ตายในหลุมศพจะช่วยให้ผู้ตาย
 มีหน้่ามีตาในเมืองผี เหตุนี้นอกจากจะให้อาหารและเครื่องดื่ม
 กับเครื่องรางที่จะให้มีชีวิตขึ้นอีก (Life-giving amulets)
 แล้วก็ให้สิ่งพุ่มเพื่อยอย่างอื่น ๆ เพื่อแสดงฐานะของผู้ตาย

บางท่านเห็นว่าการทำลายสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ตายนั้น
 ก็เพราะคนที่ยังไม่ตายเชื่อว่าของเหล่านั้น มีมลทินเสียแล้ว ถ้านำ
 เอามาใช้จะเป็นภัยอันตราย

บางแห่งนอกจากฝังสิ่งของลงไปให้ผู้ตายแล้ว ยังฝังสิ่ง
 ที่มีชีวิตลงไปด้วย เช่น ทนบกสุสานของกษัตริย์สุเมเรียนที่ เออร์
 (Ur) ปัจจุบันอยู่ที่ประเทศอิรักภาคใต้ มีโครงกระดูกคน 62
 โครง ที่ในสุสานก็มีคนฝังลงไปด้วยอย่างน้อย 3 คน ที่เนินดิน
 แห่งหนึ่งที่คอสทรอมสกายา (Kostramskaya) ประเทศรัสเซีย
 มีศพคน 13 คนและม้า 22 ตัวฝังอยู่ ที่เกาะเมลานีเซีย เมื่อผู้
 ตายเมียจะถูกรัดคอจนตายหรือถูกฝังทั้งเป็น ที่เกาะฟีจี เมื่อผู้
 ตาย แม่ผู้ตายและเมียมักจะถูกรัดคอจนตายหรือถูกฝังทั้งเป็น โดย
 เชื่อว่า ผู้ตายพร้อมทั้งแม่และเมียจะมีฐานะสูงในโลกของผี
 เมื่อมีการฝังของไปอย่างฟุ่มเฟือยมากเช่น ความคิดที่จะ
 ฝังของแทนของจริงก็ตามมา เพราะกลับคิดว่าผู้ตายไม่ได้นำ
 เอาของจริงไปด้วย จึงทำของจำลองเลียนแบบของจริงแล้วฝัง
 ลงไปให้ผู้ตาย ซึ่งไม่ใช่การทดทูลผู้ตาย เพราะเชื่อว่าผู้มี
 อิทธิฤทธิ์ที่จะใช้ของจำลองได้เท่ากับของจริง ที่ผนังสุสาน
 ของอียิปต์โบราณมักจะเขียน รูปฝูงวัวควาย รูปการเก็บเกี่ยว
 รูปชีวิตความเป็นอยู่อย่างฟุ่มเฟือย รูปภาพเหล่านั้นก็ผลให้ได้
 เท่ากับของจริง ในประเทศจีนนับแต่ราชวงศ์ถึงเป็นต้นมา
 แทนที่จะฝังคนและสัตว์ลงไปในฮวงซุ้ย กลับใช้รูปที่ทำด้วย
 เครื่องปั้นดินเผาแทน

ประเพณีเหล่านี้แสดงออกซึ่งความกังวลห่วงใยของคน
 เป็นและความกลัวผู้ตาย เพราะผู้ที่นำกล้วมากก็คือผู้ตายที่ไม่
 ได้รับสิ่งของเครื่องใช้ที่ฝังลงไปในกลุ่มหรือวิญญาณที่เรร่อนอยู่
 เพราะความหิวกระหาย ประเพณีดังกล่าวจึงทำเพื่อบำรุงให้ผู้ตาย
 เกิดเคียดแค้นพยาบาท การที่หาอุบายที่จะไม่ให้ผีจำทางกลับ
 มารบกวนคนเป็นได้เช่น นำศพออกทางช่องที่เจาะในผนังบ้าน
 หรือนำศพลอยหลังออกจากกระโจม ฯลฯ นั้นยังไม่เป็นการ
 เพียงพอ คนเป็นจึงใส่เครื่องราง หรือของที่มีฤทธิ์อำนาจลง
 ไปในกลุ่มศพด้วย อาจจะเพื่อบูชาคุ้มครองผู้ตายหรือคุ้ม
 ครองคนเป็น ในกลุ่มศพโบราณของพวกเปรู มีเอกสารผูก
 เป็นเงื่อน (quipus) ใช้ในการคำนวณทางดาราศาสตร์ไว้ด้วย
 เอกสารที่ผูกเป็นเงื่อนเหล่านี้มักทำไว้ผิด ๆ เพื่อว่าผู้ตายจะได้
 ว่างนอนอยู่กับการคำนวณทางดาราศาสตร์ว่าผิดที่ตรงไหน ผู้ตาย
 จะได้ไม่มีเวลามารบกวนคนเป็น ในทวีปยุโรปก็เคยมีประเพณี
 เอาเมล็ดปอลินี (flax seed) หรือ เมล็ดฮอป (hop seeds)
 ใส่ลงไปในโลงด้วย เพื่อให้คนตายว่างนอนอยู่กับการนับเมล็ดพืช
 ดังกล่าว จนกระทั่งถึงเมื่อ พ.ศ. 2155 (ค.ศ. 1612) ใน
 กลุ่มศพของพระนางแอนนาแคธรินาแห่งเดนมาร์ก ก็มีผู้ใส่
 เมล็ดปอลินีลงไปถึง 15 บุษเซล

ตามที่กล่าวมาแล้ว พอจะเปรียบเทียบประเพณีการหัน
ศีรษะศพของคนสมัยใหม่ในประเทศไทยได้ดังนี้

ที่	ศีรษะหันไปทางทิศ							
	ตะวัน ออก	ตะวัน ตก	เหนือ	ใต้	ออก- เหนือ	ออก- ใต้	ตก- เหนือ	ตก- ใต้
1. บ้านเก่า จังหวัด กาญจนบุรี	—	—	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. โคกเจริญ จังหวัด ลพบุรี	✓	—	—	✓	—	—	—	—
3. โนนนกทา จังหวัด ขอนแก่น	✓	—	—	✓	—	—	—	—

คนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าและที่อื่นในจังหวัดกาญจนบุรี และในจังหวัดอื่นนี้ มีประเพณีใส่สิ่งของเครื่องใช้ลงไปให้ศพ ด้วย คงจะเชื่อว่าผู้ตายก็อาจจะต้องการใช้ของเหล่านั้น ของที่ใส่ลงไปก็เลือกแต่ชิ้นที่ยังสมบูรณ์ไม่แตกหัก สิ่งที่ใส่ลงไปให้ศพ มี (1) เครื่องปั้นดินเผา (2) ขวานหิน (3) อาวุธ (4) เครื่องประดับ (5) ของอื่น

เครื่องปั้นดินเผานั้นจะวางไว้ที่ (ก) เหนือศีรษะ (ข) ปลายเท้า (ค) ระหว่างตักกับหัวเข่า เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไปให้แต่ละศพนั้น มีจำนวนอย่างน้อยที่สุด 1 ใบ มากที่สุด 12 ใบ

ขวานหินแบบฝัง (Adzes) วางไว้ใกล้ร่างและบนร่าง และที่ใต้กะโหลกศีรษะ แต่ละโครงกระดูกจะมีขวานหินแบบฝังวางไว้ให้อย่างน้อย 1 ชิ้น อย่างมากที่สุด 6 ชิ้น

อาวุธ เท่าที่พบมีบางโครงกระดูก มีใบหอกทำด้วยกระดูกวางอยู่ที่ข้างกะโหลกศีรษะ หัวลูกศรทำด้วยกระดูก

เครื่องประดับมี (1) ลูกปัดทำด้วยกระดูกสัตว์เป็นแผ่นกลมแบนคล้ายแว่น (2) เปลือกหอยแครงเจาะรู (3) ลูกปัดทำด้วยหินเป็นแท่งกลมยาวคล้ายตะกรุด (4) กำไลข้อมือทำด้วยหิน

ของอินมึ เขากวางเจียนที่ปลายกิ่งแขนงอย่างเรียบร้อย
หินแผ่นกลมแบนเจาะรูตรงกลาง (Stone ring) เครื่องมือ
ทำด้วยเปลือกหอย ดินเผาแผ่นแบนกลมคล้ายเงินเหรียญ
(clay-discs) ลูกดินเผากลม (clay-pellets) คล้ายลูกกระสุน

2. เครื่องปั้นดินเผา ที่พบมีรูปร่างลักษณะว่าเป็น
ของก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ ไม่ใช่ของที่ทำขึ้นใหม่

3. ขวานหินขัดหรือขวานฟ้า ก็ไม่ใช่ขวานของคน
ปัจจุบันซึ่งใช้ขวานเหล็ก เฉพาะที่บ้านเก่าคณะสำรวจทาง
โบราณคดี ก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เดนมาร์ก พบขวานฟ้าที่
สมบรณ์กับชิ้นส่วนของขวานฟ้าถึง 1,107 ชิ้น

ขวานฟ้าหนักคือ ขวานทำด้วยหิน ขัดจนเรียบ เชื่อกัน
ว่าตกลงมาจากฟ้า จึงเรียกว่าขวานฟ้า แม้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ก็ยังเรียกว่า ขวานฟ้า เพราะปรากฏว่าเรือหลวงบางลำก็มีชื่อว่า
ขวานฟ้า เว้นแต่บางจังหวัดในภาคเหนือที่เรียกว่า เสียมตุน
เพราะเห็นตุ่นตุนออกมาจากใต้ดิน

ไม่ใช่แต่คนไทยเท่านั้นที่เชื่อว่า เป็นของที่ตกลงมาจากฟ้า
พวกฝรั่งก็เชื่อว่า ขวานหินขัดนั้นตกมาจากฟ้าเวลาฟ้าแลบหรือ
ฟ้าผ่า และเรียกขวานหินขัดว่าสายฟ้า (thunder-bolts หรือ

ceraunia) ที่ประเทศมาเลเซียบางแห่งเรียกบาตุลันตา (batu lintar) แปลว่าสายฟ้า ซึ่งเป็นพื้นของยักษ์ซึ่งเป็นผู้ทำให้เกิดฟ้าผ่า เวลาโกรธจะขบฟันจนฟันหัก แล้วถมฟันลงมายังโลก ในบริเวณที่ใกล้เคียง ชาวมาเลเซียจะเก็บสายฟ้า ที่เป็นก้อนหินรูปคล้ายฟันหรือคล้ายขวานไว้ เพราะถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์

คนไทยก็มีความเชื่อถือ ขวานฟ้าว่าเป็น ของศักดิ์สิทธิ์ บางคนบอกว่าถ้าเอาขวาน ฟ้ามากดลงตรงที่บวมเพราะเป็นลมเพลมพัด ก็จะหายบวม หากปวดท้อง นำขวานฟ้ามาฝนกับน้ำแล้วกินน้ำนั้น ก็จะหายปวดท้อง ทางภาคเหนือกล่าวกันว่า ถ้านำขวานฟ้ามาใส่ในยุ้งข้าว ข้าวจะไม่พรวง ถ้าเอาขวานฟ้าวางไว้ในที่ซึ่งตากข้าวเปลือก โก๋ป้าจะไม่กล้าเข้ามากิน ทางภาคใต้เชื่อกันว่า ถ้าเอาน้ำที่ผสมขวานฟ้าแช่ลงไปแล้วนำน้ำไปรดวัวชน วัวตัวนั้นจะชนะ ระหว่างที่คณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย—เคนมาร์ก กำลังสำรวจอยู่ที่หมู่บ้านบางแห่งที่ริมแม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี ได้พบขวานฟ้าแช่ไว้ในโอ่งน้ำตามบ้านชาวบ้าน เมื่อถามว่าทำไมเอาขวานฟ้าแช่ไว้ในโอ่งน้ำ ก็ได้รับคำตอบว่าจะทำให้น้ำเย็นน้ำดื่ม บางคนบอกว่าใส่เพื่อป้องกันฟ้าผ่า ขณะที่นั่งอยู่ในรถไฟขบวน รัตนบุรี—

นำตก ก็เห็นชาวบ้านบางคนเอาขวานผ่าผักไว้บนเอนเพื่อ
เป็นเครื่องราง บางจังหวัดหมอบประจำบ้านบางคนจะนำเอา
ขวานผ่าไปไว้ใต้ถนอนของผู้ที่ผิเข้าเพื่อไล่ผี ในภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ เชื่อว่าขวานหินขัดเป็นขวานของพระยาแถนซึ่ง
อยู่บนฟ้า

ขวานผ่าเป็นของที่คนก่อนประวัติศาสตร์ทำชนเมอราว
4000 ปีถึง ราว 2000 ปี อย่างน้อยเป็นพยานว่าบริเวณที่พบนั้น
เคยมีคนก่อนประวัติศาสตร์อยู่ แต่น่าเสียดายที่ผู้ที่ไม่รู้จักรว่า
ขวานผ่ามีความสำคัญอย่างไร มักจะโยนทิ้งหรือทุบเล่นจน
ละเอียดเป็นก้อนเล็กก้อนน้อย ผู้เขียนยังจำคำพูดของท่าน
พุทธทาสภิกขุแห่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่กล่าว
ไว้ว่า “อย่าโทษชาวบ้านเขา เพราะเขาไม่รู้จักรคุณค่า คุณ
ควรจะเขียนหนังสือ หรือช่วยชี้แจง ให้เขาทราบว่าขวานผ่าคือ
อะไร มีความสำคัญอย่างไร ?” คำพูดของท่านพุทธทาสภิกขุ
นี้เป็นแรงกระตุ้นให้ผู้เขียนเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อจะขอให้ผู้
ที่พบเห็นขวานผ่าได้ช่วยกันรักษาขวานผ่าไว้ อย่าได้โยนทิ้ง
หรือทุบทำลายเสีย อย่างน้อยก็ขอให้นำไปถวายวัดที่ใกล้เคียง
หรือให้แก่โรงเรียนประชาบาลแห่งใดแห่งหนึ่ง เพื่อจะได้ให้
ผู้อื่นชมหรือศึกษาหาความรู้ต่อไป

ความจริงขวานหินมิได้มีแต่สมัยหินใหม่เท่านั้น คนใน
สมัยต่อมาคือ คน ยุคโลหะ ก็ยัง ทำขวานหินและ
มีดหินเลียนแบบขวานหรือมีดโลหะ หรือรวบรวมขวานฟ้า
มาเก็บสะสมไว้ แม้ในแหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์
เช่น แหล่งทวารวดี ในบางอำเภอ บางจังหวัด ก็ยังพบขวานฟ้า
หลายชิ้น

บริเวณที่มีผู้พบขวานฟ้าแต่เหนือลงใต้มีดังนี้

1. จังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สลา
2. จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอสันกำแพง
3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง
4. จังหวัดสุโขทัย อำเภอศรีสัชชนาลัย อำเภอ
ทุ่งเสลี่ยม
5. จังหวัดพิษณุโลก อำเภอเมือง
6. จังหวัดเลย อำเภอเชียงคาน
7. จังหวัดอุดรธานี
8. จังหวัดสกลนคร อำเภอเมือง
9. จังหวัดขอนแก่น อำเภอเมือง อำเภอภูเวียง
10. จังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์
11. จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก

12. จังหวัดนครสวรรค์ อำเภอเมือง
13. จังหวัดชัยภูมิ อำเภอจัตุรัส อำเภอภูเขียว
14. จังหวัดบุรีรัมย์ อำเภอลำปลายมาศ
15. จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมือง อำเภอพิมาย
16. จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมือง อำเภออู่ทอง
17. จังหวัดลพบุรี อำเภอบ้านหมี่
18. จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค
อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์
19. จังหวัดนครนายก อำเภอเมือง
20. จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอเมือง
21. จังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง อำเภอจอมบึง
22. จังหวัดจันทบุรี อำเภอมะขาม
23. จังหวัดตราด อำเภอเมือง
24. จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา อำเภอบ้าน
นาสาร อำเภอท่าขนอน
25. จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง อำเภอ
ทุ่งสง อำเภอร่อนพิบูลย์
26. จังหวัดพังงา อำเภอตะกั่วป่า
27. จังหวัดกระบี่ อำเภอเมือง อำเภอคลองท่อม

28. จังหวัดภูเก็ต อำเภอเมือง อำเภอกระทุง

29. จังหวัดตรัง อำเภอเมือง อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอสิเกา อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน

30. จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง

31. จังหวัดสตูล อำเภอเมือง

32. จังหวัดสงขลา อำเภอเบตง

33. จังหวัดนราธิวาส อำเภอระแงะ

ผู้เขียนเข้าใจว่าคง จะมีผู้พบ ขวานฟ้าใน บริเวณที่อื่นอีก หากผู้ใดทราบได้โปรดแจ้งให้ผู้เขียนทราบด้วย ทั้งนี้เพื่อ ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่อไป ขวานฟ้าบอกบริเวณที่ คนสมัยหินใหม่เคยอยู่เมื่อประมาณ 4000 ปี ถึงประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว เมื่อพิจารณาบริเวณที่พบขวานฟ้า เราก็คงจะ กล่าวได้ว่าในระยะเวลาดังกล่าวมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหิน ใหม่อยู่ทั่วประเทศไทยแต่ทิศเหนือจดทิศใต้ แต่ตะวันออกจด ตะวันตก

4. สิ่งของเครื่องใช้อย่างอื่น เช่น ลูกบดทำด้วย กระจุกและหินเครื่องมือทำด้วยกระจุก ฯลฯ ก็ไม่ใช่ของที่ คนปัจจุบันใช้

5. ถ่านที่พบในหลุมศพที่บ้านเก่า ได้นำไปหาอายุ โดยตรวจหาจำนวนคาร์บอน 14 ที่ยังเหลืออยู่ได้อายุ $1,770 \pm 140$ ปีก่อน ค.ศ. คืออายุถึงปี พ.ศ. 2512 ก็ประมาณ 3,879 ปี ถึง 3,599 ปีมาแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งเมื่อประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว ที่จังหวัดกาญจนบุรีมีคนก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่อาศัยอยู่ เมื่อเร็ว ๆ นี้ กรมศิลปากรได้ส่งเศษเครื่องปั้นดินเผา พบที่บ้านเก่า ไปที่ห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกาเพื่อหาอายุโดยวิธี Thermo-Luminescence ผลปรากฏว่า อายุประมาณ 2,514 ปี ถึง 2,014 ปี (290 ปี ก่อน ค.ศ. $\pm$ 255 ปี)

นายแพทย์สุก แสงวิเชียร ศาสตราจารย์วิชากายวิภาค แห่งแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทย-ศาสตร์ ซึ่งได้เข้าร่วมชุดค้นกับคณะสำรวจและศึกษาเรื่อง โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า ตั้งแต่เริ่มชุดค้นกับคณะสำรวจก่อนประวัติศาสตร์ไทย-เคนมาร์ก จนเสร็จ และได้รับเชิญจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ให้ไปศึกษาโครงกระดูกเหล่านี้ที่ห้องปฏิบัติการมานุษยวิทยาของสถาบันกายวิภาคศาสตร์ มหาวิทยาลัยโคเปน-เฮเกน เป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2507

ได้บรรยายเรื่องคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าไว้ มีความสังเขป
ดังนี้

โครงกระดูกที่อาจประมาณอายุได้ 36 โครง

อายุต่ำกว่า	10 ปี	มี	3 โครง	เท่ากับ	8.3 %
อายุแต่	11 — 20 ปี	มี	6 โครง	เท่ากับ	16.6 %
อายุแต่	21 — 30 ปี	มี	17 โครง	เท่ากับ	47.2 %
อายุแต่	30 — 40 ปี	มี	8 โครง	เท่ากับ	22.2 %
อายุสูงกว่า	40 ปี	มี	2 โครง	เท่ากับ	5.5 %

เมื่อเทียบกับคนปัจจุบัน คนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าอายุ
สั้นกว่าคนปัจจุบันมาก กระโหลกศีรษะมีลักษณะเปรียบเทียบ
ได้ดังนี้

คนสมัยหินใหม่

1. หน้ากว้างกว่ากะโหลก
คนไทยปัจจุบัน
2. ดงจมูกกว้างและแบน
3. มีหน้าผากนูนพอสมควร
4. เพดานสัน กว้างและลึก
5. มุมคางดูกว้าง
6. การเรียงของฟันตามแนว
โค้ง ไม่เป็นไปโดยสม่ำเสมอ

คนไทยปัจจุบัน

1. หน้าแคบกว่ากะโหลก
คนสมัยหินใหม่
2. ดงจมูกแบน
3. มีหน้าผากนูนพอสมควร
4. เพดานสัน กว้างและลึก
5. มุมคางดูกว้าง
6. กระโหลกคนไทยบาง
กะโหลกมีลักษณะแบบ
เดียวกันนี้

คนไทยสมัยหิน

เสมอ คือ มีโค้งหักที่
บริเวณของฟันเคี้ยว

7. ลักษณะกะโหลกเป็นรูป
ไข่ (ovoid) 8 กะโหลก
เท่ากับ 80% ชนิด spheroid
มี 1 กะโหลกเท่ากับ 10 %
ชนิด sphenoid มี 1
กะโหลกเท่ากับ 10 %

คนไทยปัจจุบัน

7. กะโหลกค่อนข้างไปทาง
รูปไข่สั้น

กะโหลกที่บ้านเก่ามีการ ทำฟันให้ผิดไป จากปกติ 2 วิธี
วิธีหนึ่งคือการถอนฟันที่ริมและฟันเขี้ยวจากฟันชุดบน ถอน
ในขณะที่บุคคลนั้นมีอายุเข้าเขตหนุ่มสาว การปฏิบัติแบบนี้
ไม่พบในกะโหลกคนไทยรุ่นปัจจุบัน แต่พบใน กะโหลกที่
ขุดได้จากลพบุรี 1 กะโหลก จากจำนวน 7 กะโหลกที่ตรวจ
พบ การถอนฟันเข้าระยะหนุ่มสาวยังพบกันในพวกชาวป่า
ออสเตรเลีย อีกวิธีหนึ่งโดยใช้กรอฟันหน้าซี่กลางของฟันชุด
บนทั้ง 2 ซี่ การตรวจกะโหลกปัจจุบันไม่พบ การปฏิบัติวิธีนี้
ได้มีบางท่านกล่าวว่า การกรอฟันนั้นเมื่อ 50 ปี ยังคงทำกัน
อยู่ในตอนใต้ของประเทศไทยแต่ยังหาของจริงมายืนยันคำกล่าว

นี้ไม่ได้ มีรายงาน ๒ ชิ้นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเพณีนี้ รายงานแรกเป็นรายงานของ Dr. Mote กล่าวไว้ในบทที่ ๔ ของ Men Shu ได้กล่าวเกี่ยวกับชาวไทยไว้ว่า “พวกพื้นดำใช้รักษาฟัน พวกพื้นทองใช้แผ่นทองบาง ๆ หุ้มฟัน เมื่อมีกิจพวกนี้จะเอาทองหุ้มฟันเป็นสิ่งประดับ ขณะกินจะถอดออก..”
 ท้องมานยังไม่เป็นหลักฐานพอเกี่ยวกับการกรอฟัน เป็นหลักอ้างได้แต่เพียงว่า ชาวไทยทางอาณาจักรตะวันตกเฉียงใต้ของอาณาจักรน่านเจ้ามีประเพณีเกี่ยวพันกับฟันหน้า นายแพทย์สุดแสงวิเชียร กล่าวสรุปว่า “เท่าที่ศึกษาไปแล้วจะกล่าวได้เพียงว่า ดินแดนที่เป็นประเทศไทยปัจจุบันได้มีชนสมัยหินใหม่อาศัยอยู่ ซึ่งมีลักษณะไม่แตกต่างมากนักจากคนไทยปัจจุบัน”

ประเพณีการแต่งฟัน (Tooth Mutilation) นั้น ปรากฏว่าชน บางพวก ปฏิบัติกันมาแต่สมัยก่อน ประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน พวกโบโกโบ ในประเทศฟิลิปปินส์ ก็กรอหรือกะเทาะฟันหน้าซี่บน พวกบะตัก (Batak) ทั้งหญิงชาย ในเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ในวัยก่อนแต่งงานจะกรอฟันทำให้ฟันมีสีดำ ชนบางเผ่าในเกาะนิวกินีก็กรอ (file) ฟัน พวกชาวพื้นเมืองเดิมในทวีปออสเตรเลีย ก็จะ ถอน ฟัน หน้า ที่ ขากรรไกรบนนอกสองซี่ เมื่ออายุเข้าวัยหนุ่ม พวกมาลาโย

โพลินีเซียน รุ่นเก่า (Proto-Malayo-polenesion) ก็ถอนฟัน
 เมื่อย่างเข้าวัยหนุ่มสาว พวกม้อยในประเทศเวียดนามก็ถอนฟัน
 ตั้งแต่อายุในวัยเด็ก ในประเทศญี่ปุ่น คนก่อนประวัติศาสตร์
 สมัยหินใหม่ตอนปลายทั้งหญิงชายอายุประมาณ 17—18 ปี จะ
 ถอนฟันซี่หน้าออกสองซี่ ส่วนฟันซ้อนก็กะเทาะหรือ กรอ
 ในเกาะฟอร์โมซา (ไต้หวัน) พวกอาทายัล (Atayal) เด็กอายุ
 13 ปี จะต้องกระเทาะฟันหน้าชั้นบน 2 ซี่ออก เมื่อถอนแล้ว
 ให้หยุดทำงานเป็นเวลา 3 วัน

พอจะกล่าวได้ว่า มีประเพณีแต่งฟันมาแต่สมัยโบราณ
 ในดินแดนทางทิศใต้ของประเทศไทย ในทวีปออสเตรเลีย
 และทางตะวันออก คือในประเทศเวียดนามกับทางทิศตะวัน-
 ออกเฉียงเหนือในประเทศญี่ปุ่น และในเกาะฟอร์โมซา

คนสมัยหินใหม่ในประเทศไทยเป็นชนเผ่าใด? ยังไม่มี
 ท่านผู้รู้คนใดกำหนดลงไปให้แน่นอน ลองตรวจสอบความเห็น
 อย่างกว้าง ๆ บางท่านเห็นว่าคนสมัยหินใหม่ในทวีปเอเชียอา-
 คเนย์น่าจะได้แก่พวกที่เรียกว่า พวกมาเลย์รุ่นเก่า (Proto-
 Malays) ซึ่งบางท่านเรียกว่าพวกเนสิออต (Nesiot)
 เชื้อสายของพวกนี้ได้แก่ชาจราย ช่าระเค และม้อย ในแหลม
 อินโดจีน พวกคโจ พวกคารอ — บาคัก พวกอลาส ในเกาะ

สุมาตรา พวกเทงเกริสในเกาะชวาตะวันออก พวกซาซัค (Sasaks) ในเกาะลอมบอก ประเทศอินโดนีเซีย พวกโทรัตจะ และพวกดัยกในเกาะบอร์เนียว และพวกบูคา พวกลีโอปาตา ในหมู่เกาะเซลีเบส พวกจองการ์ (Tjaongkar) ในเกาะฟลอเรส พวกอีโลปตาในเกาะซัมบา พวกว้า พวกปะหล่อง พวกกลา ในประเทศพม่า พวกจากุน (Jakun) ในแหลมมลายู พวกบอนทอค และพวกอีฟูกาโอ (Ifugaos) ในหมู่เกาะฟิลิปปินส์

เมื่อพิจารณาขวานหินมีขาที่พบในประเทศไทย และในประเทศอื่น มีประเทศลาว ประเทศกัมพูชา ประเทศจีนภาคใต้ แถบชายทะเล เกาะฟอร์โมซา ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศมาเลเซีย, เกาะเซลีเบส ภาคเหนือ, ประเทศญี่ปุ่น, ประเทศเกาหลีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และประเทศอินเดียภาคตะวันออก ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นขวานหินของพวกที่พูดภาษาออสโตร — เอเชียติกแล้ว คนสมัยหินใหม่ในประเทศไทยอีกพวกหนึ่งน่าจะได้แก่คนพวกดังกล่าว

ลองเทียบอายุเวลาของคนสมัยหินใหม่ทั้ง ๒ แห่ง จะได้

พวกคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า พวกมลายูรุ่นเก่า

อายุจากการบ่อน 14 ได้	อพยพลงมาระหว่าง 2,500 ปี
(1,770 $\pm$ 140 ปีก่อน ค.ศ.)	ก่อน ค.ศ. ถึง 1,500 ปี ก่อน
1,910 ปี ก่อน ค.ศ. ถึง 1,630 ปี	ค.ศ.
ก่อน ค.ศ.	

เมื่อพิจารณาประเพณีการฝังศพและเครื่องปั้นดินเผาที่
ตรวจพบแล้ว ปรากฏว่าประเพณีการฝังศพและเครื่องปั้นดินเผา
สมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า จังหวัดกาญจนบุรี และท้าวชา (Gua Cha)
ประเทศมาเลเซีย มีส่วนละม้ายกันมากแล้ว คนสมัยหินใหม่
น่าจะได้อพยพจากประเทศไทยลงใต้ไปสู่ประเทศมาเลเซียเมื่อ
ราว 4,000 ปีมาแล้ว

สิ่งของเครื่องใช้และอาวุธของคน สมัยหิน ใหม่ในประ-
เทศไทย มีขวานหินขัด หัวลูกศรทำด้วยกระดูก จมวกทำด้วย
กระดูก ใบหอกทำด้วยกระดูก เครื่องมือทำด้วยเปลือกหอย
เครื่องมือหินรูปคล้ายจอบที่โก่งปลายบนมีรูเจาะไว้ หินใช้
สำหรับทุบผ้าเปลือกไม้ (bark-cloth beaters) หินทุ ใช้
สำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา หินบด เครื่องปั้นดินเผาทำเป็น
แผ่นกลม (clay-discs) คล้ายเบี่ยงที่เล่น โยน หลุม ทอย กอง

และลูกดินเผากลม คล้ายลูกกระสุนที่ยังใช้กันอยู่ในชนบทบาง
จังหวัด

ขวานหินขัดนั้นแบ่งได้ตามรูปเป็น (1) พวกรูป
สี่เหลี่ยมผืนผ้า (2) พวกรูปสามเหลี่ยม (3) พวกรูป
คล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (trapezoid) และถ้าจะแบ่งตามรูปด้าน
ตัด (cross-sections) ก็แบ่งได้เป็น (1) พวกรูปด้าน
ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า (2) พวกรูปด้านตัดเป็นรูปคล้าย
สี่เหลี่ยมคางหมู (3) พวกรูปด้านตัดเป็นรูปสามเหลี่ยม
(4) พวกรูปด้านตัดรูปเรียวปลายแหลมทั้ง 2 ข้าง (lenticular)
(5) พวกรูปด้านตัดคล้ายรูปไข่ (ovaloid) (6) พวกรูป
ด้านตัดเป็นครึ่งวงกลม ขวานหินขัด (ขวานฟ้า) เหล่านี้
แข็งแรงและคม พอที่จะใช้ตัด เือนหรือถากไม้ได้ เดิม
เข้าใจว่ามีด้ามไม้ แต่เนื่องจากกาลเวลาและธรรมชาติ ด้ามไม้
คงผุกร่อนไปหมด

เครื่องปั้นดินเผาของคนสมัยหินใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรี
ทำได้ดีมาก เนอละเอียดและค่อนข้างบาง มีทั้งสีดำ แดง
น้ำตาล และเทา ทั้งแบบไม่มีลายและมีลายในเนื้อ กับลาย
ประดับด้วยดินปั้นเป็นท่อนกลมยาว ติดบนผิวเครื่องปั้นดิน-
เผา เครื่องปั้นดินเผาที่มลายประดับแบบหล่นพบที่ถ้ำเขา

สามเหลี่ยม ตำบลลาดหญ้า อำเภอเมืองกาญจนบุรี ผู้เขียน
ได้มีโอกาสพบกับช่างหล่อชาวยุโรปคนหนึ่ง ซึ่งมาชมพิพิธภัณฑ์-
สถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อเขาได้ชมเครื่องปั้นดินเผา
สมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าแล้วเขาบอกว่า มีรูปทรงหลายแบบ
มากกว่าเครื่องปั้นดินเผาในสมัยเดียวกันในทวีปยุโรป มองใน
แง่ความงามของทรวดทรงแล้ว เครื่องปั้นดินเผาในสมัยหิน
ใหม่ทงหวัดกาญจนบุรีงามไม่แพ้ทอน บางท่านเห็นว่าเครื่อง
ปั้นดินเผาพวกนี้ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมลุ่มชานร่นเก่า (Proto-
Lungshan) ของประเทศจีน

วัฒนธรรมลุ่มชาน เป็นวัฒนธรรมสมัยหินใหม่ของ
ประเทศจีน บางท่านเรียกว่าวัฒนธรรมเครื่องปั้นดินเผาสีดำ
(the Black Pottery Culture) ผู้ตั้งชื่อวัฒนธรรมนี้คือนาย
วูกินดิง (Wu Gin-ding) ท่านผู้ตั้งชื่อวัฒนธรรมดังกล่าว
เมื่อ พ.ศ. 2471 (ค.ศ. 1928) ซึ่งเป็นปีที่นายวูกินดิงออก
สำรวจลุ่มชานเชน (Lung-shan-chen) ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออก
ของซินาน (Tsinan) เมืองหลวงของมณฑลชานตง ห่าง
ออกไปประมาณ 40 กิโลเมตร การสำรวจครั้งนี้เป็นผลสืบ-
เนื่องให้มีการขุดค้นเมื่อ พ.ศ. 2473 ที่เซงชู่ไห่ (Chêng-
tzu-yai) ในมณฑลชานตงภาคตะวันตก ซึ่งเป็นแหล่ง

วัฒนธรรมลุ่มชานที่สำคัญ ผู้ชุกคั่นที่เซงชู่ไห่คือสมาชิกของ
 อคาเดมีซินิกา (Academia Sinica) นับแต่นั้นมากพบแหล่ง
 วัฒนธรรมลุ่มชานอีกหลายร้อยแห่ง ปรากฏว่าวัฒนธรรมนี้
 แผ่คลุมประเทศจีน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณลุ่มแม่น้ำ
 ฮวงโห้ตอนล่างในบริเวณมณฑลโฮนาน โฮเป่ ชานตุง และ
 ภาคเหนือของมณฑลอานฮุยและเกียงชู่ จากบริเวณเหล่านี้
 วัฒนธรรมลุ่มชานแผ่ลงทางใต้ ไปยังบาง ส่วนในลุ่มแม่น้ำแยงซี
 และขึ้นเหนือไปถึงแหลมเลียวตุง เฉพาะการชุกคั่นที่มณฑล
 โฮนาน ชนดินแสดงว่าวัฒนธรรมลุ่มชานมีอายุถัดจากวัฒน-
 ธรรมยางฉาว (Yang Shao) อันเป็นวัฒนธรรมสมัยหินใหม่
 ของประเทศจีน ซึ่งมีเครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีเป็นสิ่งสำคัญ
 สืบต่อมาจากวัฒนธรรมลุ่มชานก็ถึงวัฒนธรรมชาง ยุคสัมฤทธิ์
 วัฒนธรรมลุ่มชานมีลักษณะโดยเฉพาะของตน เนื่อง
 จากเจ้าของวัฒนธรรม น้อยอยู่ใน บริเวณ ที่มีน้ำท่วมเป็นประจำ
 ทุกปี คนพวกนี้จึงเลือกบริเวณต้นน้ำที่มองเห็นเขาได้ไม่
 ไกลนักเป็นที่ตั้งหมู่บ้าน ซึ่งมีขนาดแต่ 600 ตารางเมตร ถึง
 360,000 ตารางเมตร โดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นหมู่บ้านที่มีขนาด
 แต่ประมาณ 90,000 ตารางเมตร เมื่อชุกคั่นจะพบว่ามีเศษสิ่ง-
 ของเครื่องใช้ เศษเครื่องปั้นดินเผาที่บดมกกันอยู่หนาแต่ 1 เมตร

ถึง ๑ เมตร ซากหมู่บ้านของคนพวกนี้ส่วนมากจะเป็น
เนินดินต่ำ ๆ ตั้งอยู่บนที่ราบหรือตั้งอยู่ที่เชิงเขาเห็นได้ถนัดใน
ระยะไกลพอสมควร เนินเหล่านี้ไม่ตั้งอยู่โดดเดี่ยว แต่ยังมี
เนินดินที่อยู่รอบ ๆ ไม่ไกลอีกหลายเนิน

หมู่บ้านบางแห่ง เช่นที่เชิงชูใหญ่ มีกำแพงดินที่กระ-
แตกจนแน่น และสร้างกำแพงโดยวิธีขุดเป็นหลุม ก้นกลม
กว้างประมาณ 13.8 เมตร ลึก 1.5 เมตร แล้วถมดินลงไป
เป็นชั้น ๆ เป็นดินที่กระแตกจนแน่นผสมด้วยหินกรวดและ
ก้อนหิน ชั้นดินหนาตั้งแต่ 12 ถึง 14 เซนติเมตร เมื่อถม
รากฐานเสร็จก็ก่อกำแพงดินซึ่งประกอบด้วยดิน กระแตก จน
แน่นหลายชั้น แต่ละชั้นมีหินเป็นส่วนผสม ตัวกำแพงสูง
ประมาณ ๑ เมตร ล้อมหมู่บ้านอยู่ เป็นกำแพงสเหลี่ยมจัตุรัส
กว้างยาวด้านละประมาณ ๑๑๐ เมตร

บริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านของเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชาน
มักจะมีซากของพนท่อยุอาศัยและของบริเวณที่ทุ่งต้ม กับหลุม
ไต้ดินสำหรับเก็บอาหาร ผังบ้านของเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชาน
เป็นรูปกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 เมตร ตรงกลาง
มีหลุมก้นกระทะ ซึ่งบางท่านสันนิษฐานว่าเป็นหลุมเสากลาง
ที่จะรองรับหลังคารูปกรวย พนของบ้านนั้นชั้นแรกยาด้วยดิน

ผสมกับฟางข้าว ยาจนเป็นชั้นหนาพอสมควร ต่อจากนั้นก็
 ยาค้วยดินสีขาวเป็นชั้นบาง ดินขาวนี้ได้มาจากปูนขาว หลุม
 ตรงกลางบ้านน่าจะเป็นเตาไฟเพราะมีร่องรอยว่า ถูกไฟเผาจน
 ดินแข็ง บางแห่งยังพบผนังห้องมีคนขาวสูงกว่าพื้นไม่น้อยกว่า
 1 เมตร บางแห่งก็ขุดดินลึกลงไปจากระดับดินเดิมทำเป็นที่
 อยู่อาศัย ตรงทางเข้าก็ทำเป็นขั้นบันได เตาไฟเป็นรูปสี่-
 เหลี่ยมผืนผ้ายาว มีปล่องควันหลายปล่องขนานกับแกนยาวของ
 เตา และที่ด้านหนึ่งมีช่องใส่ไฟ คนพวกนี้ขุดหลุมใต้ดินรูป
 สี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือรูปวงกลมไว้เป็นที่เก็บอาหาร ในการขุดค้น
 บางแห่งพบพนักที่อยู่อาศัยอยู่กันหลายชั้น เช่นที่ฮุกัง(Hou Kang)
 พนักที่อยู่อาศัยต่อกันอยู่ถึง 9 ชั้น แสดงว่าที่หมู่บ้านนั้น ๆ
 อยู่กันมาหลายชั่วอายุคน

คนสมัยหินใหม่วัฒนธรรมลุ่มชานผั่งศพไว้ในหมู่บ้านใต้
 ที่อยู่อาศัย ที่เลียงเซงเซิน (Liang - Ch'êng - chên) ในซีเจา
 (Jih - chao) มณฑลชานตุง ขุดพบหลุมศพสมัยหินใหม่
 วัฒนธรรมลุ่มชานเป็นจำนวนมาก ศพอยู่ในหลุมรูปสี่เหลี่ยม
 ผืนผ้า นอนหงายเหยียดตรง ศีรษะหันไปทางทิศตะวันออก
 ที่ศพนอนกว่าห้าหมื่นอยู่เพียง ๒-๓ ราย เด็กฝังอยู่ในโกศดิน
 เเผา(Urn-burial) สิ่งของที่ใส่ลงไปให้ศพตามปกติมีหม้อดินเผา

2—3 ใบ และถ้วยดินเผา บางทกมเครื่องใช้ทำด้วยหินหรือ
หยกอีกด้วย

คนสมัยหินใหม่พวกนี้เป็นกสิกรเลี้ยงหมา หมู แกะ ไก่ และ
วัว ควาย แต่ยังไม่มีการใช้ นอกจากนั้นคนพวกนี้ยังหาปลา
ทราบได้จากเบ็ด ต้มถ่วงแห และฉมวกทำด้วยกระดูก ของ
ที่ขุดค้นพบมีแฉะเหล็กไน มีดสองคมขนาดเล็ก (bodkins) และ
เข็มเย็บผ้าทำด้วยกระดูก แสดงว่าเจ้าของวัฒนธรรมลุ่มชานมีผ้าใช้
การทอสร้างกำแพงรอบหมู่บ้าน แสดงว่ามีการรวบรวมผ้าพันกัน
ระหว่างหมู่บ้าน คนพวกนี้นับถือบรรพบุรุษและมีการเสี่ยง-
ทายด้วย ดูจากกระดูกสัตว์ เช่น วัว ควาย กวาง หรือบาง
ครั้งก็แกะ ตามบริเวณที่เป็นแหล่งของวัฒนธรรมลุ่มชานมักจะ
พบกระดูกไหลของสัตว์ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ของวัฒนธรรมลุ่มชานที่ขุดพบ
มี (1) หัวลูกศรรูปใบไม้หรือรูปกระบองตัดทำด้วยกระดูก
(2) ใบมีด หรือเลื่อย ทำด้วยเปลือกหอยสั้เหลี่ยมผืนผ้า หรือรูป
พระจันทร์ครึ่งซีก (semi-lunar knives) (3) เคียว (4) จักรหิน
(5) ขวานหิน (ผึ่ง) (adze) และขวานหินเป็นรูป ตัดเป็นรูป
คล้ายรูปไข่ (ovoid) หรือรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (Trapezoid)
(6) ขวานแบน (7) ขวานหินมีใบ (8) เครื่องขัดหินทราย

(sandstone polishers) (9) หินบด (grinders and querns)
 (10) ฉมวกทำด้วยกระดูก (11) ส้อมทำด้วยกระดูก (12)
 เครื่องมือคล้ายเหล็กหมาดทำด้วยกระดูก (13) ปืนปักผมทำ
 ด้วยกระดูก (14) ใบมีดทำด้วยเปลือกหอยรูปสามเหลี่ยมและ
 รูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมู (15) เขียวทำด้วยเปลือกหอยมีทั้ง
 คมเรียบและคมเป็นซี่ ๆ

ลักษณะพิเศษของวัฒนธรรมลุงชาน คือ

1. มีผงหินมากกว่าชานแบบธรรมดา
2. มีดและขวานหินแบบมีรูเจาะไว้
3. เครื่องมือทำด้วยกระดูก เจริญเฟื่องฟูมากกว่า
เครื่องมือหิน
4. ใช้เครื่องมือทำด้วยเปลือกหอยมาก
5. ที่เค้นที่สุดได้แก่เครื่องปั้นดินเผา ที่สำคัญได้
แก่มอสามขา

เครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมลุงชาน ทำจากส่วนผสมสี
 ดำ (black paste) ซึ่งได้จากดินเหนียวมีอยู่ในที่ราบและมี
 ทรายเนอละเอียดอยู่น้อย แล้วเผาจนแข็ง เนื้อภาชนะหนา
 ประมาณ 1 ใน 8 ของนิ้วฟุต (ประมาณ 8 มม.) ที่บางที่สุด
 ประมาณ 1 ใน 25 ของนิ้วฟุต ภาชนะดินเผาของวัฒนธรรม

นม 4 สีสันทาได้น้อยคือสีดำ ชนที่ดึกที่สุดเป็นสีดำเข้มและ
 ขัดผิวให้เป็นมัน สอนกมสีน้ำตาลแกมแดง สีน้ำตาลหรือสีเทา
 แก่ เฉพาะภาชนะสีน้ำตาลหรือสีเทาแกมทรายมาก สีขาวก็มี
 บ้างแต่น้อย ที่เชิงชูไห้มีเพียง 2%

ภาชนะดินเผาบาง สีดำ และผิวขัดมัน ด้านข้างมี
 ลักษณะเป็นแฉ่งเป็นสัน ทำด้วยแป้นหมุน พบทางภาคตะวันออก-
 ออก ทางตะวันตกและทางใต้แทบจะหาไม่ได้

ภาชนะดินเผาที่ทำอย่างหยาบ ๆ มีสีดำธรรมดา สีเทา
 และสีน้ำตาลแกมแดง ทำด้วยมือ

ภาชนะดินเผาของวัฒนธรรมนี้มีรูปทรงต่างกัน ประมาณ
 30 แบบ ทำเป็นชาม ถ้วย (tumbler) อ่าง หม้อ 3 ขา
 ภาชนะบางใบก็มีฝาด้วย บางใบก็มีเชิงสูง บางใบมีขนาดเล็ก
 มาก ก้นของภาชนะแบนหรือเว้าเข้าไปเล็กน้อย บางใบก็มีหู
 ภาชนะดินเผาวัฒนธรรมลุ่มชานไม่มีลายเขียนสี ผิวภาชนะตาม
 ปกติปล่อยไว้ไม่ขัด ทึบไม่มัน เว้นแต่ภาชนะสีดำและสีเทาที่
 ผิวนอกขัดจนเป็นมัน เฉพาะภาชนะสีดำขัดที่ตอนบนของผิว
 ด้านในอีกด้วย

ลายบนภาชนะดินเผาวัฒนธรรมแบบนี้มีลายเชือกทาบ
 ลายเสือและลายจักษุ ลายเหล่านี้มักจะ อยู่ตอนส่วนล่างของ

ภาษาชะ นอกจากนกมลายเป็นแถบ ทำเป็นลายรูปสามเหลี่ยม
ลายที่ประกอบด้วยเส้นเล็กติดกัน (hatched belts) ลายเส้น
ขนานทแยงตรงหรือทแยงลายจุดติดต่อกันเป็นเส้น ลายที่พบ
น้อยมีลายสเหลี่ยมจัตุรัส

นายหยินตา (Yin Ta) แบ่งวัฒนธรรมลุ่มชานเป็น 3
ระยะ คือ

1. ระยะแรก มีเครื่องปั้นดินเผาสีดำ บางและขี้มน
มาก เครื่องปั้นดินเผาสีขาวและสีเทา มีบ้างแต่น้อย หม้อ 3 ขา
แบบกวาง (kuei-tripods) พบมากแบบลิ (li-tripods) พบ
น้อย ลายบนภาษาชะดินเผาเป็นลายเรขาคณิต เขียนลงบน
ภาษาชะที่ยังอ่อนอยู่ ภาษาชะที่มีลายเชือกทาบและลายร่างแหพบ
น้อย จุกบนฝามักจะทำเป็นรูปนก ของเหล่านี้นักค้นพบที่เลียง
เซ็งเซิน (Liang-ch' eng -chen)

2. ระยะกลาง ภาษาชะสีเทามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น กว่า
ระยะแรกกล่าวคือมีจำนวน 34% ของเครื่องปั้นดินเผาทั้งหมด
แสดงว่าจะเลิกทำภาษาชะสีดำ ซึ่งทำด้วยแป้งหมุนและเริ่มนิยม
ภาษาชะสีเทาซึ่งทำด้วยหม้อ หม้อ 3 ขา แบบลิพบมากขึ้น แบบ
กวางพบน้อย นิยมทำลายเชือกทาบ และลายร่างแหมากขึ้น
หลักฐานเหล่านี้นักค้นพบที่เซงชู่ไห่

๓. ระยะเวลาหลัง พบภาชนะดินเผาสีเทาเพิ่มทวีมากขึ้น
ภาชนะดินเผาสีดำหาได้ยากลายเรขาคณิตหายไป ใช้ลายเชือก
ทาบ และลายร่างแหแทนหม้อ ๓ ขา แบบสี ทวีมากขึ้นแบบ
กวางม่น้อยลง หลักฐานเหล่านี้พบที่มณฑลโชนาน

บางท่านเชื่อว่า ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมลุงชาน
น กคือบรรพบุรุษของชนชาติจีน และมีเชื้อสายเดียวกับพวก
ไทยที่ตั้งถิ่นฐานลุ่มแม่น้ำแยงซี เครื่องปั้นดินเผาดังกล่าวนี้ทำ
เมื่อระหว่าง 1,700 ปีก่อน ค.ศ. และ 1,450 ปีก่อน ค.ศ.
(ระหว่าง 3,669 ปี ถึง 3,414 ปีมาแล้ว) และยังทำสืบทอดจนถึง
ราชวงศ์ซาง (ราว 1,207 ปีก่อน ค.ศ. หรือ 3,176 ปีมาแล้ว)

เครื่องประดับกายของคนสมัยหินใหม่ที่จังหวัด กาญจน-
บุรี มีลูกปัดทำด้วยเปลือกหอยหรือกระดูก ทำเป็นแว่นบาง
เล็ก ที่โครงกระดูกคนสมัยหินใหม่เพศหญิงโครงหนึ่งพบพวง
ลูกปัด 2 พวง อยู่รอบคอ มีจำนวนลูกปัดรวม 650 ลูก ใกล้
กับพวงลูกปัดหนึ่งมีพวงลูกปัดหินซึ่งมีรูปคล้ายกับตะกรุดอีก 2
พวง นอกจากนั้นก็มีเปลือกหอยแครงเจาะรู ซึ่งคงจะใช้เป็น
เครื่องประดับเช่นเดียวกัน เฉพาะเปลือกหอยแครงนี้เป็นสิ่งที่
น่าสนใจ เพราะหอยแครงเป็นหอยทะเล คนสมัยหินใหม่ไป

ได้เปลือกกหอยแครงมาจากทะเลใด ? ทะเลนั้นอยู่ใกล้หรือไกล
จากบ้านเก่ามากน้อยเพียงใดพวกคน สมัยหินใหม่ที่บ้านเก่าไป
ทะเลแล้วนำหอยแครงกลับไปบ้านเก่า หรือมีชนอีกกลุ่มหนึ่ง
จากทะเลนำเอาเปลือก หอยแครงไปแลกเปลี่ยนกับคนสมัยหิน
ใหม่ที่บ้านเก่า ?

ในกลุ่มคนสมัยหินใหม่ที่บ้านเก่า นั้น น่าจะมีหัวหน้า
หรือคนสำคัญเป็นที่เคารพนับถืออยู่สักคนหนึ่ง บางท่านตั้งข้อ
สังเกตว่า โครงกระดูกสมัยหินใหม่ที่ขุดค้นพบ มีอยู่โครงหนึ่ง
ที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ กล่าวคือ

ก. เป็นชาย ร่างสูงประมาณ 171 ซม. อายุมาก
กว่า 50 ปี

ข. แขนขวาที่ข้อศอกและข้อมืองอ ในลักษณะที่
แขนท่อนล่างตั้งทแยงกับท้อง ฝ่ามือขวาจับแขนซ้ายที่เหนือ
ข้อมือ ผิดกับโครงกระดูกสมัยหินใหม่โครงอื่น ๆ ที่ขุดค้นพบ

ค. ของที่ใส่ให้ศพ มีภาชนะดินเผา 4 ใบ ตั้งรวม
เป็นกลุ่มอยู่เหนือกะโหลกศีรษะใกล้ ๆ กับกลุ่มภาชนะดินเผา
มีกระดูกกองเล็ก ๆ ซึ่งตรวจพิจารณาแล้วเป็นกระดูกขาลูกหมู
ที่อายุอ่อนมาก ระหว่างกลุ่มภาชนะดินเผากับกะโหลกศีรษะมี
จักรหินขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลาง 25.1 ซม. รูตรงกลาง

เส้นผ่าศูนย์กลาง 7.1 ซม. รูปตัดของจักรหินนี้ประกอบด้วย
 เส้นตรงเส้นหนึ่งเส้นโค้งเส้นหนึ่ง (plano-convex) จักรหินหนา
 1.8 ซม. ขอบมีรอยชำรุดผิวพื้นขัดเล็กน้อย ขอบของจักรคม
 พอสมควร ที่ปลายเท้ามีขวานหินขัดแบบฝัง 2 อัน และเครื่อง
 มือทำด้วยเปลือกหอยวางอยู่ และที่ปลายเท้าเองมีชิ้นส่วนของ
 เขากวาง (Cervus unicolour equinus) ตอนกลางของชิ้น
 ส่วนของเขากวางวางอยู่บนขาซ้ายของโครงกระดูกคน ชราผู้นี้
 ที่ปลายกิ่งของเขากวางทั้งสองกิ่งมีรอย ตัดเฉียงลง ตรงที่รอย
 ตัดนั้นจะเป็นวงกลมระหว่างโคน และปลายกิ่งของเขาศิว
 เรียบมาก

จากลักษณะเด่นเหล่านี้ คือ เป็นชายชราสูงอายุ นอนอยู่
 ในท่าแปลกไป จากท่า นอน ของ โครงกระดูก ของคน สมัย หิน
 ใหม่ โครงอื่น มีจักรหินขนาดใหญ่ที่พบชิ้นเดียวในหลุมศพหลุม
 นี้ ส่วนหลุมศพอื่นอีกกว่า 40 หลุมไม่มีจักรหิน จักรหินก็จะ
 ใช้ ในการ ทำพิธี บาง อย่าง (ritual rings) ใน ประเทศ จีน
 ตามหลุมศพสมัยราชวงศ์จิว ก็มีวงกลมที่คล้ายกันซึ่งเรียกว่า
 วงพิ (pi-ring) วางอยู่ที่ข้างกรโหลกศีรษะข้างละอัน ส่วน
 ชิ้นส่วนของเขากวางที่มีการแต่งเป็นพิเศษนั้น น่าจะมีความ

สัมพันธ์อยู่กับพิธีของหมอผี (shamanistic) บางท่านจึงคิด
เห็นว่าชายชราคนนั้นน่าจะเป็นหมอผี (shaman)

สิ่งที่น่าสนใจคือ คนสมัยหินใหม่ที่จังหวัดกาญจนบุรีรู้จัก
ทำเครื่องจักสานได้เป็นอย่างดี เราทราบได้เพราะเมื่อเดือน
พฤศจิกายน พ.ศ. 2510 นี้ ข้าราชการกรมศิลปากรได้ตรวจ
พบเครื่องจักสานที่ย่อยมาก ใกล้กับโครงกระดูกสมัยหินใหม่ใน
ถ้ำแห่งหนึ่งที่อำเภอศรีสวัสดิ์ ไม้ที่ใช้สานเป็นไม้ไผ่และเป็น
ลายขัดสองเส้น น่าภูมิใจว่าเมื่อราว 4,000 ปีมาแล้ว คน
ในประเทศไทยนี้รู้จักทำงานจักสานแล้ว เครื่องจักสานที่
เก่ากว่าที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรีนั้นพบที่ทวีปเอเชีย ทวีป
แอฟริกาและทวีปอเมริกา

ทวีปเอเชีย

พบที่ประเทศอิรัก

1. ในถ้ำแซนิดา (Shanidar Cave) อายุ 8,900 ปี
ก่อน ค.ศ.

2. ที่จาโม (Jarmo) อายุ 6,000 ปี
ก่อน ค.ศ.

พบที่ประเทศจีน

วัฒนธรรมยางขาว

อายุ 2,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

พบที่ประเทศอินเดีย

เมืองโมเฮนโจดาโร

อายุ 2,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

ทวีปแอฟริกา

ที่ประเทศอียิปต์บริเวณทะเลสาบฟายูม

อายุ 4,500 ปี

ก่อน ค.ศ.

ทวีปอเมริกา

ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ในมลรัฐอูตา

พบในถ้ำเคนเยอ (Danger Cave) อายุ 9,000-7,000 ปี

ก่อน ค.ศ.

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี คือ
 แกลบข้าว พบใกล้ ๆ กับเครื่องจักสานตังกล่าว แสดงว่าคน
 สมัยหินใหม่ที่ จังหวัด กาญจนบุรี กิน ข้าว มาแต่เมื่อราว
 4,000 ปี เรื่องข้าวนี้มีความน่าสนใจกว่ากันหลายท่าน จาก
 หลักฐานที่พบที่จังหวัดกาญจนบุรี ข้าวน่าจะเกิดขึ้นในประเทศไทย
 มานานแล้วนายคาลสตัน เอส. คูห์น กล่าวว่า นักพฤกษศาสตร์ลง
 ความเห็นกันว่าการปลูกข้าวนาดำและข้าวไร่ นั้นปลูกครั้งแรก ณ ที่

แห่งใดแห่งหนึ่งในอินโดจีน ประเทศพม่า ประเทศไทย หรือ ประเทศอินเดียภาคตะวันออก ส่วนนายราฟ ลินตัน กล่าวว่า วัฒนธรรมชาวนั้น แพร่ขยายจาก ทวีปเอเชียอาคเนย์ไปยังทางเหนือสู่ประเทศจีน บางท่านก็มีความเห็นแตกต่างออกไปกล่าวว่า คือ ชาวน่าจะเริ่มปลูกในประเทศอินเดียก่อน แล้วจึงแพร่เข้าไปในประเทศไทย

ใน สมัยหิน ใหม่ที่ บริเวณบ้านเก่า มีสัตว์ดังต่อไปนี้ ทราบได้จากกระดูกสัตว์ที่พบใน หลุมศพ ของ คน สมัย หิน ใหม่ สัตว์ดังกล่าวมี (1) หมู (2) วัว (3) เก้งหรือฟาน (4) กระต่ายป่า (5) ตะกวด (*Varanus sp.*) (6) กวาง (7) หมา (*Canis familiaris*) (8) เต่า (9) แรด (10) กระรอก (*Ratufa bicolor*) (11) กระรอกบิน (*Petaurista*) (12) กระรอก ขนาดใหญ่ ชนิดหนึ่ง (*Ratufa bicolor phaeopela*) (13) ปลา

สัตว์เหล่านี้เข้าใจว่าเป็นอาหารที่ไล่ลงไปให้ผู้ตาย คน เป็น ก็คงจะกินอาหารพวกเดียวกัน เฉพาะผู้ที่อยู่ในบ้านเก่าขณะนั้นจะเห็นว่าสัตว์เมื่อสมัย 4,000 ปีมาแล้ว สูญพันธุ์ไปหลายพวก เช่น แรด กระรอกบิน และเก้ง

เท่าที่กล่าวมาแล้วนั้นพอจะสรุปได้ว่า ในสมัยหินใหม่ที่

จังหวัดกาญจนบุรีและที่จังหวัดอื่น ดินฟ้าอากาศไม่แตกต่างกัน
 จากปัจจุบัน เพราะสัตว์ในครั้งนั้นเป็นพวกเดียวกับสัตว์ที่ยัง
 เห็นอยู่ทุกวันนี้ แต่สัตว์ป่าและสัตว์น้ำคงจะอุดมสมบูรณ์ คน
 สมัยหินใหม่ครั้งนั้นเลือกหาที่อยู่ที่ใกล้ห้วยหรือลำน้ำ และไม่
 ไกลจากภูเขามากนัก อยู่กันเป็นหมู่ ๆ และประมาณ 50-60
 คน รู้ทำเครื่องปั้นดินเผาไหม้เนื้อดี บางและมีรูปทรงหลาย
 แบบใช้ การเผาเครื่องปั้นดินเผาเข้าใจว่าไม่เผาในเตา คงวาง
 ไว้บนกองฟืนแล้วเผากลางแจ้ง เช่นที่ยังนิยมทำกันอยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือบางแห่ง อาหารมีข้าว เนื้อสัตว์ป่า
 ปลาและเต่า แม้จะไม่พบหลักฐานที่น่าจะกินพวกเผือกมันและ
 ผลไม้ด้วย สัตว์เลี้ยงมีหมา ส่วนหมูนั่นเนื่องจากกระดูกที่พบ
 ในหลุมศพผู้กร่อนจนเสียรูป จึงไม่สามารถจะบอกได้ว่าเป็นหมู
 บ้านหรือหมูป่า คนสมัยหินใหม่น่าจะได้มีการติดต่อกับพวก
 ที่อยู่ทางชายทะเล เพราะใช้เครื่องประดับทำด้วยหอยแครงซึ่ง
 เป็นหอยทะเล หรือคนพวกนี้อาจจะไปหาหอยแครงที่ทะเลเอง
 ก็ได้ ที่น่าศึกษาต่อคือ ทางพิพิธภัณฑ์มนุษยวิทยา แพล-
 มาซอลล์ คิลแมน ประเทศฟิลิปปินส์ ได้ส่งขวานหินสมัยหิน
 ใหม่ชิ้นหนึ่งทำจากหินเซริไซต์ซิสต์ (Sericite Schist) มาขอ
 ให้ ดร. เอช. เอช. อี. ลูฟส์ แห่งมหาวิทยาลัยแห่งชาติของ

ออสเตรเลีย ติดต่อผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย ขอรบว่าหินที่ใช้
ทำเครื่องมือ หิน ที่ พบ นั้น มี อยู่ ทาง ภาคใต้ ของ ประเทศ ไทย
เพราะหินชนิดนี้ที่ประเทศฟิลิปปินส์ไม่มี ดร. ลูฟส์ ได้ขอให้
ผู้เชี่ยวชาญติดต่อให้ เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรธรณีผู้เชี่ยวชาญ
ทางหินได้กรุณาแจ้งว่าเป็นหินเซริไซต์ ซิสต์ พบในหน่วยหิน
ชุดกาญจนบุรี (Kanchanaburi Series) เริ่มจากแก้วนันชาน
ลงมาทางใต้ตามด้านตะวันตกของประเทศสู่เขตมาเลเซีย เมื่อ
เป็นเช่นนั้น^{๕๕} แสดงว่าในสมัยหินใหม่ คนที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้
หินเซริไซต์ซิสต์จากประเทศไทย ไปทำเครื่องมือหินขัด ก็
ประเทศ^{๕๖} ทั้ง สอง นั้น มี ทะเล ใหญ่ กัน อยู่ คนสมัยหินใหม่ใน
ฟิลิปปินส์จะได้หินไปจากประเทศไทยได้อย่างไร? การติดต่อ
ครั้งนั้นคงมีทางเดียวคือ ทางทะเล หากไปทางทะเลก็จะต้อง
มีเรือหรือแพเป็นพาหนะ

คนสมัยหินใหม่ ใน ประเทศไทย นิยมฝังศพ ไว้ ใต้ ที่ อยู่
บางรายอาจจะฝังในถ้ำซึ่งเข้าใจว่าคงเป็นกรณีพิเศษ เพราะพบ
น้อยราย เช่นที่ถ้ำพระ อำเภอยะโยค และที่ถ้ำเขาสามเหลี่ยม
อำเภอมะเมืองกาญจนบุรี ฯลฯ

ปัจจุบันมี นักวิทยาศาสตร์ หลาย ท่าน ได้ ตั้ง สมมุติฐาน
(Hypothesis) ไว้โดยอาศัยหลักฐานทางด้านพฤกษศาสตร์

สัตวศาสตร์ และโบราณคดีว่า ความเจริญในสมัยหินใหม่น่า
 จะเริ่มที่ทวีปเอเชียอาคเนย์อีก แห่งหนึ่งแล้ว แม้ไปที่อื่น
 ไม่ได้ได้รับความเจริญมาจากที่อื่น นายคาร์ล เซาเออ (Carl Sauar)
 มีความเห็นว่า เนื่องด้วยทวีปเอเชียอาคเนย์เป็นดินแดนดั้งเดิม
 ของสัตว์เลียงต่าง ๆ เช่น หมู เป็ด ไก่ ห่าน ฯลฯ และเป็นดินแดน
 ดั้งเดิมของพืชสำคัญเช่น ถั่วฝักยาว เผือก และมันมือเสือ (yams)
 เป็นต้น พืชดังกล่าวปลูกง่ายเพียงแต่ใช้หัวหรือหน่อฝังลงไป
 ในดินก็จะเจริญงอกงาม การเลี้ยงสัตว์และการกสิกรรมก็น่า
 จะเริ่มขึ้นที่ทวีปเอเชียอาคเนย์

ขณะนั้นประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียอาคเนย์ (นอกจาก
 ประเทศไทย) อยู่ในภาวะที่ยุ่งยาก ลำบากแก่การที่จะเข้าไป
 ศึกษาค้นคว้าเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์จาก
 หลายประเทศจึงมุ่งหน้ามาศึกษาค้นคว้าเรื่องก่อนประวัติศาสตร์
 ในประเทศไทย เพื่อจะพิสูจน์สมมุติฐานดังกล่าว ดังได้กล่าว
 มาแล้วในเรื่องสมัยหินกลาง นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมันได้พบ
 ซากพืชโบราณที่ถ้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พืช
 เหล่านี้ถูกขุดพบเมื่อประมาณ 9,000 ปี (7,000 ปีก่อน ค.ศ.)
 นายเชสเตอร์ เอฟ. กอมัน เห็นว่าเมื่อราว 7,000 ปีก่อน ค.ศ.
 คนก่อนประวัติศาสตร์ในทวีปเอเชียอาคเนย์คงจะได้เริ่มนำพืช

มาเพาะปลูกแล้ว หากความเห็นนั้นถูกต้อง ก็จะสนับสนุนสมมุติฐานที่ว่าความเจริญสมัยหินใหม่น่าจะเริ่มในเอเชียอาคเนย์แล้วแผ่ไปทีอื่น

เฉพาะที่ประเทศไทย หลักฐานที่พบแล้วมี

เมื่อประมาณ 9,000 ปี มีการทำเครื่องปั้นดินเผาลาย
เชือกทาบ และน่าจะมีการ
กสิกรรมแล้ว

เมื่อประมาณ 7,000 ปี มีการทำเครื่องปั้นดินเผาลาย
เขียนสี ทงาม ที่บ้านเชียง อำเภอ
หนองหาร จังหวัดอุดรธานี
(ดูรายละเอียดในเรื่องยุคโลหะ)

หนึ่งเมื่อ พ.ศ. 2511 นายคอน ที. เบยาค แห่งมหา-
วิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกาได้ขุดค้นพบขวานทองแดงชั้น
แรกที่โนนนกทา อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น กรมศิลปากร
ได้ขอให้กรมทรัพยากรธรณีพิสูจน์ นักวิทยาศาสตร์กรมทรัพ-
ยากรธรณีพิสูจน์แล้ว ปรากฏว่า เป็นขวานที่ทำจากทองแดง
ธรรมชาติ (native copper) และทุบให้เป็นหัวขวานโดยไม่ใช้ไฟ
(cold hammering technique) ผู้พบเขียนมายังผู้เขียนกล่าวว่า

“ตามความรู้ของข้าพเจ้าชวานทองแดง ชนนั้นเป็น ชวาน โล หะท
เก่าที่สุดในทวีปเอเชีย ยกเว้นตะวันออกกลาง”

เมื่อไม่นานมานี้ ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์ ศาสตราจารย์
วิชามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ก็พบแม่พิมพ์
หินสำหรับหล่อเครื่องมอสมฤทธิ์ ที่บ้านนาดี อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น แสดงว่า **คนในดินแดนนี้หล่อสมฤทธิ์ได้
นานแล้ว**

นาย พี. เค. เบเนดิกต์ (P.K. Benedict) ได้เขียนไว้ว่า
ความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญด้านวัฒนธรรมได้แก่ กสิกรรม การ
นำพืชมาปลูก (plant domestication) การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยง
(animal domestication) การถลุงแร่ (metallurgy) นั้น เดิม
คงจะเริ่มในบริเวณที่คนพวกที่พูดภาษาออสโตร – ไทยอยู่อาศัย
แล้วแพร่ขยายจากดินแดนดังกล่าวไปสู่บริเวณที่มีพูดภาษาจีน

เมื่อได้มีหลักฐาน มากพอ ที่จะมาสนับสนุน สมมุติฐานที่
กล่าวไว้ในตอนต้น เมื่อนั้นจะต้องเกิดความเชื่อเดิมกันใหม่
เป็นว่าในสมัยหินใหม่และยุคสมฤทธิ์ ความเจริญเกิดขึ้นที่เอเชีย
อาคเนย์แล้วแผ่ไปสู่ที่อื่น ไม่ใช่ได้รับความเจริญมาจากที่อื่น

ชีวิตความเป็นอยู่ของสมัยหินใหม่ เริ่มเพาะปลูก เลี้ยง
สัตว์ ตังอยู่เป็นหมู่บ้าน ใช้เครื่องมือหินขัด รู้จักทอผ้า ทำเครื่อง
ปั้นดินเผา รู้จักหาหินมาแลกเปลี่ยนของอื่น นอกจากเครื่องมือทำ

ทวยห็นแล้ว ยังมีเครื่องททำทวยกระตุกและเปลือกกหอย มี
เครื่องประดับททำทวยกระตุกและเปลือกกหอย

ยุคโลหะ

ขณะที่ภาคอื่นในประเทศไทยยังอยู่ในยุคหิน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเจริญเร็วกว่าก้าวหน้าไปเข้าสู่ยุคโลหะแล้ว ตามหลักฐานที่พบแล้วคนยุคโลหะเข้าสู่ประเทศไทย ๓ ทาง

1. ข้ามโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด่านจังหวัดอุดรธานี

2. ร่นต่อมาข้ามโขงเข้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือทางด่านอำเภอเชียงคานจังหวัดเลย และ

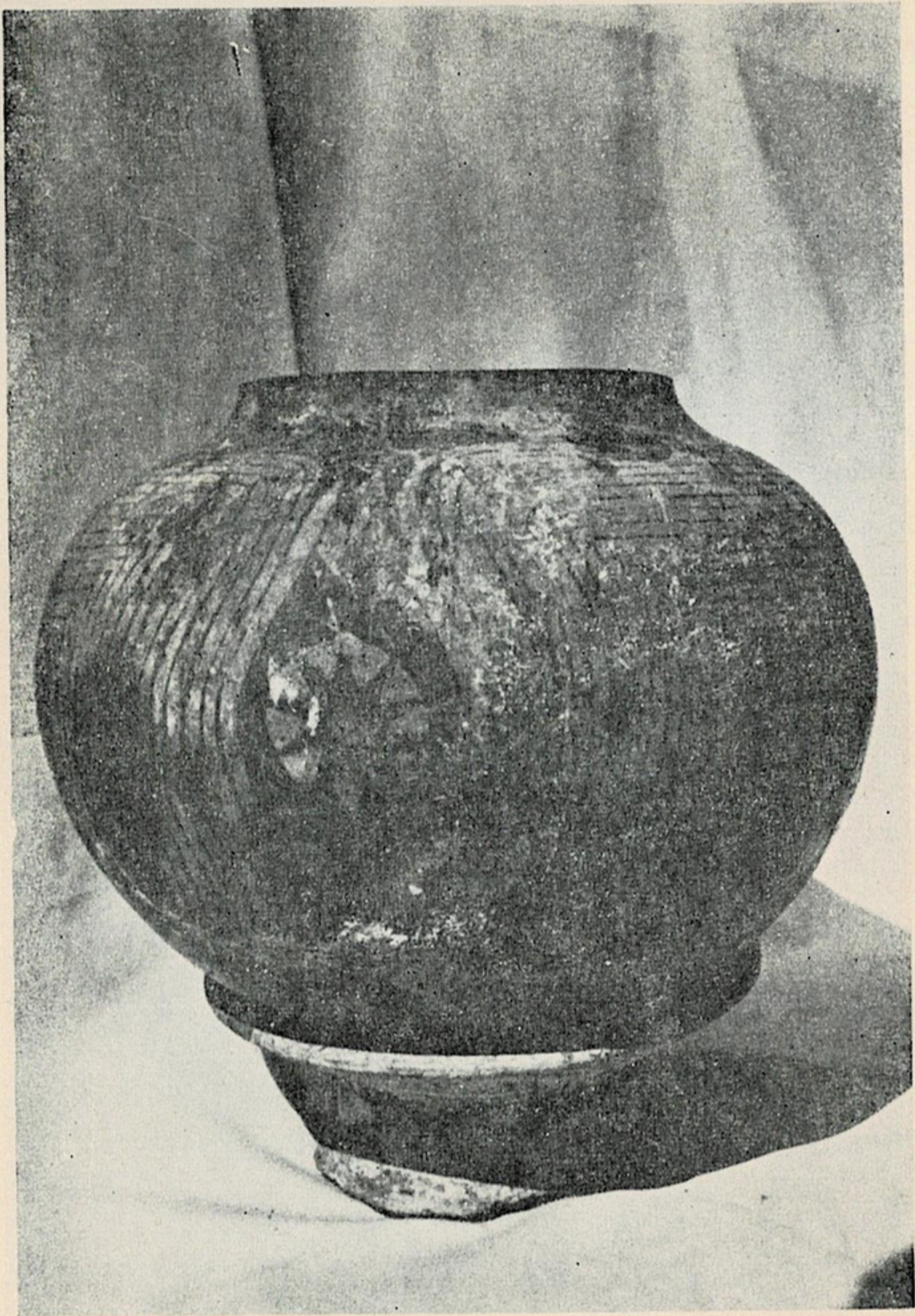
๓. ข้ามโขงเข้าสู่ภาคเหนือทางด่านจังหวัดน่านและบริเวณใกล้เคียง

ต่อจากนั้นก่อพยพล่งสู่ภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยแล้วลงไปสู่ประเทศมาเลเซีย

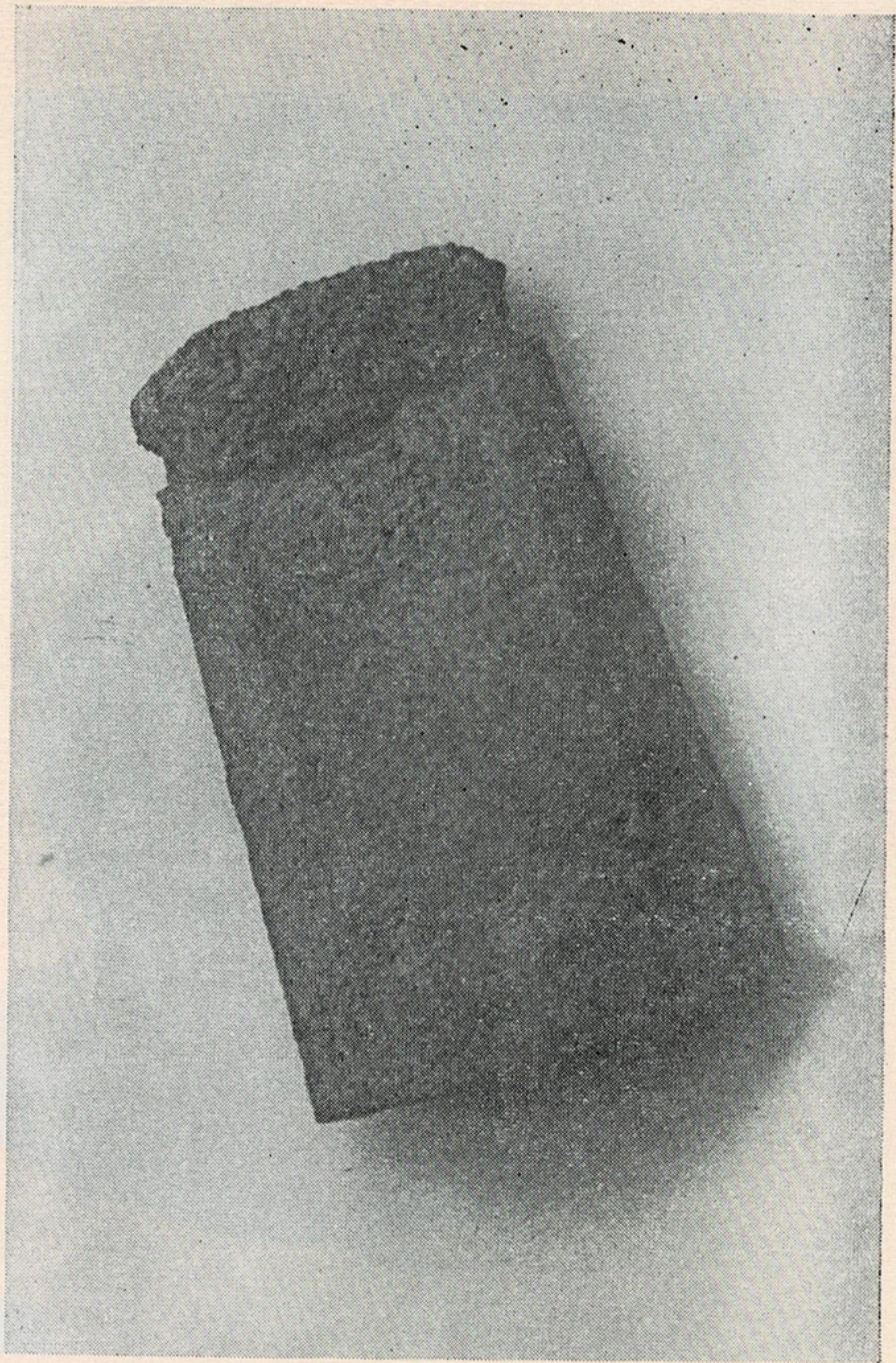
หลักฐานที่พบแล้วมี

เครื่องบนดินเผาลายเขียนสี

พบที่บ้านเชียง ตำบลบ้านเชียง อำเภอหนองหาร จังหวัดอุดรธานี ที่บ้านพนนา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

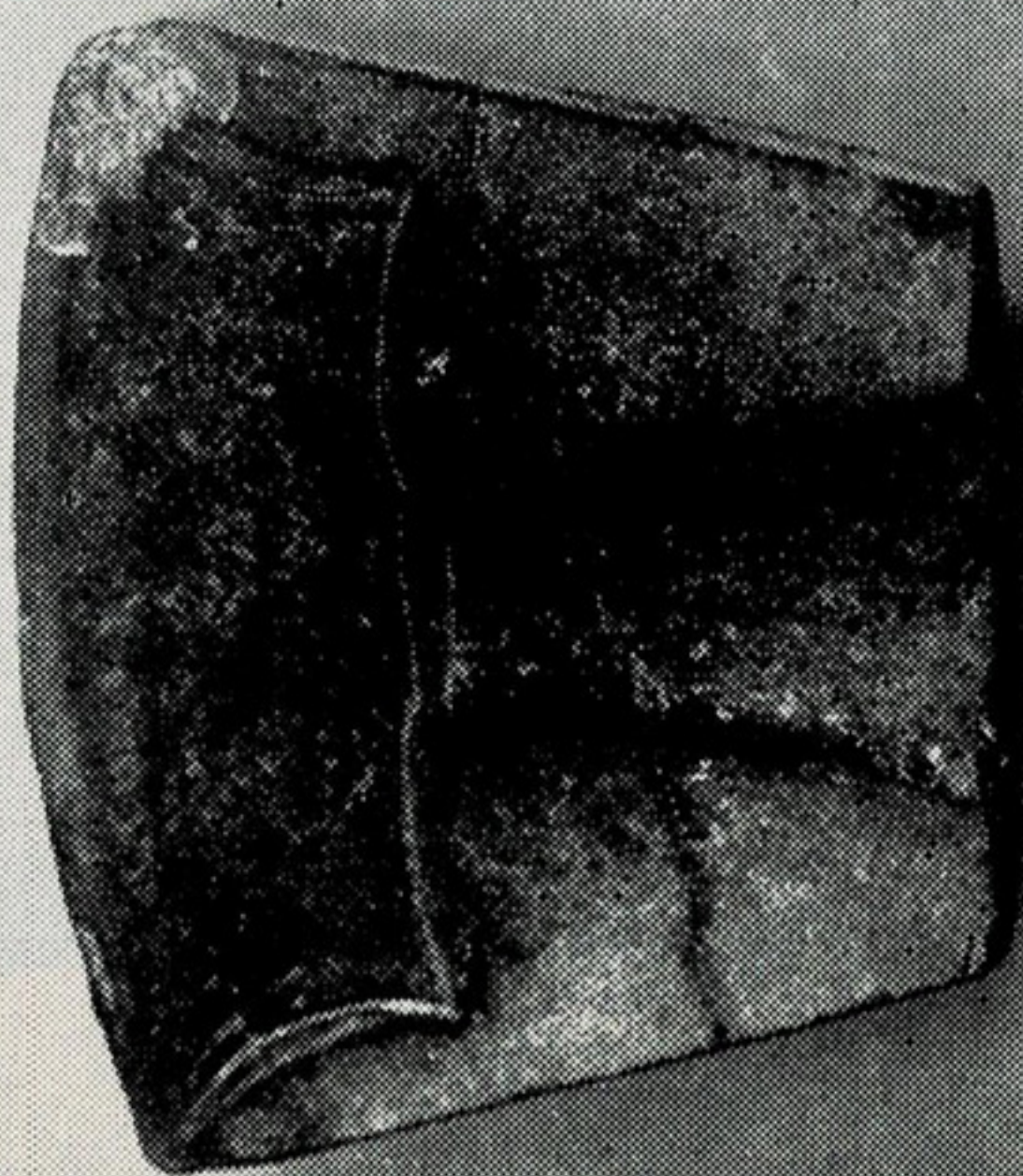
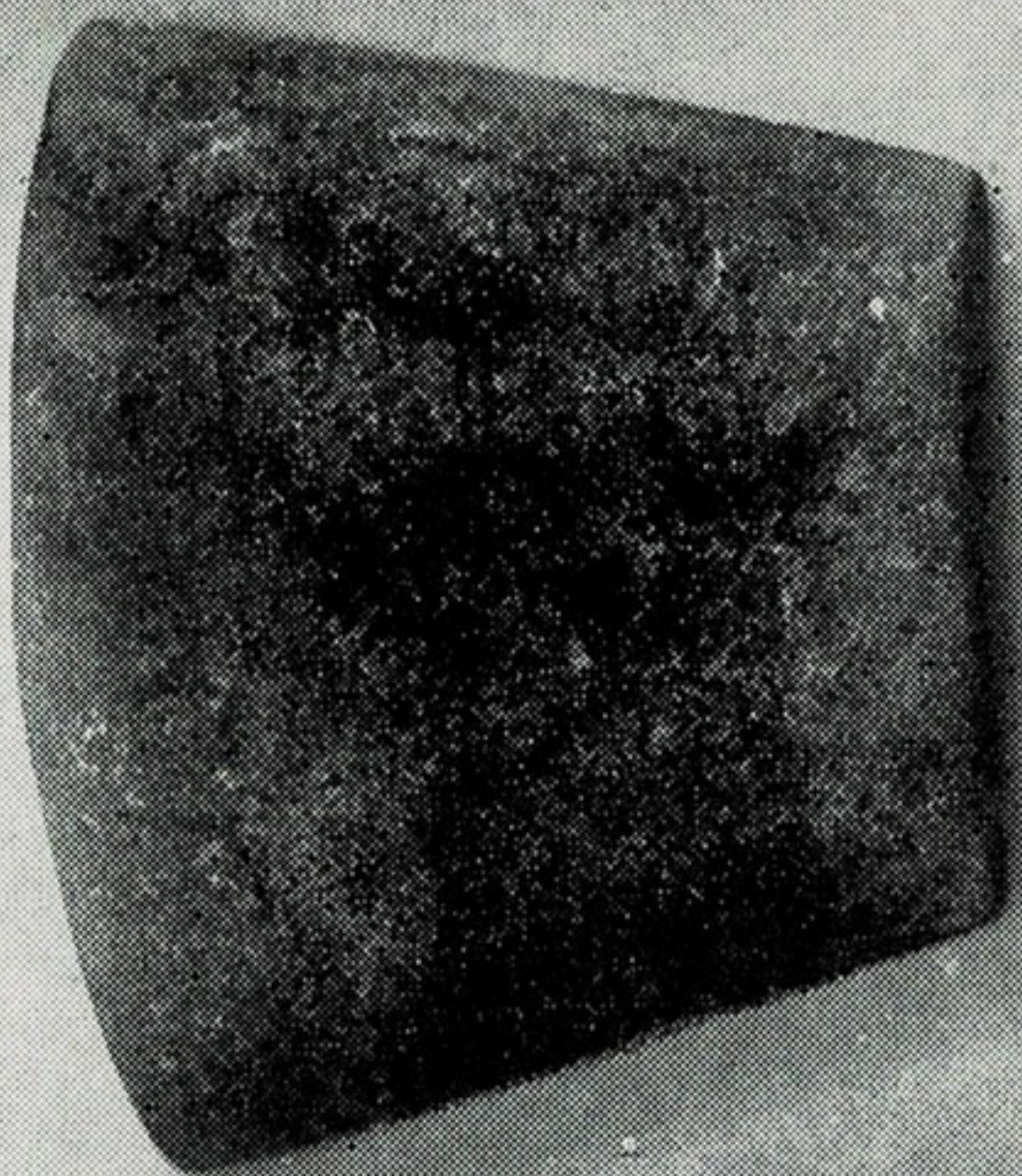

รูปที่ ๕
 เครื่องปั้นดินเผา ลายเขียนสี
 พบที่บ้านเซียง จังหวัดอุดรธานี

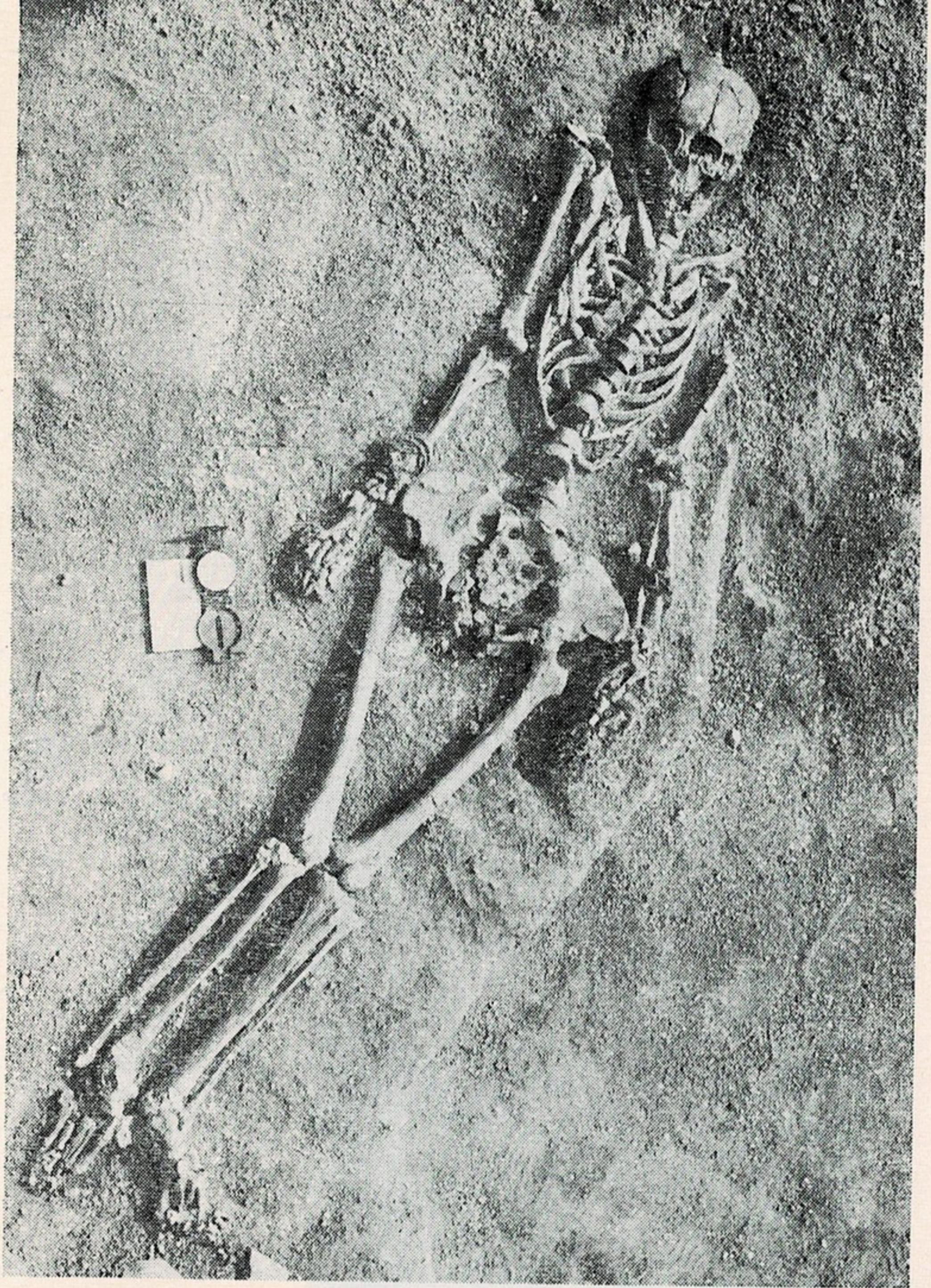

รูปที่ ๑๐

หัวขวานทองแดง พบที่โนนนกทา อำเภอภูเวียง
จังหวัดขอนแก่น

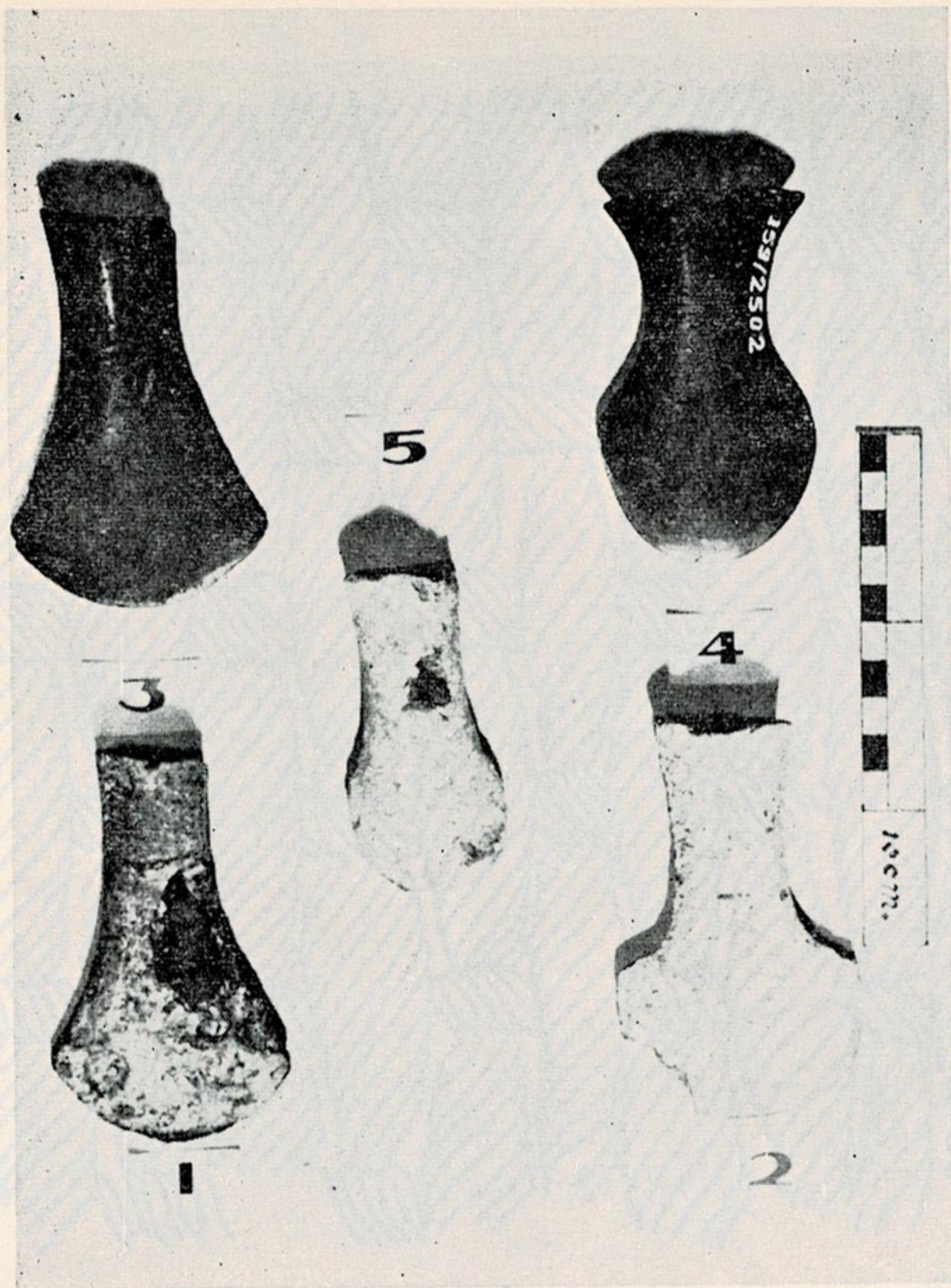

แม่พิมพ์ สำหรับหล่อเครื่องสมฤทธ ^{รูปที่ ๑๑} พบที่
โนนนกทา อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น

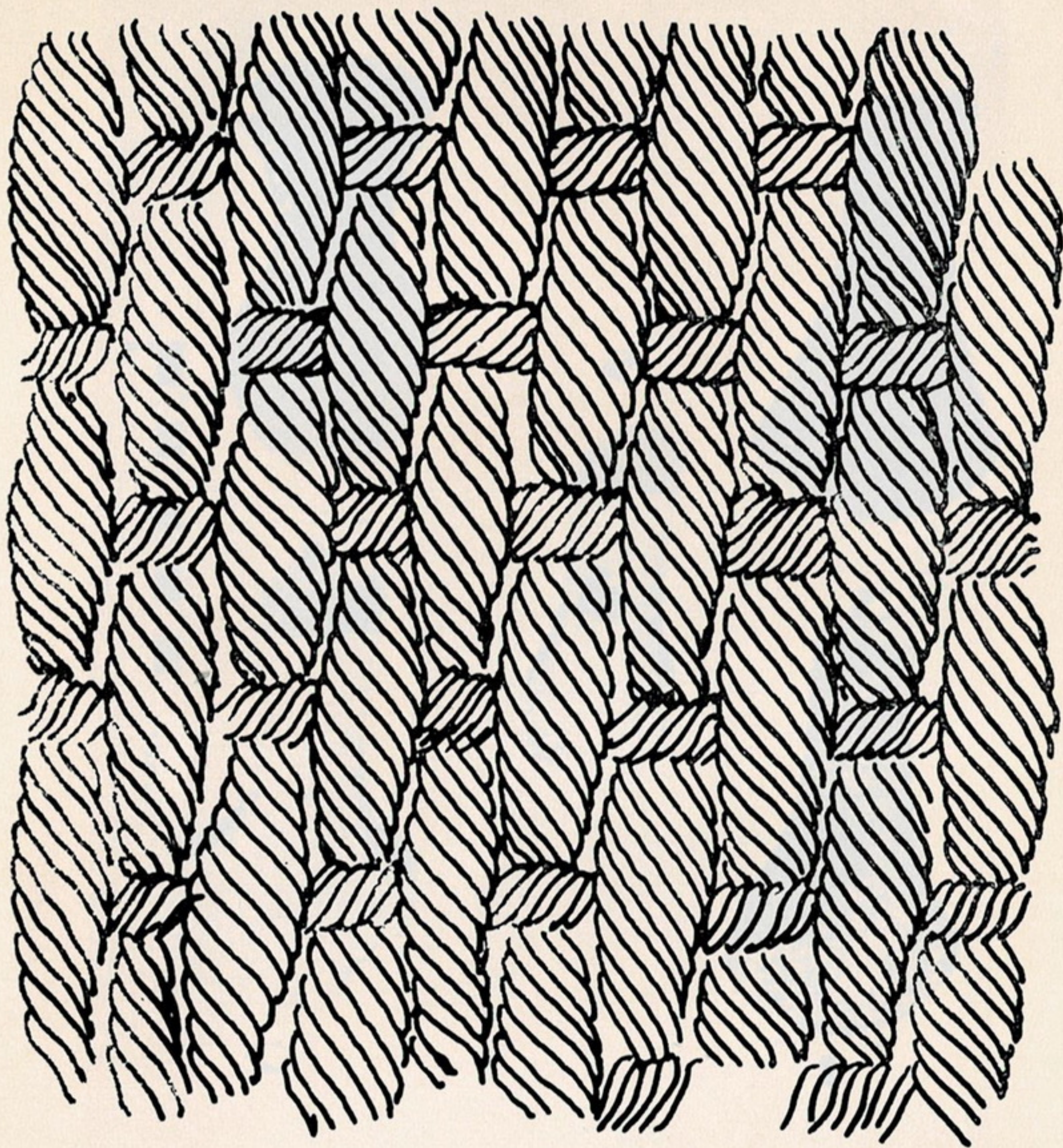

รูปที่ ๑๒

โครงกระดูกคนยุคโลหะ ตำบลจันเสน
อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์

รูปที่ ๑๓
 หัววานสมฤทธชนดมบอง ยุคโลหะ
 พบในประเทศไทย

รูปที่ ๑๔

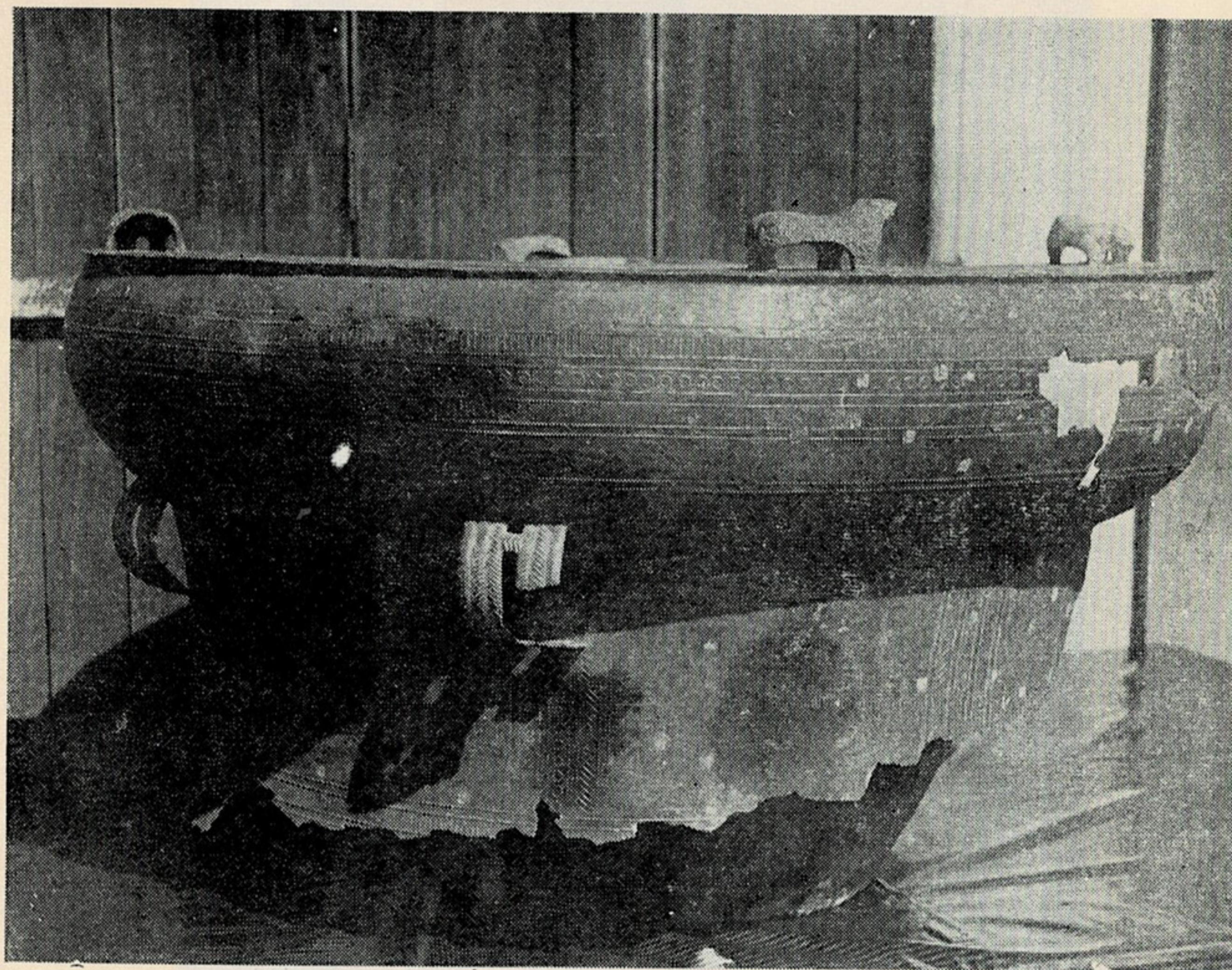
๒ ๑ ๘ ๒
เศษผ้าตัดทหวานเหล็ก พบในหลุมศพคนยุคโลหะ

๐ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒ ๒
อำเภอทพทน์ จังหวัดอุทัยธานี

รูปที่ ๑๕

กลองมโหระทึก ยุคโลหะ พบที่อำเภอพนม
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปที่ ๑๖

กลองมโหระทึก ยุคโลหะ พบที่อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

หากอายุที่กำหนดโดยวิธีเอาเศษเครื่องปั้นดินเผาไปบด
ให้ละเอียดแล้วหาอายุตามความสว่างของแสง (Thermo-
luminescence) ถูกต้อง เครื่องปั้นดินเผาลายเขียนสีสมฤทธที่
บ้านเชียงนี้ ก็เป็นเครื่องปั้นลายเขียนสีที่เก่าที่สุดในทวีปเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อเทียบกับที่พบที่ส่วนอื่นของโลกจะได้
ดังนี้

พบที่ประเทศอิรัก อิหร่าน

พบที่ประเทศไทย

อัฟกานิสถานและปากีสถาน

อายุ

อายุ

ก่อน 3,000 ปี ก่อน ค.ศ. ประมาณ 6,000 ปี — 6,000 ปี
(ก่อน 5,000 ปี)

เพื่อความถูกต้องแน่นอน กรมศิลปากรได้ส่งเศษเครื่อง
ปั้นลายเขียนสีไปหาอายุอีกครั้งหนึ่งแล้ว

อย่างไรก็ดีในยุคโลหะตอนต้น (ยุคสมฤทธ) ที่บริเวณ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัด
สกลนคร และจังหวัดนครพนม มีคนก่อนประวัติศาสตร์
ยุคสมฤทธอาศัยอยู่

ยุคสัมฤทธิ์

ตามความเชื่อเดิม^๕นั้น ในทวีปเอเชียอาคเนย์ ยุคโลหะ^๕นั้นแยกออกเป็นยุคสัมฤทธิ์และยุคเหล็กโดยเด็ดขาดเช่นที่ทวีปยุโรปไม่ได้ เพราะคนยุคโลหะในส่วนนี้ของโลกเป็นทั้งช่างสัมฤทธิ์และช่างเหล็ก ตามแหล่งคนยุคโลหะในทวีปเอเชียอาคเนย์^๕นั้น เมื่อชุกคั้นจะพบเครื่องมือสัมฤทธิ์และเครื่องมือเหล็กปนกันอยู่ในที่เดียวกันในชั้นดินเดียวกัน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2509 (ค.ศ. 1966) คณะสำรวจโบราณคดีกรมศิลปากร—มหาวิทยาลัยสาไวย์ ชุกคั้นที่บ้านนาดีโนนนกทา ตำบลบ้านโคก อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ในชั้นดินระดับที่ 2 พบแต่เครื่องมือสัมฤทธิ์ ไม่พบเครื่องมือเหล็ก ดร. วิลเฮล์ม จี. โซลไฮม์ แห่งมหาวิทยาลัยสาไวย์ได้จัดส่งตัวอย่างถ่านไปที่ห้องปฏิบัติการรวม ๘ แห่ง ผลของการหาอายุได้ดังนี้

ตั้งแต่ 4,475 ปีมาแล้ว (TF 651 4,275 $\pm$ 200 B.P.)

ตั้งแต่ 4,120 ปีมาแล้ว (GaK 956 4,120 $\pm$ 90 B.P.)

เมื่อเทียบกับอายุของวัฒนธรรมดองซอน ยุคโลหะของทวีปเอเชียอาคเนย์แล้ว วัฒนธรรมดองซอนซึ่งอายุประมาณ 2,769 ปีมาแล้ว (ราว 800 ปีก่อน ค.ศ.) มีอายุน้อยกว่ายุคสัมฤทธิ์ที่บ้านนาดี จังหวัดขอนแก่น 1,706 ปี ที่ประเทศจีน

ยุคสัมฤทธิ์ซึ่งเริ่มเมื่อราว 2,469 ปีมาแล้ว (ราว 1,500 ปีก่อน
ค.ศ.) ก็มีอายุน้อยกว่าประมาณ 2,006 ปี ยุคสัมฤทธิ์ใน
ประเทศอินเดียซึ่งเริ่มเมื่อราว 4,269 ปี (ราว 2,300 ปีก่อน
ค.ศ.) ก็ยังมีอายุน้อยกว่า 206 ปี หากการหาอายุจากถ่านของ
บ้านนาดี จังหวัดขอนแก่นถูกต้อง ยุคสัมฤทธิ์ที่บ้านนาดีก็มี
อายุที่เก่าที่สุดในทวีปเอเชียภาคตะวันออกและเอเชียภาคใต้

ชีวิตความเป็นอยู่ของคนยุคสัมฤทธิ์ คือ เริ่มใช้โลหะ
เป็นครั้งแรกเพื่อทำเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธ มียานพาหนะ
ที่มีล้อใช้ มีการค้า เครื่องประดับทำด้วยทองและอำพัน หรือ
ทำด้วยสัมฤทธิ์ กับมีลูกปัดแก้วและลูกปัดหินใช้

เฉพาะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ที่บริเวณจังหวัด
ขอนแก่น มีคนยุคสัมฤทธิ์อยู่ รุ่นแรกมีเครื่องปั้นดินเผาที่มี
ลายเชือกทาบตลอดตัวภาชนะ และมีลายจุดเป็นเส้นโค้งขนาน
ทับลงบนลายเชือกทาบพวกที่ไม่มีลายมีนํ้ายา (slip) สีแดงทา
เครื่องปั้นดินเผาชนิดที่มีเชิงและลายเชือกทาบพบมาก มีภาชนะ
ดินเผาบางใบมีปุ่มกลมคล้ายเขาสัตว์อยู่ด้วย ต่อมานิยมทำ
ภาชนะดินเผารูปกลมไม่มีเชิง และมีภาชนะดินเผาที่มีปุ่ม
คล้ายเขาค้าง 2 เข

คนยุคสมัยพุทธเมือตายแล้ว ญาติจะฝังลงไปในกลุ่มที่
 แยกและทัน ศพจะนอนอยู่ใต้กองเศษเครื่องปั้นดินเผา ของ
 ที่ใส่ลงไปในกลุ่มศพมีภาชนะดินเผาซึ่งมีขนาดเล็กและมีจำนวน
 น้อยไป กลุ่มศพของคนยุคสมัยพุทธรุ่นต่อมา ก็ยังเป็น กลุ่ม
 สี่เหลี่ยมผืนผ้าแคบ กว้างประมาณ 40 ซม. ยาวประมาณ 3
 เมตรลึกประมาณ 40—50 ซม. ศรีระของศพจะอยู่ที่มุมหนึ่ง
 อีกมุมหนึ่งจะมีกระดูกวางอยู่ บางรายกระดูกขาววางทับ
 ร่างส่วนล่างขึ้นมาจนถึงกระดูกเชิงกราน เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่
 ลงไปในหลุมมีดังนี้

ที่เหนือศรีระหรือปลายเท้า มีภาชนะดินเผาวางไว้แต่
 1 ถึง 3 ใบ

เหนือหลุมศพเป็นเนินดินขนาดเล็กและแบน บนเนินดิน
 มีภาชนะเผาวางอยู่ ในจำนวน 3 หลุม มีหลุมหนึ่งภาชนะ
 ดินเผาขนาดกลางจำนวน 2 ใบวางอยู่บนดินที่กลบหลุมทางด้าน
 ศรีระ และอีก 2 หลุมที่บนดินที่กลบหลุมด้านเท้ามเครื่องปั้น
 ดินเผาวางอยู่ 2 ใบ

ที่ศพหนึ่งมีกำไล ทำจากเปลือกหอย ที่ หัก แล้ว ประมาณ
 6 คู่ และที่ใต้ข้อเท้ามีกำไล ทำจากเปลือกหอยซึ่งยังเหลือ
 ครึ่งหนึ่ง

อีกศพหนึ่งมีกำไลสัมฤทธิ์ทรงแขนข้างละ ๒ อัน มีอยู่ศพ
หนึ่ง พบ หัวขวาน สัมฤทธิ์ ชนิดมีบ้อง วาง อยู่ ข้าง ตะ โปก ซ้าย
น่าจะมิดำม เพราะสังเกตดูตำแหน่ง ของ หัวขวานทำมุมใน
ลักษณะมิดำม และอยู่ในมือขวาของศพ

สิ่งของที่พบในชั้นดินของคณยุคสัมฤทธิ์พบเมื่อปี พ.ศ.
2509 มี

1. แม่พิมพ์ดิน สำหรับ หล่อ ขวาน สัมฤทธิ์ ชนิดมีบ้อง ๒
แม่พิมพ์ อีกแม่พิมพ์หนึ่งใช้หล่ออาวุธสัมฤทธิ์รูปแปลก

2. ดินเผาใช้เป็นตัวม้วนแหหลายลูก และแว (spindle-
whorls) ๒ ชิ้น

3. กระดุกแท่งกลมยาวปลายท่ง ๒ ข้างแหลม รูปด้าน
ตัดเป็นวงกลม อาจจะใช้เป็นปลายหอกหรือหัวลูกศร

ศพส่วนมากฝังนอนหงาย ทิ้งาส่งเกตซากกรรไกรล่างตก
อยู่บนทรวงอก กะโหลกศีรษะอยู่ห่างออกมา มีอยู่ ๒ ศพที่
กะโหลกศีรษะยังหนุนอยู่บนภาชนะดินเผาใบหนึ่ง ฉะนั้นจึง
สันนิษฐานได้ว่า คณยุคสัมฤทธิ์ฝังศพนอนหงาย ศีรษะหนุน
อยู่บนภาชนะดินเผา เมื่อเนื้อเบื่อยเน่าไปเหลือแต่กระดูก และ
ภาชนะดินเผาแตกไปซากกรรไกรล่างจึงร่วงลงอยู่บนอก กะ-
โหลกศีรษะก็หงายต่ำลงมา

เมื่อปี พ.ศ. 2511 นายดอนน์ ท. เบยาค แห่งมหา
วิทยาลัยฮาไว สหรัฐอเมริกา ได้ชุกกันที่บริเวณใกล้เคียงกัน
อีก ผลของการชุกกัน ยุคสมฤทธตอนต้นจนถึง

ได้ผลคล้ายกับที่ชุกเมื่อปี พ.ศ. 2509 ซึ่งได้กล่าวมา
แล้วในตอนต้น ศพนั้นกระดูกมักจะแยกไม่ติดต่อกันอยู่เต็มร่าง
คงจะเป็นเพราะเมอตายแล้ว ปลอยให้ศพเน่าเปื่อยก่อน แล้ว
จึงนำกระดูกลงมาฝัง แตกพอจะจับเค้าได้ว่าฝังให้ศีรษะหันไป
ทาง

ก. ตะวันตกเฉียงเหนือ หรือ

ข. ตะวันออกเฉียงใต้ หรือ

ค. ตะวันตกเฉียงใต้

สิ่งสำคัญที่พบในชั้นดินนกอ หัวขวานทองแดงมบบ้อง
หัวหนึ่งพบวางอยู่ที่กระดูกซี่โครงของศพหลุมที่ 20 ในชั้นดิน
ระดับที่ 3 ขวานนยาว 8.8 ซม. กว้าง (ที่บ้อง) 5.3 ซม.
กว้าง (ที่ด้านตรงข้าม) 4.6 ซม. หนาตรงบ้อง 2.1 ซม.
บ้องเป็นรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า มีรอยตะเข็บเกิดจากการทุบ 2
รอยอยู่ที่ด้านข้างของหัวขวาน กรมศิลปากรได้ติดต่อดม
ทรัพยากรธรณีช่วยพิสูจน์ กรมทรัพยากรธรณีก็ได้ให้ความ
ร่วมมือเป็นอย่างดี

นักวิทยาศาสตร์กรมทรัพยากรธรณีพิสูจน์ว่าเป็นขวานทำ
ด้วยทองแดงที่เกิดตามธรรมชาติ (native copper) ไม่ใช่
ทองแดงที่คนถลุง โดยนำเอาทองแดงที่ไม่ได้ถลุงมาทุบให้เป็น
รูปหัวขวานโดยไม่ต้องใช้ไฟเผาให้ร้อน (cold-hammering)
สำหรับอายุที่แน่นอนของขวานทองแดง ชั้นแรก ของประเทศ
ไทยและของทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นายคอน ที. เบยาค
บอกว่า ควรรอฟังผลการตรวจหาคาร์บอน 14 จากถ่านที่พบ
ในชั้นดินนั้น แต่ถ้าเปรียบเทียบกับชั้นดินที่ขุดค้นในปี พ.ศ.
2509 นายคอน ที. เบยาค ประมาณว่าขวานทองแดงชั้นนี้มี
อายุระหว่าง 2800 ปีก่อน ค.ศ. ถึง 3000 ปีก่อน ค.ศ. ซึ่ง
มีอายุแก่กว่าขวานทองแดงพบที่โมเฮนโจดาโร และที่ฮาร์ปปา
ประเทศอินเดียราว 500 ปี ถึง 600 ปี สิ่งที่น่าสนใจกว่า
ต่อไป ก็คือ ผู้ทำหัวขวานทองแดงชั้นนี้ได้ทองแดงมาจากที่ใด?
จากยูเนียน หรือได้จากที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ?

ณ ที่แห่งเดียวกันนี้ คือ ที่บริเวณตำบลบ้านโคก อำเภอ
ภูเวียง จังหวัดขอนแก่น มีคนยุคสัมฤทธิ์รุ่นต่อมาอาศัยอยู่ใน
ที่เดียวกัน ทราบได้จากชั้นดินที่เหนือขึ้นมาอีก 2 ชั้น คือ
ระดับที่ 4-5 กล่าวคือ คนยุคสัมฤทธิ์รุ่นต่อมาใช้เครื่องปั้น
ดินเผาที่มีขนาดเล็กกว่าของคนยุคสัมฤทธิ์รุ่นก่อน เครื่องปั้น

ดินเผาเหล่านี้นมพวกทมกนกกลม, ภาชนะดินเผาที่มลายเชือกทาบ
ที่ไหลเรียบ บางทีก็ทำน้ายา (slip) สีแดงมักจะมีขอบเป็น
เส้นคันระหว่างตอนทมลายเชือกทาบกับไหลที่เรียบ และภาชนะ
ดินเผาที่มีเชิง

คนพวกนี้เมื่อตาย ญาติจะฝังลงไปในหลุมศพซึ่งตนกว่า
หลุมศพของคนยุคสมัยก่อนแล้วเอาดิน กลบทำเป็นเนิน
ดินขนาดเล็ก บนเนินดินมีเครื่องปั้นดินขนาดเล็กวางอยู่จำนวน
1 ใบถึง 5 ใบ เครื่องปั้นดินเผาที่ใส่ลงไปในหลุมศพจะวางไว้
ที่เหนือศีรษะหรือปลายเท้า มีศพหนึ่งมีภาชนะดินเผาที่ตีให้
แตกแล้วอยู่ใต้กระดูกเชิงกรานอีก 2 ศพ มีภาชนะดินเผาอยู่
ที่ระหว่างหัวเข่า ศีรษะของศพบางศพหนุนอยู่บนเปลือกหอย
กาบ (clamsells) ที่ตีที่ศีรษะของศพหันไป มี

ก. ตะวันออกเฉียงเหนือ

ข. เหนือ

ค. ตะวันตกเฉียงเหนือ

ง. ตะวันตก

จ. ตะวันตกเฉียงใต้ พบมากในรุ่นหลังสุด

ฉ. ใต้

ทิศที่หันศีรษะศพไปมี ทิศตะวันออกและตะวันออก
เฉียงใต้

ศพนอนหงาย การวางมือต่างกันดังนี้:—

ในชั้นดินระดับที่ 4 มือขวาวางอยู่เหนือกระดูกเชิง-
กราน มือซ้ายอยู่ใต้กระดูกเชิงกราน

ในชั้นดินระดับที่ 5 มือขวาและมือซ้ายวางอยู่ใต้กระดูก
เชิงกราน

ที่แขนซ้ายของศพหนึ่งมีกำไลสัมฤทธิ์อยู่ 16 อัน และ
ที่ข้อมือขวามีกำไลสัมฤทธิ์อยู่ 1 อัน

ศพเด็กศพหนึ่ง ที่แขนขวามีกำไล ทำด้วยเปลือกหอยอยู่
1 อัน ศพเด็กอีก 2 ศพ มีพวงลูกปัดทำด้วยเปลือกหอยและ
มีรูปแบบกลมคล้ายแว่นแขวนอยู่รอบคอ

ของอันที่พบในชั้นดินระดับที่ 4—5 มีขวานหินใช้สำหรับ
ถาก (Adze) ขนาดเล็ก รูปด้านตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า,
เศษสัมฤทธิ์, เบ้าดินเผา, ขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง, กระดุก
สัตว์, เปลือกหอย

ตามหลักฐานที่เสนอมานพอจะสรุปได้ว่า ในยุคสัมฤทธิ์
ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนอยู่อาศัย คนพวกนี้มเครืองปั้น
ดินเผาทั้งที่มีเชิงและไม่มีเชิงใช้ ลายบนเครื่องปั้นดินเผาได้

แก่ลายเชือกทาบ บางรายก็มีลายชุดเป็นเส้นโค้งขนานหรือลาย
 ลูกคลื่นทับอยู่บนลายเชือกทาบ เครื่องประดับกายมีกำไล
 สมฤทธิ์กำไลทำด้วยเปลือกหอย และลูกปัดทำด้วยเปลือกหอย
 การทำมาหากินของพวกนี้มีการหาปลา, ล่าสัตว์และคงจะมีการ
 ปลุกฝ้ายหรือปอ เพราะพบแวดินเผาซึ่งใช้ในการปั่นฝ้ายทอผ้า
 ของคนพวกนี้ มีขวานทองแดงใช้ ซึ่งอาจจะเป็นต้นแบบ
 (proto-type) ของขวานสมฤทธิ์ชนิดมีบอง รู้จักหล่อสมฤทธิ์
 ทำเป็นเครื่องมือเมื่อยามีประเพณีการฝังศพที่น่าสนใจ คือ

ทิศที่ห้ามหันศีรษะไป มี

1. ทิศตะวันออก
2. ทิศตะวันออกเฉียงใต้ (เฉพาะรุ่นหลัง)

มือศพไม่ได้วางขนานกับลำตัว แต่วางอยู่เหนือหรือใต้

กระดูกเชิงกราน

ที่เหนือเนินดินกลุ่มหลุมศพมีภาชนะดินเผาวางอยู่
 ที่ในหลุมศพใส่ข้าวลงไป

ยุคโลหะตอนปลาย

ข้อแตกต่าง ระหว่าง ยุคสมฤทธิ์ และ ยุคโลหะตอนปลาย

คือ เครื่องมือเหล็กและลูกปัดแก้วลูกปัดหิน

ยุคสัมฤทธิ์ตอนต้น ไม่มีเครื่องมือเหล็ก ไม่มีลูกปัดแก้ว
ลูกปัดหิน

ยุคโลหะตอนปลาย มีทั้งเครื่องมือสัมฤทธิ์และเครื่องมือ
เหล็ก มีลูกปัดแก้วและลูกปัดหิน

บริเวณที่ขุดค้นพบแหล่งยุคโลหะตอนปลายมี

1. ศูนย์การทหารปืนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
2. ตำบลเขาชะฝอย อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
3. ถ่างวงช้าง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

หมายเลข 1—2 นายวิทยา อินทโกศย์ ภัณฑารักษ์โท
กรมศิลปากร เป็นผู้ขุดค้น หมายเลข 3 คณะสำรวจโบราณ-
คดีไทย—อังกฤษ เป็นผู้ขุดค้น

4. ตำบลจันเสน อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์
นายสมพร อยู่โพธิ์ ภัณฑารักษ์เอก กรมศิลปากร ขุดค้นพบ
โครงกระดูกคนยุคสัมฤทธิ์ตอนปลาย รวม 8 ศพ

เมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่พบภาพจำหลักบนแผ่นหิน
เป็นรูปขวานสัมฤทธิ์, ปลายหอกสัมฤทธิ์, ขวานสัมฤทธิ์, มีด
สั้น + ขวานสัมฤทธิ์ (dagger-axes) กำไลสัมฤทธิ์, ภาชนะ
สัมฤทธิ์, แหวนสัมฤทธิ์ กลองมโหรีที่กลแล้ว พอจะกล่าวได้
ว่า มีคนยุคโลหะตอนปลายอยู่ทั่วประเทศไทย กล่าวคือ

ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย, เชียงใหม่, น่าน,

อุตรดิตถ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดเลย, อุตรดิตถ์,

กาฬสินธุ์, มหาสารคาม, อุบลราชธานี,

นครพนม, สกลนคร

ภาคกลาง จังหวัดอุทัยธานี, ลพบุรี, กาญจนบุรี,

ราชบุรี

ภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คนยุคโลหะตอนปลายมีความเจริญมาก ตั้งเป็นหมู่บ้าน

และเมืองเล็ก ๆ ใช้เครื่องมือและอาวุธทำด้วยเหล็ก ที่ในทวีปเอเชียอาคเนย์มีวัฒนธรรมทองซอน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของยุคโลหะ

วัฒนธรรมทองซอนเจริญขึ้นเมื่อระหว่าง 500 ปี ก่อน ค.ศ. ถึง 200 ปี ก่อน ค.ศ. หรือเมื่อประมาณ 2500 ปี ถึง 2200 ปีมาแล้ว เนื่องจากพบหลักฐานวัฒนธรรมนี้เป็นครั้งแรกที่ทองซอนใกล้เมืองธานหัว ประเทศเวียดนามเหนือ จึงได้ชื่อว่าวัฒนธรรมทองซอน พวกเจ้าของวัฒนธรรมทองซอนเป็นกสิกรที่มีความชำนาญมาก ปลูกข้าว เลี้ยงควาย และหมูปูกร่อนซึ่งมีเสาสงอยู่ริมหน้า หลังคาเป็นแบบที่มีรูปคล้ายอาน

มา คือ ออกไถ่ยาวกว่าชายคา นอกจากนี่ยังหาปลาเก่ง เป็น
 นักเดินเรือทกลำหาญ มีเรือขุดรูปยาว ทั้งยังเป็นช่างเหล็กและ
 ช่างสมุทธรทมิฬมอออกด้วย รู้จักทอผ้าใช้ ลวดลายที่ใช้มีลาย
 ก้านขด ลายรูปสามเหลี่ยม ลายลูกแก้วหรือวงกลมขนาดเล็ก
 มีเส้นทแยงเชื่อมระหว่างวงกลม ลายเป็นจุด ลายเป็นเส้น
 ตรงขีดขนานกันหลายเส้น คนพวกนี้เชื่อว่าเมื่อตายแล้ววิญญาณ
 จะต้องลงเรือข้ามฟาก และเมื่อฝังศพก็ต้องฝังสิ่งของเครื่อง
 ใช้ของผู้ตายลงไปในหลุมด้วย

ผลของการชุกคั่นยุคสมุทธรทยุคนาน ปรากฏว่าเมื่อมี
 คนตาย จะนำศพใส่ลงไว้ในโลงไม้แล้วฝัง ในหลุมศพมีสิ่ง
 ของเครื่องใช้ของผู้ตาย ของที่ชุกคั่นพบมีไถ, จอบ, เลื่อย,
 ขวาน, ส่ว, เคียว และมคททำด้วยสมุทธร ขวานและมคท
 ทำด้วยเหล็ก คนยุคสมุทธรทยุคนานทำการเพาะปลูก เลี้ยงวัว
 ควาย แกะ มา หมา หมู และไก่ งานฝีมือที่ทำได้ดีมี
 ภาชนะใส่เหล้า ของที่ทำด้วยสมุทธร ทำด้วยเหล็ก และทำ
 ด้วยหนัง และเครื่องประดับทำด้วยหินโอปอล สิ่งของที่นา
 สนใจซึ่งชุกคั่นพบมีเบี้ยเงินจำนวนหลายพันใส่อยู่ใน ภาชนะรูป
 คล้ายกลอง เงินเหรียญ กระบอก หน้าไม้ อาวุธที่ใช้มีทั้งมีด
 สัน ขวาน และหัวลูกศร คนกรังนนทอผ้าได้ เพราะพบรูป

หกจำลองทำด้วยสัมฤทธิ์ ภาชนะที่ใช้ประจำวันมณฑลที่ทำด้วย
 สัมฤทธิ์และเครื่องปั้นดินเผา ที่อยู่ของคนพวกนี้ทราบจากรูป
 เรือนจำลอง ๒ ชั้น หลังคารูปอานม้า ในด้านสังคมพิจารณา
 จากรูปจำลองสัมฤทธิ์ แบ่งคนครึ่งนั้นเป็น ๓ พวก คือ (1)
 พวกขุนนางและเจ้านาย ที่สวมชุดแห่งหนึ่งพบระฆัง เครื่องหยก
 หม้อสามขาสัมฤทธิ์ ภาชนะมีเบ้าเงินใส่อยู่และดวงตราทองคำ
 หนึ่งมีอักษรจีนเขียนไว้ว่า “ตราของกษัตริย์เทียน” (2) ชน
 ชั้นกลาง (3) พวกทาส อาวุธของคนพวกนี้มณฑลที่ทำด้วย
 สัมฤทธิ์และทำด้วยเหล็ก ที่พบมากเป็นอาวุธสัมฤทธิ์ มีดาบ
 หอก หน้าไม้ และหัวลูกศร นอกจากนั้นมรดกเทียมม้า ศิลป
 ภัณฑ์ศิลป เครื่องดนตรีที่พบมีกลองมโหระทึกสัมฤทธิ์ ขลุ่ย
 เป่าเซิงพาน (Sheng-pan pipes) และกระดิ่ง จากรูปจำลอง
 สัมฤทธิ์บนกลองมโหระทึกทำให้ทราบว่า คนยุคสัมฤทธิ์มีการ
 ทำพิธีบางอย่างในบริเวณพิธีมีหลักปักอยู่ ที่ยอดหลักมีรูปเสือ
 รอบหลักมีรูปงูพัน บริเวณรอบหลักมีกลุ่มคนกำลังฆ่าเชลย
 หรือนักโทษ บางพิธีมีการฆ่าวัวควาย ผู้เข้าพิธีได้แก่ผู้ฆ่า
 วัวควาย และผู้ที่เต็นรำ มักจะปักชนนทศวรรษ พวกหม้อ
 ถ้วยเครื่องดนตรีทำทำทางต่าง ๆ และเต็น สิ่งสำคัญในพิธีได้
 แก่เรือไม้ วัว ควาย และนกยูง

วัฒนธรรมทองซอนนัพทยุพนาน ประเทศจีน ประเทศ
เวียดนามเหนือ ประเทศลาว ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา
ประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย

ผลของการขุดค้นที่ในประเทศไทยปรากฏว่า คนยุค
โลหะตอนปลายเลือกตั้งบ้านเรือนที่ริมแม่น้ำหรือใกล้ห้วยหนอง
สวมเสื้อผาทอด้วยปอกัญชา (hemp) เพราะได้พบเศษผ้าติด
อยู่ที่กำไลสัมฤทธิ์ และที่หัวขวานเหล็ก เฉพาะที่ติดอยู่กับ
กำไลสัมฤทธิ์นั้น ศาสตราจารย์กสิน สุวตะพันธ์ แห่งคณะ
วิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตรวจดูแล้ว ลง
ความเห็นว่าเป็นปอกัญชา นอกจากนั้นเขาค้นพบหลาย
ลูกที่เป็นพยานว่ามีการปั่นฝ้ายทอผ้า คนพวกนี้มเครืองประดับ
กายทั้งดงาม คือ ที่หุ้มตุ่มหูสัมฤทธิ์ทำเป็นห่วงกลมเล็ก ๆ ที่
ข้อมือส่วนมากมีกำไลสัมฤทธิ์ ซึ่งสวมอยู่ที่ข้อมือขวาหรือข้อ
มือซ้าย บางคนสวมกำไล ๓ อันซ้อนกัน บางคนสวมอันเดียว
ส่วนมากสวมกำไล 1 อัน นอกจากกำไลสัมฤทธิ์แล้วยังมีกำไล
หิน กำไลแก้ว และกำไลดินเผา แต่พบน้อย บางคนสวม
แหวนที่นิ้วก้อย นวนางและนิ้วชี้ ส่วนมากสวมแหวนสัมฤทธิ์
ที่นิ้วชี้และนิ้วกลาง 1 วง บางคนทวนเดียวสวมแหวนสัมฤทธิ์
อยู่ ๕ วงก็มี ๓ วงก็มี นอกจากนี่ยังมีแหวนสวมที่นิ้วเท้าอีก

ด้วย เครื่องประดับอย่างอื่นมลูกบัตแก้วสีเขียว และลูกบัตหิน
 รูปคล้ายตะกรุดและรูปคล้ายพมหูก ลูกบัตแก้วมีหลายสี ที่พบ
 มากได้แก่ลูกบัตสีน้ำตาลแก่ รองลงมาได้แก่ลูกบัตสีน้ำเงิน ถัด
 มาได้แก่ลูกบัตสีเหลืองและสีเขียว สีอื่นพบน้อย ไม่พบ ลูก
 บัตที่มีหลายสีที่เรียกกันว่าลูกบัตโรมัน ไม่พบ ลูกบัตที่เรียก
 กันว่าลูกบัตมีตา (eyed beads) ที่โครงกระดูกคนยุคโลหะ
 ตอนปลายพบที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ที่ข้างๆ
 กระจ่อมลงไปถึงท้ายทอยพบลูกบัตเรียงอยู่เป็นแถว เป็น
 ลูกบัตแก้วที่มีรูปกลมแบนคล้ายแว่นขนาดเล็ก ทุกลูกเป็นสี
 เลือดหมู มีสีเหลืองเพียงลูกเดียวพบในเบ้าตา ลักษณะของ
 ลูกบัตที่เรียงเป็นแถวเดียวคล้ายกับว่าเดิมร้อยเป็นพวง แต่ตาย
 หรือโยยร้อยนั้นพบบ่อยไป ลูกบัตเหล่านี้อาจใช้ประดับรอบ
 มวยผม ที่จั่นเสนโครงกระดูกที่ 8 หลุมคิว ที่ค้อมีลูกบัตแก้ว
 สีเหลืองขนาดเล็กอยู่รอบคอ มีสีแดงอยู่เพียง 2 เม็ด นอกจาก
 นมลูกบัตคล้ายหยก 2 เม็ดอยู่ทรมฝีปากขวา ลูกบัตสีแดงอยู่
 ที่แก้มขวา 1 เม็ด และที่หน้าอก 1 เม็ด

อาวุธของคนยุคโลหะตอนปลายมีขวานสมัยฤทธิ์ หอก
 เหล็กและขวานเหล็ก และคงจะใช้ธนูศรมีหัวลูกศรทำด้วย
 สมฤทธิ์ และมีกระสุนกันไม้ใช้ เพราะได้พบดินเผาลูกกลม

กลายเป็นลูกกระสุนที่ยังใช้อยู่ในชนบทบางแห่ง “ลูกกระสุน” พวก
นี้พบอยู่ใกล้ ๆ โครงกระดุกคนยุคโลหะตอนปลาย

คนยุคโลหะตอนปลายที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัด
ลพบุรี มีประเพณีที่น่าสนใจอย่างหนึ่ง คือ คนที่มีอายุประมาณ
17—18 ปี จะถอนฟันหน้าตอนบนซึ่งกรงออกข้างละซี่ คล้าย
กับคนสมัยหินใหม่พบที่บ้านเก่า ตำบลจระเข้เผือก อำเภอ
เมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ว่าด้วย
คนสมัยหินใหม่

ภาชนะหุงต้มของคนยุคโลหะตอนปลาย มีเครื่องปั้นดิน
เผา มีทั้งสีเทา สีแดง บางชิ้นก็มีลายและประดับด้วยดินที่ทำ
เป็นหลอดเล็ก ๆ บนที่ปลงบนผิวภาชนะ ที่น่าสนใจมีบางใบ
มีรูปร่างคล้ายกับเครื่องปั้นดินเผา สมัยหินใหม่ พบที่บ้านเก่า
จ. กาญจนบุรี

คนพวกนี้เมื่อตายญาติจะนำไปฝังในระดัปลึกแต่ประมาณ
60 ซม. ลงไป จนถึงประมาณ 2.40 ม. ศิระของศพหันไป
ทางทิศใดทิศหนึ่งตามความนิยมในท้องถิ่นนั้น

ที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จ. ลพบุรี ทุกศพหันไปทาง
ทิศเหนือ

ที่อำเภอทัพทัน จ. อุทัยธานี ทุกศพหันไปทางทิศ
ตะวันตกเฉียงเหนือ

ที่ตำบลจันเสน อำเภอตากถ้ำ จ. นครสวรรค์ หันไป
ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ถ้ำวังช้าง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ หัน
ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้

โครงการกระดูกคนพบที่ศูนย์การทหารปืนใหญ่ จังหวัด
ลพบุรี โดยมากอยู่ในลักษณะท่านอนหงาย บางโครงหันหน้า
ไปทางทิศตะวันออก มีการจัดแขนของโครงกระดูกเป็น ๓ แบบ
คือ แบบที่ 1 วางแขนแนบตัว แบบที่ 2 วางฝ่ามือทั้ง 2 ข้าง
ไว้ที่หน้าขา แบบที่ ๓ วางแขนไว้ใต้ตะโพก

สิ่งที่ฝังลงไปกับศพมีเครื่องปั้นดินเผา วาง อยู่เหนือไหล่
หรือที่ปลายเท้า หรือที่ข้างขา อาวุธมีหอกและขวานวางไว้ที่
เหนือศีรษะหรือปลายแขน นอกจากนั้นยังนำเอาดินเผากระเทาะ
เป็นแผ่นกลมคล้ายเบ้าที่ใช้เล่นโยนหลุมทอดยกลง ลูกดินเผา
กลมคล้ายลูกกระสุน และแวนดินเผาฝังลงในหลุมศพด้วย บาง
ศพพบลูกพรวนสัมฤทธิ์อยู่ใกล้ ๆ ลูกพรวนเท่าที่พบแล้วมี ๓
ขนาด คือ ขนาดใหญ่เส้นผ่าศูนย์กลาง ๓.๕ ซม. ขนาดกลาง
๒ ซม. ขนาดเล็ก 1.๘ ซม.

ของที่คนยุคโลหะรุ่นหลังเหลือไว้ให้นอกจากที่ขุดค้นพบ
ก็มี

1. กลองมโหระทึก พบที่ อ. ฉวาง และ อ. เมือง
จ. นครศรีธรรมราช พบที่ อ. ลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบ
ที่ อ. ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบที่ อ. กุฉินารายณ์
จังหวัดกาฬสินธุ์ และ อ. พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. มีดสั้น+ขวาน ได้จากจังหวัดน่าน และ อ. เชียง-
คาน จังหวัดเลย
3. ขวานสัมฤทธิ์ชนิดมีบ้อง บ้องเป็นรูปไข่ ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือเรียกกันว่า ขวานทอง ถือกันว่าเป็นของ
ศักดิ์สิทธิ์กันหา กันผี กันเงือกได้ เมื่อสัตว์เกิดโรคหา เจ้า
ของจะนำเอาขวานทองฝนกับน้ำ แล้วเอาน้ำกรอกให้สัตว์กิน
บางจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเอาขวานทองมา หลอม
เป็นแหวนใส่หัวกันผีและกันเงือก
4. ใบหอกสัมฤทธิ์
5. กำไลสัมฤทธิ์ มีทั้งที่เป็นรูปติดเป็นวงกลมและสี่
เหลี่ยมผืนผ้า
6. ภาชนะสัมฤทธิ์รูปต่าง ๆ พบที่จังหวัดอุตรดิตถ์
7. ค้อนมีดสั้นสัมฤทธิ์ มีลวดลาย

8. แผ่นแก้วรูปกลม ซึ่งเข้าใจว่าเป็นส่วนประกอบของ
สายรัดเคลือบเงิน ซึ่งมีแผ่นแก้วรูปเงิน ๓ แผ่นเรียงกัน แผ่น
ที่อยู่ริมมีลูกบิดชนิดมีตาสอดไว้ตรงกลาง

9. เครื่องมือเหล็ก พบที่ถ้ำองบะ อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี

หลักฐานที่พบในประเทศไทยมีลักษณะเป็นแบบวัฒนธรรม
ดองซอนยุคโลหะตอนปลาย (วัฒนธรรมดองซอน) ใน
ประเทศไทยอาจจะกำหนดอายุได้ดังนี้

1. กำหนดอายุจากเศษเครื่องปั้นดินเผาที่ศูนย์การทหาร
ปืนใหญ่ จังหวัดลพบุรี ได้

อายุ 2,825 ปี ถึง 2,503 ปี (700 ปี ก่อน ค.ศ. $\pm$ 166 ปี)

2. จากศิลาจารึกหลักที่พบที่พะเนียด อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ซึ่งอายุประมาณ พ.ศ. 1000 ก่อน
ประวัติศาสตร์ ยุคโลหะก็จะสิ้นสุดลงเมื่อประมาณ
พ.ศ. 1000

3. จากอายุมีดสั้น + ขวานสัณทิต (dagger-axes)
หรือ (hallberds) ได้

อายุ 2,469 ปี ถึง 2,369 ปี (500 ปี ถึง 400 ปี ก่อน ค.ศ.)

4. จากกลองมโหระทึก ได้

อายุ 2,169 ปี ถึง 2,069 ปี (200 ปีถึง 100 ปีก่อน ค.ศ.)

พอจะสรุปได้ว่า อายุยุคโลหะตอนปลาย (วัฒนธรรม
ทองซอน) เริ่มแต่ราว 2,800 ปี จนถึงประมาณ 1,500 ปีมา
แล้ว) เจ้าของวัฒนธรรมทองซอนคือใคร ? ยังโต้เถียงกัน
อยู่ บางท่านว่าเป็นพวกอินโดนีเซีย หรือมาเลเซียรุ่นหลัง
(Deutero-Malays) บางท่านว่า ได้แก่พวกที่จีนเรียกโล หรือ
โล-เหยอะ (Lo-yueh) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของพวกเวียดนาม
ที่น่าสังเกตผลของการค้นคว้าด้านประวัติศาสตร์ในรัช-
สมัยราชวงศ์จิ้น (พ.ศ. 296-337) ประมาณ 2,216 ปี ถึง
ประมาณ 2,115 ปี ไทยได้อพยพจากประเทศจีนลงสู่ประเทศ-
ไทยมายังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว แม้
หลักฐานทางโบราณคดียังไม่พบ ก็น่าจะสันนิษฐานได้ว่า ไทย
คงจะอพยพจากประเทศจีนตอนใต้มาสู่ประเทศไทย เริ่มแต่ใน
สมัยราชวงศ์จิ้น ซึ่งตรงกับยุคโลหะในดำนาก่อนประวัติศาสตร์
การอพยพของไทยจึงเป็นเรื่องที่น่าจะศึกษาค้นคว้ากันต่อไป.

หนังสือที่ใช้อ้าง

1. ธรณีวิทยา, แหล่งแร่ประเทศไทย เอกสารธรณีวิทยา
กรมโลหะกิจ พ.ศ. 2496 หน้า 50—58
50—1 และแผนที่ธรณีแห่งประเทศไทย
2. คำบรรยายเรื่องกาญจนบุรีมีความสำคัญอย่างไรกับประ-
วัติศาสตร์ของไทย โดยนายแพทย์สุด
แสงวิเชียร เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2508
3. Bates, Marston: Man in Nature Prentice. Hall,
1962 Inc. New Jersey. p. 65
4. Bayard, Donn T.: Preliminary Report on the
1968 University of Hawaii Excavation at
Non Nok Tha, Pu Wiang, Khon Kaen,
Thailand: February to March. p. 4
5. Birkit-Smith, Kaj: The Path of Culture. The
1965 University of Wisconsin Press. Madi-
son and Milwaukee. p. 313
6. Braidwood, R.J. and Reed, C.A.: Population Esti-
1959 mates of Mesolithic and Neolithic
Communities. THE ARCHAEOLO-
GIST AT WORK. Edited by Robert
F. Heizer. Harper & Brothers, Publi-
shers, New York. p. 176

7. Cheng Te-Kun: Archaeology in China. Vol. I W.
1959 Heffer & Son. Ltd. Cambridge. pp.
76—88
8. Coedés, George: The Making of South-east Asia.
1966 Routeledge & Kegan Paul. p. 13
9. Cole, Fay-Cooper: The Peoples of Malaysia. D.
1945 Van Nostrand Company, Inc. New
York, p. 106
10. Cole, Sonia: The Neolithic Revolution. British
1963 Museum (Natural History) pp. 42, 17
11. Coon, Carleton S: The Origin of Races. Jonathan
1963 Cape. London. pp. 658—659
1965 The Story of Man. New York. Alfred
A. Knopf. pp. 126, 197, 333
12. Fisher, Charles A.: South East Asia. London.
1964 Menthuen & Co. Ltd. New York pp.
66—68, 88, 98, 103, 105, 239—245, 432,
550, 698—5
13. Cenoves, Santiago: Estimation of Age and Mora-
1963 lity. SCIENCE IN ARCHAEOLOGY.
Edited by Don Brothwell & Dric Higgs.
Basic Books, Inc., Publishers. New
York. pp. 354—355
14. Gorman, Chester F.: Hoabinhian: A Pebble—Tool
1969 Complex with Early Plant Associa-

tions in Southeast Asia. SCIENCE.
14 Febr. 1969 Vol. 163 pp. 671—3

15. Groslier, Bernard Phillipe: Indochina. Menthuen.
1962 London. pp. 30—8
16. Hall, D.G.E.: A History of South-east Asia. London.
1964 Macmillan & Co. Ltd p. 7
17. Hawkes and Woolley: History of Mankind. Cultu-
ral and Scientific Development.
Vol. 1 Harper & Row, Publishers.
New York and Evanston. p. 234
18. Heekeren and Knuth: Archaeological Excavations
1967 in Thailand. Vol. 1. Sai-Yoke.
Mungsgaard. Copenhagen pp. 63,
100—3, 23—38
19. Kwang-Chi Chang: The Archaeology in Ancient
1963 China. New Haven and London.
Yale University Press p. 292
20. Lebar, Frank M. and others: Ethnic Group of
1964 Mainland Southeast Asia. Human
Relations Area Files Press. New
Haven p. 182
21. Linton, Ralph: The Tree of Culture. Abridged
1959 by Adelia Linton. Vintage Book.
New York p. 27

22. Movius, Hallam L: The Lower Palaeolithic of
1948 Southern and Eastern Asia Transaction of the American Philosophical Society. New Series. Vol. 38, Pt.4. Philadelphia. pp. 404—406
23. Mcneill, William H.: A World History. Oxford
1967 University Press. New York. Map 1. Origin & Spread of Agriculture.
24. Pendleton, Robery L. and Montrakun, Sarot: The
1960 Soils of Thailand. Proceedings of the Ninth Pacific Science Congress of the Pacific Science Association Vol. 18. Published by the Department of Science. Bangkok pp. 12—33
25. Penkala, Maria: A Correlated History of the Far
1969 East. Charles E. Turtle Company. Publishers. Tokyo. p, 18
1963 Far-Eastern Ceramics. Charles E. Turtle Company. Tokyo. p. 14
26. Ruey Yih Fu and others: Ethnographical Inves-
1955 tigation of some Aspects of the Atayal, Chin-Shui Tsum, Miaoli, Hsien. Translated into English by Chen Chi-lu. Bulletin of the Department of Archaeology and Anthro-

pology. No 5. National Taiwan University, Teipei, Taiwan. China. p. 125

27. Sangvichien, Sood : A Preliminary Report on Non-metrical Characteristics of Neolithic Skeletons found at Ban-Kao, Kanchanaburi. Journal of the Siam Society. Vol. LIV pp. 1—13
28. Sarasin, Fritz : Prehistoric Researches in Siam. 1933 Journal of the Siam Society Vol. XXVI pp. 171—202
29. Seidenfaden, Eric : The Peoples of Menhirs and the Jars. Journal of the Thai Research Society. Vol XXVI pt. 1 p. 51 1943
30. Sorensen, Per : The Shaman's Grave. Felicitation 1965 Volumes of Southeast Asian Studies. Vol II. The Siam Society. Bangkok pp. 303—318
1961 Archaeological Excavations in Thailand. Vol. II. Munkgaard. Copenhagen. pp. 66—7, 87—9, 75—85, 136
31. Solheim, Wilhelm G : Thailand and Prehistory 1961 Silpakorn Journal. Vol. VIII pp. 42—77

- 1966 Archaeological Salvage Programme
Northeastern Thailand, First Season.
Journal of the Siam Society. Vol.
LIV pt. 2 pp. 111—181
- 1966 Archaeological Survey and Excavat-
ion in Northern Thailand. National
Science Foundation. pp. 26—30
- 1966 Thailand. Asian Perspectives Vol.
IX University of Hawaii pp. 36—44
32. Watson, William : The Thai-British Archaeological
1968 Expedition. ANTIQUITY. Antiquity
Publications Limited. Cambridge.
pp. 304—5
33. Watson, William and Loofs, H. H.E : The Thai-
British Expedition. A Preliminary
Report on the Work of the
First Season 1955—1966 pp. 13—20
34. James, E.O. : Prehistoric Religion. Thames &
1957 Hudson. pp. 133—142

๑๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยคุณเส็ง	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๓. นายอาเฮ้ แซ่เอ็ง (ร้านกรุงเก่าแอนติก)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๔. ห้องภาพกรุงเทพ ฯ (ยานนาวา)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๕. นายไกรสิทธิ์ จันทรประภาเลิศ (ร้านแอนติกแอนด์คอยน์)	บริจาคเงินจำนวน	๒๐๐ บาท
๑๖. นางสงัด วิริยศิริ และครอบครัว	บริจาคเงินจำนวน	๑๓๐ บาท
๑๗. ม.ร.ว. จิตรภา ยะสวัสดิ์	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๑๘. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.ที.หลิว	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๑๙. นางสมบุญ ทรัพย์เย็น	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๐. นายอาทร ศิริกันตากรณ์ (ร้านเบ๊งเส็ง)	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๑. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ต. พัฒนาการช่าง	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๒. น.ส. มณี ศรีเพ็ญ	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๓. นายสมชาย ชัยชาญกุล (ร้านเฮอร์วีนแอนติก)	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๔. ห้างเบ๊เต็กฮวด	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๕. นางละเมียด พรทิพัฒน์	บริจาคเงินจำนวน	๑๐๐ บาท
๒๖. นายสมพงษ์ เสงี่ยมพงษ์	บริจาคเงินจำนวน	๓๐ บาท
๒๗. นางปราณี กฤษณามะระ	บริจาคเงินจำนวน	๑๐ บาท
๒๘. บริษัท เสริมสุขจำกัด บริจาคเปปซี่ ๑๒๐ ขวด น้ำมะเน็ดมิรินด้า และน้ำส้มมิรินด้า		๔๘ ขวด ๗๒ ขวด
๒๙. บริษัท ไทยอมฤตบรวิเวอร์ จำกัด	บริจาคโชดากระทิงทอง	๗๒๐ ขวด
๓๐. บริษัท กรีนสปอต (ประเทศไทย) จำกัด บริจาคน้ำส้มกรีนสปอต		๘๖ ขวด
ไวตามิลค์		๘๖ ขวด
๓๑. บริษัท เซเวนอัพบอดดลิ่ง (กรุงเทพฯ) จำกัด	บริจาคเซเวนอัพ	๗๒ ขวด
อาร์.ซี ๔๘ ขวด และเฮด		๗๒ ขวด
๓๒. บริษัทไบเล่ย์คาลิฟอร์เนียโอเร็นช (ประเทศไทย) จำกัด	บริจคน้ำส้มไบเล่ย์	๗๒ ขวด
	และน้ำองุ่นไบเล่ย์	๔๘ ขวด
๓๓. บริษัท ยูเนียนโชดา จำกัด	บริจคน้ำหวาน	๑๒๐ ขวด
๓๔. บริษัท ไทยน้ำทิพย์ จำกัด	บริจาคโคคาโคล่า	๒๔๐ ขวด
และน้ำส้มแฟนต้า		๒๔๐ ขวด
๓๕. นายธนุ บริบาลบุรีภัณฑ์	บริจคน้ำอ้อยสด	๒๔ ขวด
๓๖. น.ส. เด็ก ลำซำ	บริจาคหัวน้ำหวาน	๒๔ ขวด

(โปรดอ่านต่อปกหลัง)

๓๗. น.ส. หนู แซ่ลิ้ม	บริจาคน้ำอ้อยสด	๔๘ ขวด
๓๘. องค์การอุตสาหกรรมห้องเย็นไทย	บริจาคน้ำแข็ง	๒๐ ชอง
๓๙. บริษัท ห้องเย็นไทย จำกัด	บริจาคไอศกรีม	๘๐๐ ถ้วย
๔๐. พระครูโสภณสมาธิวัตร บุหร้อยแฮลสแตนดาร์ด	บริจาคใบชา	๒ กระป๋อง ๒ กระป๋อง
๔๑. โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง	บริจาคบุหรืเกล็ดทอง	๒๐ ห่อ
๔๒. ร้านไวเซนแอนดิก	บริจาคบุหรืเกล็ดทอง	๒ ห่อ
๔๓. ห้างหุ้นส่วนจำกัด สุโขทัยวัตถุโบราณ	บริจาคบุหรืเกล็ดทอง	๓ ห่อ
๔๔. บริษัท เทวกรรมโอสด จำกัด	บริจาคยาประสระบอแรต	๑๕๐,๐๐๐ ชอง
๔๕. ห้างปุณณะธัมโมเกสซ์	บริจาคยาคุณพระเบอร์ ๑	จำนวน ๔๐,๐๐๐ ชอง
๔๖. บริษัท ไทยปิ่นเพชร จำกัด ยาเกษย์ปิ่นเพชร	บริจาคยาธาตุดอบเชย	๒๔ ขวด
	และยาแอมท์ชา	๑๒ ขวด
๔๗. บริษัท บริบูรณ์โอสด จำกัด	บริจาคขี้ผึ้งบริบูรณ์บาล์มและยาทิพาโอสด	รวม ๓๐๐ ขุด
๔๘. บริษัท ปลุกเสกโอสด จำกัด	บริจาคยาหอมทรงโปรดผอบทอง	๑๒๐ ผอบ
๔๙. บริษัทโอสดสภา (เต็กเฮงหยู) จำกัด ยาอุทัยทิพย์	บริจาคยาทัมใจเม็ด	๑๐,๐๐๐ ชอง ๖ ขวด
๕๐. ห้างหุ้นส่วนจำกัด แก้วสารพัฒน์นิกโอสด	บริจาคไฮเป็กชบาล์ม	๑,๐๐๐ ตลับ
๕๑. นางทองคำ ณ นคร	บริจาคหนังสือขวัญไท และหนังสือขวัญคน	จำนวน ๕๐๐ เล่ม

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลกาลทานของบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน นับแต่ ๗พณฯ นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ท่านรัฐมนตรี ท่านเจ้าของ ผู้จัดการห้างร้าน บริษัท องค์การ โรงงาน และสาธุชนทั้งหลาย ซึ่งได้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์สิ่งของ น้ำอ้อยดื่ม เครื่องดื่ม ยาสูบ ยารักษาโรคและกัปปียภัณฑ์อื่น ๆ ให้กรมศิลปากรจัดตั้งซึ่งเป็นสุขบริโภกถวายแด่พระภิกษุและสามเณรซึ่งเข้าชัมพิพิธกัณทสถานแห่งชาติ พระนคร และหอสมุดแห่งชาติ ในเทศกาลเข้าพรรษา ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ นี้ ขอทุกท่านจงประสบแต่สิ่งมิ่งมงคลสมบุญพูนผลด้วย จตุรพิธพรตลอดกาลนาน เทอญ

กรมศิลปากร

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๒